

MAGYAR KÖNYV-SZEMLÉ.

KÖZREBOCSÁTJA

A M. NEMZETI MÚZEUM
KÖNYVTÁRA.

BUDAPEST.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ HIVATALA.

1877.

AZ ÖTÖDIK FÜZET TARTALMA :

A magyar nemzeti múzeum könyvtárának magyar történeti és irodalomtörténeti kiállítása.	261—320
Jelentés a magy. nemz. múzeum könyvtárának állapotáról és gyarapodásáról 1876/7-ben.	320—323
Tipray Tivadar : A magyar irodalom 1877-ben	324—340
Hazai nem-magyar irodalom	340—343
Hazánkat érdeklő külföldi munkák	343—346
Vegyes közlemények	346—348

MAGYAR KÖNYV-SZEMLE.

A magyar Nemzeti Múzeum könyvtára ezen cím alatt folyó-
iratot indít meg, mely a magyarországi könyvészet és a hazai könyv-
tárak közlönye óhajt lenni.

Közölni fog a régibb magyarországi bibliographia körébe tar-
tozó értekezéseket és az újabb felfedezésekről szóló értesítéseket.
Ismertetni fogja a hazai könyvtáraknak történetét, szervezetét, neve-
zetesebb tudományos kincseit és szerzeményeit. Továbbá összeállí-
tandja a magyarországi sajtó irodalmi érdekű termékeinek és a
hazánkat érdeklő külföldi munkáknak lehetőleg teljes és pontos
jegyzékét.

Készséggel megnyitja hasábjait a könyvtárnokok és könyvgyűj-
tők felszólásainak, javaslatainak és kérdéseinek; számít mindazoknak
szives közreműködésére, kiket hivatalos állásuk és irodalmi foglalko-
zásuk ezen térre vezet.

A »Könyv-Szemle« megjelenik évenként 24 ívnyi terjedelem-
ben, két-havi füzetekben, díszes kiállításban.

Előfizetési ára egész évre bérmentes szétküldéssel együtt
2 frt 40 kr.

Az első évfolyam szintén 2 frt 40 kron rendelhető meg.

Az előfizetési pénzek Knoll Károly urhoz a M. Tud. Aka-
démia könyvkiadó hivatalába, vagy a Történelmi társulat pénz-
tárához, vagy végre a legközelebbi könyvkereskedésbe, egyéb kül-
demények és irodalmi közlemények a Magyar Nemzeti Múzeum
könyvtárába küldendők.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK MAGYAR TÖRTÉNETI ÉS IRODALOMTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁSA.

I.

Oklevelek és levelek.

1. 1224. II. Endre király horvátországi Damald nevű hűtlen alattvalójától, ennek a Corea vizétől a tengerig lenyúló birtokát Gergely és István ispánoknak adományozza.

A czérna zsinóron lefüggő kettős arany pecsét első lapja a királyt trónon ülve tünteti elő, jobbában a királyi pálczát, a melléhez szorított balkézben az ország arany almáját tartja; jobbról a király feje mellett a nap, balról a félhold és e fölött csillag látható. Kőrírata: »† Andreas. Dei Gratia Ungarie Dalmacie Croacie Rame Servie Gallicie Lodomerique Rex.«

A hátlapján, szívalakú pajzsban négy pólya, ezek hármán kisebb szív elé szemben egymással futó állatok, a legalsó pályán csethal vehető ki. Kőrírata: »† Sigillum Secundi Andree Tercii Bele Regis Filii.«

2. 1251. nov. 23-án. IV. Béla István ispánnak, Jakab, Gergely, Dániel és Obrad brebiri nemeseknek a tatárfutás alkalmával tanusított hűségök jutalmául Brebervármegyét adományozza.

A lefüggő kettős arany pecsét előlapja a trónon ülő királyt ábrázolja, a jogarral és aranyalmával. Kőrírata: »† Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Servie, Galicie, Lodomerie, Cumanie Rex.«

A hátlapon, szívalakú pajzsban kettős kereszt látható. Kőrírata: »† Sigillum Quarti Bele, Secundi Andree Regis Filii.«

Ily arany pecséttel ellátott oklevelek arany bulláknak nevezetnek; bár rendszerint II. Endrének 1222-diki törvénykönyve szokott per eminentiam arany bullának neveztetni. Ennek hét példánya közül egy sem maradt fenn. Egyéb, arany pecséttel ellátott oklevelek is igen ritkák. A Nemzeti Múzeum ezen kettőn kívül még egy harmadikat is bír, IV. Bélától 1258-ból. Az esztergomi érsekség levél-

tára kettőt bír; egyet II. Endrétől 1233-ból, és egyet Hunyady Mátyás királytól 1465-ből. (Ezeket ismerteti Knauz N. a Történelmi Tár X. kötetében. 205—218. l.)

II. Endre.*) (1205—1235.)

3. 1217. Vruz zalavári jobbágyot testvéreivel egyetemben a várjobbágyok sorából kiveszi.

A hártya oklevélről lefüggő pecsét elveszett.

4. 1222. Osl ispán fiainak a sopronyi várhoz tartozó Moglocha nevezetű földet adományozza.

A lefüggő viasz pecsét alakja és nagysága miatt kiváló figyelmet érdemel. Az ily pecsétek, melyek kenyér-alakúaknak (in formam panis) neveztetnek, igen ritkák. Ezen pecséten a trónon ülő király alakja, a nap és hold által köryezve tűnik elő. A király címzeit tartalmazó körirat olvashatatlan.

IV. Béla. (1235—1270.)

5. 1265. augusztus 1. Miklósnak, Pál fiának, Beych nemzetségből, Hricsó várát összes tartozékaival adományozza.

Az oklevél nemcsak a király kettős pecsétjével van ellátva, melynek azonban csak töredéke maradt fenn, hanem egyúttal Fülöp esztergomi érsek pecsétjével »nagyobb biztosság kedvéért, és nehogy gyanú támadhasson« — mondja az oklevél, mert Miklós, kinek javára az kiállítattott, az alcancellárnak unokaöccse volt.

V. István. (1270—1272.)

6. 1271. Mihálynak, Ubul fiának a Szabolcs megyében fekvő Nukupul és Tuch nevű lakatlan földeket adományozza.

A függő pecsét elveszett.

IV. László. (1272—1290.)

7. 1274. jul. 18-án. Duruzlou mesternek, az Ottokár ellen viselt hadjáratban szerzett érdemei jutalmául, a vaskvári várnak Rum nevű lakatlan földjét adományozza.

A függő pecsét elveszett.

*) A Múzeum kézirat-gyűjteménye az előbbi királyoktól nem bír okleveleket. A legrégibb eredeti oklevél, mely királyainktól fennmaradt, szent Istvánnak a pannonhalmi apátság részére 1001-ben kiállított adomány-levele (azon főapátság levéltárában). A magyar országos levéltár legrégibb eredeti oklevele 1109-ből van. A XI. és XII. századból alig 40—50 eredeti oklevél maradt fenn.

III. Endre. (1290—1301.)

8. 1298. ápril 9-én. Jakab ispánnak az ungmegyei Ruzka nevű földet adományozza.

A lefüggő kettős pecsétnek csak töredéke van meg. Egyik lapján a trónon ülő király, a másikon az ország czímere: kettős kereszt, a félhold és nap által környezve.

Fenena, III. Endre neje.

9. 1295. szeptember 8. Buda. Deuecheri Márton ispánnak, a veszprémmegyei Isay nevű királynéi földet adományozza.

Az oklevél hátlapjára nyomott pecsét levált.

Ottó. (1305—1308.)

10. 1307. febr. 8-án, hamvazó szerdán. Várad. István mesternek, Mihály ispán fiának, az Omode nádor által elfoglalt szabolcs- és szathmármegyei birtokait visszaadja.

Róbert Károly. (1308—1342.)

11. 1312. május 27-én. István, László és Mihály mestereknek, Mihály ispán fiainak, az Omode nádor által elfoglalt jószágaitat visszaadja.

A lefüggő kettős pecsét épen van fenntartva: egyik oldalán a trónon ülő király, a másikon az ország czímere, a kettős kereszt.

Drugeth Fülöp nádor. (1321—1328.)

12. 1324. ápril 6. Itéletlevél gömörmegyei birtokokról.

Lefüggő pecséttel, melyen lovon ülő vitéz kivont karddal látható.

I. Nagy Lajos. (1342—1382.)

13. 1351. december 11. A budai országgyűlés végzése, melyekben Lajos az arany bullát megerősíti, de a negyedik czikket, mely a nemeseknek jószágaikról szabad rendelkezési jogot biztosított volt, módosítja, s ez által az ősiséget életbe lépteti.

A jelen példány Bereg megye számára van kiállítva. Lefüggő kettős pecséttel.

Erzsébet királyné, Nagy Lajos özvegye.

14. 1384. jul. 19. Buda. Tamás szent-györgyi grófnak, Dalmácia és Horvátország bánjának meghagyja, hogy a Sebenico dalmáciai város területén lakó oláhokon, az általok okozott károkért, 200 firnyi bírságot vegyen meg.

A királyné pecsétjével, mely egy liliumot (Anjou-czímer) tüntet fel.

Mária királynő. (1382—1395.)

15. 1386. június 22. Buda. Bissenus (Besenyő) Istvánt a Kőrös-hegyen fekvő szőlői után a kilenczed fizetésétől felmenti.

A hártýára nyomott veres viasz pecséten az ország címere: négy pólyás pajzs.

Tvartkó bosniai bán.

16. 1387. A bán, testvére, anyja és tizennégy bosniai főúr biztosító oklevelet állítanak ki Vlatkó gróf részére az iránt, hogy rokonának Pavlovcic Gergelynek hűtlenségeért őt nem fogják felelőségre vonni.

Ó-szláv betűkkel, bosniai nyelven.

A függő pecséten Tvartkó címere: lándzsás lovas, latin és bosniai köríráttal.

Nápolyi László, ellen-király.

17. 1403. október 19. Zára. Igéri, hogy Sebenico és Trav dalmáciai városokban erősségeket nem fog építeni, és a város régi szabadalmait tiszteletben tartandja.

A király aláírásával: Ladislaus Rex manupropria. (Megjegyzendő, hogy a XV-dik század közepéig a királyok rendszerint nem írták alá okleveleiket, s ezeken általában aláírások nem fordulnak elő. A pecsét volt a hitelesség biztosítója.)

Zsigmond király. (1387—1437.)

18. 1415. márc. 24-én. Constanza. Melletti Baroczi Jakabnak címert adományoz.

Az oklevél élén az adományozott címer le van festve. Le-függő pecséttel.

19. 1431. június 28. Nürnberg. Jósának, a kúnok bírájának címert adományoz.

Az oklevél élén az adományozott címer le van festve. Le-függő pecséttel.

20. 1416. szept. 4-én. Garai János, Threwtwtl Miklós volt tárnok, Lévai Cseh Péter főlovászmester, Marczali Dénes, Dombó György, Tamás somogyvári apát, Máté czikadori apát, Pál báttai apát és több főúrnak megbízottja.

Pécsi tanácskozmányukból gyűjtéseket rendeznek a várme-
gyékben, a török fogságba esett magyarok váltságdíjának össze-
szerzésére.

Nyolcz, papirra nyomott pecséttel, melyek közül a két első
levált. Több példányban volt kiadva.

(Közli Fejér. Tom. X. vol. VIII. 564. l.)

Oz or ai P i p o, temesi főispán.

21. 1416. febr. 1. Remethe Jánoshoz intézett levél, birtok-
ügyben.

Brankovich György, szerb deszpót.

22. 1435. jun. 2. Pálóczi Máté nádorhoz intézett levél, Debre-
czen város panasza tárgyában, a melynek a deszpót földesura volt.

Albert király. (1437—1439.)

23. 1438. jun. 23. Szathmár megyéhez intézett rendelet, hatal-
maskodási büntény tárgyában megindítandó vizsgálat iránt.

A papirra, veres viaszba nyomott királyi pecséttel.

Erzsébet királyné, Albert özvegye.

24. 1440. jan. 7-én. Szathmár megyéhez intézett rendelet, bir-
tokügyi per tárgyában.

A papirra nyomott királyi pecséttel.

I. Ulászló. (1440—1444)

25. 1444. aug. 28-án. Várad. Rádó Pál szabadszállási kúnt fia-
val együtt a közterhektől felmenti.

Úgy az oklevél élén, mint a levált pecsétnek helyén olvasható:
»Relacio Emerici filii woyvode de Marczali.« Hasonló feljegyzések
gyakran fordulnak elő az okleveleken, és jelezik azt az országos
tisztviselőt, kinek előterjesztésére az oklevél kiállítatott.

Cesarini Julian bibornok pápai követ.

26. 1444. jun. 9. Buda. A nagyvárad i káptalan két kauonokját
megbizzá, hogy a szathmári főesperes és a tusnádi vicarius között
fennforgó perben ítéletet hozzanak.

A bíbornoknak lefüggő pecsétjével.

Az or s z á g t a n á c s, (mely a várnai csata után a trónürese-
dés ideje alatt szerveztetett.)

27. 1446. jun. 15. Megerősíti I. Ulászló királynak Szentmiklósi
Pongrácz részére kiállított oklevelét, melyben Ovár és Sztrecsen
várakat 12,000 forintban elzalogosítja.

Az országtanács függő pecsétjével. Veres viaszba nyomott kettős kereszt, ily körirattal: »Sigillum Universitatis Regni Hungarie.«

V. László király. (1440—1457.)

28. 1453. február 1. Elfogadja az országgyűlés által eléje terjesztett hitlevelet.

A hártýára nyomott királyi pecséttel.

Hunyadi János kormányzó (1446—1553.)

29. 1452. jan. 20-án. Mayus Mártonnak és Ketz Jánosnak a szabolcsmegyei Tetétlen birtokot adományozza.

A hártýára veres viaszba nyomott pecséttel.

Hunyadi Mátyás király. (1458—1490.)

30. 1461. ápril 30. Buda. Parlagi Ferencz marmarosi főispánnak és Parlagi János budai tiszttartónak az abaujmegyei Boldogkő várát adományozza.

A király sajátkezű aláírásával és a hártýára nyomott pecsétjével.

Hunyadi Erzsébet, Mátyás királynak anyja.

31. 1470. febr. 1-én. Ó-Buda. Ujváros mezőváros közönségéhez intézett rendelet aziránt, hogy a Kallai Jánostól elvett ingóságokat bocsássák vissza.

A királyné így czímezi magát: »Elisabeth Genitrix Sere-nissimi domini Mathie . . .«

A papírra veres viaszba nyomott pecséttel.

Beatrix királyné, Mátyás neje.

32. 1488. augusztus 6. Bécs. Pozsony, Somorja és Szerdahely városok közönségéhez intézett rendelet, bizonyos malmok tárgyában.

A királyné sajátkezű aláírásával, és papírra nyomott pecsétjével.

Corvin János, Mátyás fia.

33. 1492. július 2. Kawka László nevű tárnokmesterének Nyitra megyében jószágot adományoz.

A herezeg sajátkezű aláírásával, és a papírra veres viaszba nyomott pecsétjével.

Mátyás király nagy kettős pecsétjével ellátott oklevél.

34. 1476. sept. 5-én. Kinisy Pálnak Lethava várát, a hozzátartozó jószágokkal adományozza.

A lefüggő nagy kettős pecsét, mely eredetileg szabadon volt, és ujabban helyzetett üveg alá, egyik oldalán a trónon ülő királyt, a másikon Magyarország és melléktartományainak címereit viseli.

II. Ulászló. (1490—1516.)

35. 1510. november 20. Nagyszombat. Nádasdi Erchi Albertnek, az erdélyi vajda titkárának nemesi címert adományoz.

Lefüggő pecséttel.

36. 1504. márczius 2-án. Buda. Wayzpracher Ulrik Kabold ura részére kiállított kötelezvény 6000 forintról.

A király sajátkezű aláírásával.

Anna királyné. II. Ulászló neje.

37. 1506. ápril 13. Buda. Körmöcz város tanácsát felhívja, hogy a Körmöczön lakó velencei származású Fülöp orvost küldje hozzá Budára.

A királyné saját aláírásával.

II. Lajos. (1516—1526.)

38. 1525. november 12-én. Buda. Selmecz város tanácsához intézett levél, melyben értesíti, hogy Bornemissza Péter tanácsosát fontos ügyekben Selmeczeire küldi.

A király sajátkezű aláírásával.

Mária királyné, II. Lajos neje.

39. 1522. jun. 16-án. Prága. Selmecz város tanácsához intézett levél. Biztosítja, hogy a várost szabadságaiban fenn fogja tartani.

A királyné saját aláírásával.

Széchi Dénes bíbornok, esztergomi érsek.

40. 1464. márczius 31. Székesfehérvár. A kassai szent Lélekről címzett templomnak búcsút engedélyez.

A többi magyarországi érsekek és püspökök — kik ugyanakkor Mátyás koronázása alkalmából Székesfehérvárrt voltak — magok részéről szintén búcsút engedélyeznek ugyanazon egyháznak.

Az érsekek és püspökök lefüggő pecséteiből csak Széchi Dénesé maradt meg.

A bíbornoki-collegium fényesen kiállított oklevele.

41. 1483. január 22. A kassai szent Erzsébet-egyháznak búcsút engedélyez.

A lefüggő pecsétet tartalmazó pléhtartókból a viasz kiesett.

Sz ap o l y a y I s t v á n.

42. 1463. szeptember 9-én. Késmárk. Bártfa város tanácsához intézett levél, a cseh rablók ellen intézendő hadjárat tárgyában.

V i t é z J á n o s esztergomi érsek.

43. 1467. júl. 18-án. Esztergom. Pozsony város tanácsához intézett levél, melyben értesíti, hogy az ama városban alapított egyetemhez kinevezett tanárok közelebb meg fognak érkezni, minél fogva felkéri a tanácsot, hogy azokat fogadja szívesen, és az intézetet részesítse támogatásában.

B á t h o r i I s t v á n erdélyi vajda.

44. 1490. november 3-án. Vác. A szebeni városbíróhoz intézett levél, adósság kifizetése tárgyában.

E n y i n g i T h e w r e w k I m r e.

45. 1485. márczius 31-én. Várkony. Kállai Jánoshoz intézett levél, magánügyekről. Az utóirat magyar nyelven van írva.

U j l a k y L ő r i n c z herczeg.

46. 1493. febr. 8-án. Ujlak. Saska Istvánnak birtokot adományoz.

Z e g e d y P á l pesti bíró és a pesti esküdtek.

47. 1493. október 12-én. Verebélyi György bevallása egy pesti házról, melyet Zobi Mihálynak negyven arany forinton elad.

B a k o c s T a m á s bíbornok, esztergomi érsek.

48. 1514. július 3. Esztergom. Werbőczy Istvánhoz mint kir. személynökhöz egészen sajátkezűleg írt, magánügyekről szóló levél.

S z a p o l y a y J á n o s erdélyi vajda.

49. 1522. augusztus 17-én. Szentpéter. Forró Tamásnak bevallását hiteles alakban kiállítja.

Aláírásával és pecsétjével.

B á t h o r y I s t v á n nádor.

50. 1523. május 8-án. Buda. Guthi Miklós bevallását hiteles alakban kiállítja.

Réway Ferencz nádori titkárnak a későbbi nádori helytartónak aláírásával.

V é r A n d r á s.

51. 1504. május 1. Magyar nyelven szerkesztett bevallás birtokvásárlás felől.

Werbőczy István.

52. 1523. november 12. Keserű Mihály bosniai püspök és nővére között történt kiengesztelődésről szóló oklevél. M a g y a r n y e l v e n. Werbőczy aláírásával.

53. 1525. Drágfffi János tárnokmester. Károly Mátyás özvegyének Drágfffi részére kiállított felmentvénye. M a g y a r n y e l v e n. Drágfffi aláírásával.

János király. (1526—1540.)

54. 1536. máj. 2. A jászberényi Barta Pálnak és örököseinek a magyar nemességet adományozza. — Függő pecséttel, melyen veres viaszba nyomva a királyi címér látható.

I. Ferdinánd. (1526—1564.)

55. 1556. márczius 31. Salamonfalvai Gróff Bernátnak nemesi címerét újra adományozza.

A címér az oklevél élén lefestve látható. — Függő kettős pecséttel, melynek egyik oldalán a trónon ülő király, másik oldalán a királynak családi és országos címerei láthatók.

I. Miksa. (1564—1576.)

56. 1568. december 10. Bécs. Liszthius János veszprémi püspökhöz intézett meghívó levél a pozsonyi országgyűlésre. Magának a püspöknek, mint cancellárnak ellenjegyzésével.

Rudolf. (1576—1608.)

57. 1588. jan. 8. Prága. Gillig Kristóf-, Mátyás- és Farkasnak a magyar nemességet adományozza. — Az oklevél élén az adományozott címér látható. Fa-tokba zárt függő viasz pecséttel, melyen a királyi címér.

II. Mátyás. (1608—1616.)

58. 1608. szeptember 10. Bécs. Szakolcza városát hat esztendőre az adófizetéstől felmenti.

A papírra nyomott pecséttel.

II. Ferdinánd. (1616—1637.)

59. 1625. ápril 17. Bécs. Herlsperger Ádámnak a magyar nemességet adományozza.

Az oklevél élén az adományozott címér látható. — A függő pecsét elveszett.

III. Ferdinánd. (1637—1657.)

60. 1641. decz. 27. Bécs. A vasvári káptalannak meghagyja, hogy Bakos Farkas özvegyének a káptalani levéltárban őrzött családi irományokat szolgáltatassa ki.

I. Lipót. (1657—1705.)

61. 1702. október 12. Ebersdorff. Báró Pénnyey János nádori helytartóhoz, törvényszéki ügyben, intézett rendelet.

I. József. (1705—1711.)

62. 1707. decz. 23. Bécs. Gróf Csáky György szepesi főispánt az országgyűlésre meghívja.

III. Károly. (1711—1740.)

63. 1728. augusztus 16. Grác. Az országgyűléshez intézett leirat, a német lovagrend kérvénye tárgyában.

Mária Terézia. (1740—1780.)

64. 1773. jun. 7-én. Bécs. Balogh Lászlónak a magyar nemeséget adományozza. Könyvalakban fényesen kiállított oklevél, melynek első lapján az adományozott czímer látható. Arany zsinóron lefüggő, ércztokba zárt királyi pecséttel.

64. a) 1771. jul. 21. Bécs. Grassalkovich Antal grófhoz intézett, egészen sajátkezűleg írt levél, melyben sajnálatát fejezi ki a felett, hogy a szent István jobbjának Budára hozatala alkalmával rendezett ünnepélyekre nem jelenhetett meg személyesen. Aláírva: Seine 30 jährige gnädigste frau und wahre Freundin Maria Theresia.

János-Zsigmond erdélyi fejedelem. (1540—1571.)

65. 1564. május 20-án. Gyulafehérvár. Átírja a János király és Szilágyi Erzsébetnek által Debreczen város részére kiállított oklevelet.

Izabella királyné, János Zsigmond anyja. (1541—1559.)

66. 1543. aug. 2. Gyalu. Andrássy Mártonhoz intézett rendelet, melyben őt udvarába idézi.

Báthory István fejedelem, utóbb lengyel király. (1571—1576.)

67. 1576. február 29. Gyulafehérvár. Hagymásy Kristóf részére kiállított kötelezvény. Papirra nyomott pecséttel, melyen a Báthory-czímer látható.

Báthory Kristóf fejedelem. (1576—1581.)

68. 1577. nov. 8. Kolozsvár. Kolozsvár város tanácsához intézett rendelet, a Galaczi Tamás és Kalmár János között fennforgó per tárgyában. Papirra nyomott pecséttel, melyen a Báthory-család címere látható.

Báthory Zsigmond fejedelem. (1581—1602.)

69. 1602. június 7. Gyulafehérvár. Zentiváni Mihálynak jószágot adományoz. — Papirra nyomott fejedelmi pecséttel.

Báthory András bíbornok, fejedelem. (1599.)

70. Kelet nélküli levél, Báthory Zsigmondhoz intézve. Zilált pénzügyi helyzetében segítséget kér.

Boeska István fejedelem. (1605—6.)

71. 1606. november 30. Kassa. Zemplén megyéhez intézett rendelet, melyben az adóból behajtandó összegről intézkedik.

Rákóczy Zsigmond fejedelem. (1607—1608.)

72. 1607. június 3. Kolozsvár. Károly Boldizsár fehérmegyei alispánnak jószágot adományoz.

Papirra nyomott fejedelmi pecséttel.

Báthory Gábor fejedelem. (1608—1613.)

73. 1608. ápril 1. Kolozsvár. Deseoffy Ferenczhez intézett levél. Fejedelemmé választatása felől értesíti.

Bethlen Gábor fejedelem. (1613—1629.)

74. 1619. nov. 11-én. Pozsony. Nádasdy Tamáshoz intézett, egészen sajátkezűleg írt hosszú levele, melyben II. Ferdinándhoz való átpártolása miatt szemrehányásokat tesz neki. Kezdő sorai így olvasandók:

Spectabilis et Magnifice domine nobis honorande.

Kegyelmed levelet ide kwldeott embere tegnap 10 orakor ada be, melyet szorgalmatosan megolvasuan, ugyan megh faradot elmem az kegyelmed mostani nagy változásán való czyudálkozás miatt, mellyet kegyelmed feloel senky nem reménlet.

75. 1620. december 21-én. Nagyszombat. Mint »Electus Rex Hungariae« felhívja Lőcse városát, hogy hozzá Nagyszombatba 1621. január elsejére követeket küldjön.

Brandenburgi Katalin, Bethlen Gábor özvegye, választott fejedelemasszony. (1629.)

76. 1633. december 31. Pozsony. Pozsony város részére kiállított elismervény, a város által szállított borról és fáról.

Bethlen István választott fejedelem. (1630.)

77. 1630. október 18. Kolozsvári táborból. Vargyas Dániel királybirót értesíti helyzetéről. A fejedelem sajátkezű utóiratával.

I. Rákóczy György fejedelem. (1630—1648.)

78. 1644. szeptember 22. Bánd. Fiához, II. Györgyhöz intézett levél, utasításokkal.

A fejedelem sajátkezű utóiratával.

II. Rákóczy György fejedelem. (1648—1658.)

79. 1657. december 16. Rédei Ferenczhez intézett levél, vonatkozással a fejedelmi szék elnyeréseért támadott versengésekre.

I. Rákóczy Ferencz, II. Györgynek fia, (1652-ben fejedlemmé választatott, de a fejedelmi széket sohasem foglalta el.)

80. 1666. febr. 25. Bars. Tar Istvánnak egy jobbágyot adományoz. Papirra nyomott fejedelmi pecséttel.

Rhédei Ferencz fejedelem. (1657—1658.)

81. 1658. január 2. Küküllővár. Meghatalmazó levél Hajdú Péter részére, hadak fogadása céljából.

Papirra nyomott fejedelmi pecséttel.

Barcsay Ákos fejedelem. (1658—1659.)

82. 1660. jun. 2. Székelykocsárd. Haller Gáborhoz intézett levél.

Kemény János fejedelem. (1661—1662.)

83. 1644. december 6. I. Rákóczy Györgyhöz intézett levél, tábori hírekkel.

I. Apafi Mihály fejedelem. (1661—1690.)

84. 1685. január 20. Gyulafehérvár. Az országbíróhoz intézett megbízólevél, hozzáküldött szolgálja részére.

85. 1683. augusztus 3. Visegrádi táborból. Naláczy Istvánhoz intézett sajátkezű levele, rövid tudósításokkal.

II. Apafi Mihály fejedelem. (1690.)

86. 1696. okt. 11. Bécs. Gróf Gyulaffi Lászlónak. Ajánlja figyelmébe ügyeit, melyek a jövő erdélyi országgyűlésen szőnyegre kerülnek.

Thököly Imre fejedelem. (1690.)

87. 1684. ápril 24. Sárospatak. Szirmay Miklósnak meghagyja, hogy küldjön posztót Kassára.

II. Rákóczy Ferencz fejedelem. (1704—1710.)

88. Töredék leveleskönyvből.

89. 1707. december 16. Kassa. Menvéd Rátki Dániel részére. Papirra nyomott fejedelmi pecséttel.
90. Perényi Péter, abauji főispán és koronaőr levele Serédi Gáspárhoz. 1530.
91. Nádasdy Tamás nádor levele Báthory Istvánhoz. 1533.
92. Rogendorff Vilmos, I. Ferdinánd tábornokának levele Selmecz városához. 1530.
93. Katzianer János, I. Ferdinánd tábornokának rendelete. 1529.
94. Brodaries István váci püspöknek, II. Lajos cancellárjának és a mohácsi esata történetírójának levele Selmecz városához. 1538.
95. Dévai Bíró Mátyás reformátornak Révai Ferenczhez intézett levele. 1542.
96. Castaldo János, I. Ferdinánd tábornokának, (kinek rendeletére Frater György megöletett) az erdélyi püspöki helynökhöz intézett levele. 1552.
97. Frater Györgynek (Martinuzzi) Kállai Jánoshoz intézett magyar levele. 1549.
98. Várdai Pál esztergomi érseknek levele Selmecz városához. 1541.
99. Oláh Miklós egri püspök és cancellár, később esztergomi érsek, levele Szerémi László kamarai tanácsoshoz. 1549.
100. Szondi György, a drégelyi hős várnagynak, magyar levele a selmeczi bíróhoz. 1551.
101. Dobó István barsi főispánnak, Eger hős védőjének, nyugtatványa. 1564.
102. Forgách Ferencz váradi püspöknek, a történetírónak, Armpruster Kristófhöz intézett magyar levele. 1560.
103. Verancsics Antal egri püspöknek, későbbi esztergomi érseknek, a pozsonyi kamarához intézett levele. 1569.
104. Pálffy Miklós pozsonyi főispánnak, Győr vitéz felszabadítójának, nyugtatványa. 1584.
105. Istvánffy Miklósnak, a történetírónak a pozsonyi kamarához intézett levele. 1589.
106. Illésházy Istvánnak, a későbbi nádornak Szentiváni Jánoshoz intézett magyar levele. 1606.

107. Forgách Ferencz bíbornok és esztergomi érsek levele, Verancsics Faustus csanádi püspökhöz. 1614.

108. Thurzó Györgynek, a későbbi nádornak, Gyürky Benedekhez intézett levele. 1603.

109. Pázmány Péter esztergomi érseknek, sajátkezűleg írt levele Verancsics Faustus csanádi püspökhöz. 1616.

110. Thurzó Szaniszlónak, a későbbi nádornak, Modor városához intézett levele. 1620.

111. Gróf Eszterházy Miklós nádor utalványa. 1629.

112. Vesselényi Ferencz nádor nyugtatványa. 1662.

113. Zrinyi Péter horvát bánnak Franchich Ádámmal intézett magyar levele. 1666.

114. Az erdélyi rendeknek 1627., április 22-én tartott gyulafehérvári gyűlésükben kiállított biztosító oklevelök, hogy a II. Ferdinánd és Bethlen Gábor között létrejött békekötés feltételeit meg fogják tartani.

115. Az erdélyi kormányzóknak és tanácsnokoknak 1630., auguszt. 9-én Kapi András részére kiállított biztosító-levelök.

116. Rimai János, a költő, levele Révay Ferenczhez. 1606.

117. Révai Péter koronaőr, a történetíró levele Forgách Máriához. 1608.

118. Zrinyi Miklós a költő, levele. 1655.

119. Gyöngyösy István, költő, levele Koháry Istvánhoz. 1699.

120. Montecucoli Rajmond tábornok levele. 1671.

121. A magyarországi elűzötteknek (My kik Istenünk ő felsége diezösségeért s édes Magyar hazánk lelki s testi szabadságáért elbujdosot s fegyvert viseleo Magyarság) 1678. márczius 8-án a somkúti gyűlésen kiállított szövetségi-oklevelök. Az aláírások között, közös pecsétjük: a magyar ezímer, ily körírral »Sigillum Hungarorum pro Deo et Patria militans.«

122. Caraffa tábornoknak levele. 1688.

123. Teleki Mihály erdélyi cancellárnak Thököly Imréhez intézett levele. 1684.

124. Széchenyi György esztergomi érseknek Illefalvai Istvánhoz intézett levele. 1686.

125. Gróf Bercsényi Miklósnak nyílt rendelete. 1701.

126. Károlyi Sándornak nyílt rendelete. 1710.
127. Savoyai Eugénnek egy bíbornokhoz intézett levele. 1728.
128. Károlyi Zsuzsannának, Bethlen Gábor nejének levele Thurzó György özvegyéhez. 1621.
129. Lorántfi Zsuzsannának, I. Rákóczy György nejének férjéhez intézett levele. 1644.
130. Széchi Máriának Koháry Istvánhoz intézett levele. 1660.
131. Bátori Zsófiának Semsey Ferenczhez intézett levele. 1668.
132. Zrinyi Ilonának, Czimmermann Zsigmondhoz intézett levele 1678.
133. Bornemissza Annának, Apafi Mihály erdélyi fejedelem nejének, férjéhez intézett levele. 1661.
134. Charlotte hesszeni hercegnőnek, II. Rákóczy Ferencz nejének megbízó levele. 1708.
135. Rákóczy Juliannának, II. Rákóczy Ferencz leányának Okolicsányi Pálhoz intézett levele. 1699.
136. Török defter. A budai és nógrádi kerületre vonatkozó adózási és hűbéri feljegyzéseket tartalmazó könyv, a XVI. század második feléből.
137. 1578. június 14. Musztafa budai basának Rudolf királyhoz magyar nyelven írt levele.
138. Mehmed nagyvezérnek Barcsay Ákos erdélyi fejedelemhez intézett levele. 1659.
139. IV. Mohamed szultán fermánja, nyitra-, komárom- és bars megyei hűberek tárgyában. (1660.)

II.

C O D E X E K.

(XII—XVI. század.)

1. A magyar nyelv és irodalom legrégibb reánk maradt emléke a halotti beszéd és könyörgés, mely egy tizenkettedik századbéli latin hártya kéziratban található. Ez misekönyvet tartalmaz, melyhez krónikai jegyzetek, naptár és kótás énekek járulnak. Egykor a pozsonyi káptalan könyvtárában őriztetett, és Pray György kitűnő történetírótól, ki arra 1770-ben első hívta fel a tudományos világ figyelmét, *Pray-codexnek* neveztetik. A magyar

nyelvemlék csak egy lapot foglal el, és írása után ítélve a XII. századból származik. »De ha tekintetbe vesszük — írja Toldy Ferencz — hogy hangtani viszonyai és helyesírása a legrégibb krónikákban és oklevelekben előforduló magyar nevek és szók helyesírásával szorosan egyezik, hogy benne némely nyelvtani ősi formák vannak fenn, melyek már a XVI. század emlékeiben s azon túl többé elő nem fordulnak: e kettős darabot bátran sőt szükségképen a keresztyén magyar irodalom első zsengei közé sorozhatjuk s azt egyenesen az Istváankori első magyar szerkönyv maradványainak tartathatjuk . . . Ámbár e kettős darab nem több mint 274 szóból áll, mégis egymaga tanulságosabb . . . utóbbi egész kötetnyi maradványoknál. (A magyar nemzeti irodalom története rövid előadásban. Pest. 1872. 25. l.) Ime itt adjuk a bekezdő sorokat az eredeti, és mellette a mostani helyesírás szerint:

Latiatue feylem zumtuchel mie
vogmue ysa pur es chomuv vogmue.
Menyi milostben terumteve eleve miv
isemcut adamut, es odutta vola neki
paradisumut hazoa.

Látjátok feleim szömtökkal mik
vagymok : isa ¹⁾ por és hamu vagymok.
Menyi milasztban terömté eleé ²⁾ mi
isemüköt ³⁾ Adamot. Es adotta vala
neki Paradiesomot hazaa.

2. Ó t e s t a m e n t o m i - s z e n t í r á s t ö r e d é k. A XV. század elejéről származó negyedréttü papiros-codexnek, két levélből álló töredéke. Tartalmazza: Mózes első könyvének I—IV. fejezeteit. (Janovich Miklós gyűjteményeivel jutott a Múzeum birtokába.)

3. Sz a b á c s v i a d a l j a. XV. századbeli két levélből álló papir-kézirat. Történeti éneknek töredéke. Tárnya: Szabács várának ostroma és megvétele Mátyás király által, 1475 végén és a következő év elején. A mi az ének keletkezési idejét illeti, azt az 1476-ik évre lehet tenni, mire az elbeszélés élénksége és közvetlensége utal. A kézirat alkalmasint az eredeti fogalmazvány, mit a sürűen előforduló egykorú törlések és javítások gyaníttatnak. A fennmaradt töredék 150 verssorból áll, és így ez a legterjedelmesebb történeti ének, mely Mátyás korából fennmaradt. (A kéziratot a Történelmi Társulat 1871-iki kirándulása alkalmával a Csicsery-család csicseri (Ung m.) levéltárában fedezték fel. Csicsery Antal úr a Múzeumnak ajándékozta. (Kiadta és ismertette Thaly Kálmán. Századok. 1872. 8—22. 11.) Itt adjuk az első két versszakot az eredeti helyesírás és mellette a mostani helyesírás szerint:

¹⁾ Indulatszö. — ²⁾ = Élő isten. — ³⁾ = Ősünket.

Szabacs viadalja.

1876.

De az fellýwl mondot pal Kenezý
 Aroknak melyseget ygen nezý
 Ký Sabach erws voltat elmelli
 Honneg mýnemw algýw kelmelli
 5 Zorgosth megýen Nandorfeyer varra
 Holý kýral errwl bizon hýrt vara
 Leg ottan zamtalan sok hayokath
 Feýer varnai az Dunan valokath
 Nagý hamar felvontata az zawan.

Szabács viadalja.

1476.

De az feljül mondott Pál Kenézy
 Aroknak mélységét igen nézi;
 Ki Szabács erős voltát elméli:
 Honnég minemű álgyú? — Kélmelli.
 5 Szorgostt megyen Nándor-Fejérvárra,
 Hol királ erről bizon hirt vára.
 Legottan számtalan sok hajókat
 Fejérvárnál az Dunán valókat
 Nagy-hamar felvontata az Száván.

4. Simor-codex vagy inkább codex-töredék. 7 kis nyolczad-rétű hártya levél, a XV. század végéről. Elöl, hátul csonka. Tartalma töredék szent Ferencz életéből. (Simor János bíbornok-prímás, mint bajnai lelkész, az esztergommegyei Eppelen találta, és 1848-ban a Múzeumnak ajándékozta.)

5. Szent Margit élete. A XVI. századbeli, 116 8-adrétű levélre terjedő, de elől csonka, papir-codex a nyulak-szigeti (a mai Margit-szigeti) apácák klastromáé volt; a török hadak elől menekülő dömés apácák előbb Nagyszombatba, onnan Pozsonyba vittek magokkal. Szűz szent Margitnak, IV. Béla király leányának és dömés apácának életét tartalmazza. Habár a XVI. század első negyedében íratott, kétségtelen, hogy régibb szöveg másolatát foglalja magában. Valószínűleg a XIV. század első harmadában készült, mikor Róbert Károly magyar király Margitnak szentté avatztatását a pápánál sürgette. A legenda, elől csonka lévén, Margit élettörténetét ott kezdi, hol mint gyermek a vespérmí zárdába küldetik, elbeszéli továbbá áthozatását a Nyulak-szigetére, itteni szemlélődő és önsanyargató életét, halálát és csodáit; végre az apácáknak, kik Margit társai voltak, úgyszintén az egyháziak és világiak vallomásait, melyeket 1276 táján a kiküldött egyházi vizsgáló bizottság előtt tettek. A legendának nyelvészeti értéke mellett nagy cultur-történeti fontossága van; mert pillantást enged vetnünk ama kor vallási életébe, erkölcsi, tudományos és művészeti állapotaira. (Kiadta Pray 1770-ben, Vajda Sámuel 1784-ben, végre Toldy Régi Magyar Legendák Tára I. kötetében. Pest, 1862.)

6. Gömör-codex. 164 tizenkettedrétű levélből álló papiros-codex a XVI. század elejéről. Imádságos könyv. Több kéz írása. Az egyik leíró megismerteti magát e jegyzetben az 53. lapon: »Ez írá-

- sokat írta frater pal tetemy vasony vikarius.« Az iratás évét is ismerjük. Az 58. lapon áll: »Ez kys kevnyuet kezdetem jrnom vr zwletetynnek vtana ezer wt zaz tyzenhat eztendeve.« (E kis könyvet kezdettem írnom Úr születésének utána 1516 esztendőben.)

7. Szent Domonkos élete. 171 nyolczadrétű levélre terjedő papiros-codex, végén csonka. Íratási éve 1517.

8. A bécsi képes krónikának lapjai.

A bécsi udvari könyvtárnak egyik kiváló díszét képezi a »Cronica de gestis hungarorum«, XIV. századbeli, ívrétű 73 levélből álló ritka fénynyel kiállított hártya-codex. Tartalmazza a magyarok történetét a legrégibb időktől, átírva a pozsonyi krónikából 1330-ig és folytatva azt Károly király haláláig 1342. A krónika iratásának idejét a kezdő sorokban olvashatni: »Anno Domini 1358 feria tertia infra octauas Ascensionis eiusdem Domini incepta est ista Cronica de gestis hungarorum antiquis et novissimis . . .«

Valószínűleg ez az a magyar krónika, melyet — mint egy 1462-iki feljegyzésből tudjuk — VII. Károly francia király Brankovics István szerb deszpótának ajándékuul küldött. A francia udvarba pedig kétségtelenül mint Nagy Lajos magyar király ajándéka került.

A codex minden lapját a történeti eseményeket és alakokat feltüntető képek díszítik. Ezeknek száma 142-re megy. Habár egészen a művész képzeletének alkotásai, annyiban nagy fontosságuk, hogy a művész korának életét, ruházatát, fegyverét tükrözik vissza.

Emich Gusztáv 1867-ben kiadta szövegét Toldy F. bevezetésével és Szabó K. magyar fordításával, és kilencz lapnak hasonmásával.

A M. T. Akadémia archaeologiai bizottságának megbízásából, Bicsérdy János az egész krónikát festményeivel együtt hártyalapokra híven lemásolta. Ezen példányt a nevezett bizottság a Múzeumnak ajánlotta fel. Ebből hat lap van itt kiállítva; az 1, 21, 40, 41, 123, 146.

9. Szent István király élete Hartviktól. XII. századbeli hártya-codex, mely húsz levélből áll, de egy más ugyanazon századbeli, 80 levélből álló hártycodexhez van kötve. A codex egy frankfurti zárda könyvtáráé volt, majd a város birtokába került, mely azt 1814-ben néhai József főherczeg nádornak a Múzeum számára ajándékuul megküldötte.

A legenda szerzője, mint a Kálmán magyar királyhoz intézett ajánló-levél élén olvassuk, »Hartvicius episcopus«, Hartvik regensburgi püspök, ki 1108-ban V. Henrik császár kíséretében jött Magyarországra, midőn a pártos Álmos hercegnek Kálmán király ellen segítségül jött. Hartvik a császár visszavonulása után is Magyarországon maradt, hogy a két testvért kibékítse. Ekkor, a király felhívására, írta meg sz. Istvánnak életrajzát.

A codex kétségtől nem a püspöknek saját írása, hanem közel egykorú másolat. A legenda többször jelent meg nyomtatásban. Legujabban Érdy adta ki, magyar fordítással. (Pesten 1854.)

10. *Officium defunctorum*. Egykor a fehérvári keresztetek egyházáé.

Hártya-codex, mely a XV-dik század közepe táján készült. 22 8-adrétű levél. Kitérő ízléssel, dúsan kiállítva. Az első lapot széles keret környezi, mely arany alapon élénk színezéssel előállított virágokat mutat fel. Ezen belül csak négy sor szöveg van, mely felett ügyes kézzel festett képen a hárfáján játszó Dávid király tűnik elő. A további lapok mindegyikén az imént említett kerethez hasonlóan kiállított lapszélek láthatók, melyekben virágok és gyümölcsök között phantastikus alakú állatok fordulnak elő.

A szöveget számtalan ékes kezdőbetűk élénkítik.

A miniature-festészet ezen kitérő példánya azon ízlésben készült, mely a XV. században a burgundi fejedelmek pártfogása alatt Franciaországban virágzott.

A codex a halottak lelki üdvéért mondatni szokott officiumot: a hét psalmus poenitentialist, mindenszentek litaniáját, és megfelelő imákat tartalmazza.

Hogy az a fehérvári keresztetek egyházáé volt, a következő, egy hozzá kötött lapon olvasható jegyzet hirdeti:

»Ex Psalterio Chori Conventus Cruciferorum S. Regis Stephani de Alba, Posonii asservato, exceptum, separatim compingi fecit Carolus Vagner e Soc. Jesu. 1787.«

Jankovicsnak, a kinek gyűjteményébe került e codex, az a feltevése, hogy az Róbert Károly királyé volt, minden alapot nélkülöz. A codex egy századdal később készült.

11. Egyházi szerkönyv a XIV. századból. Nyolczadrétű hártýára írva, 136 levél.

A 265. lapon azon kéztől, mely az egész codexet írta, olvas-

hatók e zársorok: »Explicit agenda domini et fratris Michaelis de Buda. Socius domini Benedicti Episcopi Transilvani.«

Ezen erdélyi püspök nem lehet más, mint az a Benedek, kivel 1310. és 1318-iki oklevelekben találkozunk.

A codex szövege kétségtelenné teszi, hogy sz. Domonkos rendű szerzetesek használatára készült.

12. Magyarországi misekönyv a XV. századból.

Ívrétű hártýára írva, szépen színezett és aranyozott nagy kezdőbetűkkel. A magyarországi szentek miséi meg vannak benne. A pozsonyi káptalani egyház számára készült.

13. Magyarországi misekönyv 1488-ból.

Ívrétű hártýára írva, gazdagon aranyozott s díszesen színezett kezdőbetűkkel és cifrázatokkal. A magyar szentek miséi mind megvannak benne.

A Canon véglapján áll az 1488. évszám, mely az íratás évét jelezi. Az első lapon pedig egykorú kézírással olvasható:

»Das puch ist geordent worden dem Allmechtign got zu lob und Ere und dem heiligen Sand Mertn (Márton) durch die Erzam Fraw Magdalena Rosentalerin Zu gedechtnuss Ir und Irer geslecht seln in solher mass, das dasselb puch gebraucht sol werden auf dem hohen altar Sand Mertn pharkirchen Hie zu Prespurg Anno domini etc. LXXXVIII°.«

14. A dubniczi krónika.

XV. századbeli, nagy 4-rétű 102 levélből álló papir-codex.

Magyarország történetét tartalmazza, névtelen és ismeretlen szerzőtől, ki azt 1480 táján írta. Elejétől Salamon királyig a bécsi krónikát, azontúl a budai krónikát másolja. Csak jelentéktelen változtatásokat engedett meg magának. De nevezetes, hogy Lajos király történetébe egy névtelen kortársnak elbeszélését (1345—1355) iktatta be. A budai krónikát, a midőn az 1473-ban megszakad, 1479-ig folytatja, Mátyás királynak nem kedvező szellemben. A szövegbe rajzoknak kellett jönniök; de csak kettő készült el.

Dubniczi krónikának azért nevezetik, mert az Illésházyak dubniczi könyvtárából került a Múzeumba.

15. Kassai Graduale a XV. századból.

Legnagyobb és legszelebb ívrétű hártýa-codex. Magassága 75, szélessége 58 centimeter. Sajnos, elején és végén csonka. 374 levele van meg, bár kétségtelen, hogy eredetileg 522 levélnél több volt.

A székesegyházak és kolostorok zsolozsmáinál használt egyházi könyv, mely énekeket, antiphonákat és zsoltárokat hangjegyekkel tartalmaz.

Számos, ritka nagyságú, díszesen festett kezdőbetűket tartalmaz. Valószínűleg valamelyik kassai kolostor használatára készült, és magyarországi szerzetesek műve.

Kassa város tanácsa ajándékozta a N. Múzeumnak.

16. Szent Ágoston: *De Civitate Dei* című munkája. Corvin-codex.

Legnagyobb ívrétű 429 levélre terjedő hártya-codex a XV-ik századból.

A legnagyobb és legfényesebb Corvin-codex, melyet Magyarorszában bírnak s ritka szépségű hártyán, a szokottnál nagyobb betűkkel gondosan van írva.

Az első címlevél ki van vágva. Kétségkívül fényes miniature-festményekkel volt kiállítva, mint a Rómában és egyéb külföldi könyvtárakban találtató első rangú codexek, melyeknek pompájáról fogalmat ad a brüsszeli kir. könyvtárban őrzött misekönyv címlapjának itt kiállított hasonmása, és a vatikáni könyvtárban őrzött breviariumnak szintén kiállított fényképe. (16 *a*), 16 *b*) számok alatt.)

A könyvnek egyes lapjain — kevés kivétellel — a lap jobb szélén színezett és aranyozott arabeszkek vonulnak végig, összekötetésben a fejezetek hasonlóan díszes kezdőbetűivel. Ott, hol az egyes könyvek kezdődnek, a lapszélek és kezdőbetűk legdíszesebbek.

A codex végén a leíró megnevezi magát, »Scriptum et completum: Per Manus Petri de Middelburch. Q. Zeelandia: R. Q.«

A codex kötése jól van fenntartva, és fogalmat nyújt arról, mily fényűzést fejtett ki Mátyás király e tekintetben is.

Biborvörös bársonyba van kötve. Selyemből készült négy szalag-kapocscsal bírt, melyeknek végei gazdagon megaranyozott ciselírozott ezüstbe voltak foglalva; ezekből csak kettő van meg.

A könyv táblájához szegezett csattrészekből négy darab megmaradt, ugyanannyi elveszett. Mindegyiken két delfin, Mátyás királynak zománcz-munkával készült címérét veszi körül.

Az egyik elől felől Mátyásnak családi címere: Kék zománcz-mezőn arany faágon ülő fekete holló aranygyűrűvel csőrében. A többiek Mátyásnak királyi címérét mutatják; a magyarországi négy pólya, a cseh oroszlán és a szívpajzsban a Hunyady-holló.

Miként a codex írása és festményei, úgy a csattok is kétségkívül flórenczi művek. A többi itt látható Corvin-codexek is a flórenczi könyv-másoló műhelyekben készültek.

A Corvin-codexeknek egyik jellemző díszét képezi az aranyozott, diszítványokkal és felíráttal ellátott (goiffree) vágás. A jelen codex vágásán, a könyv hosszában, arany alapon színes betűkkel áll: S. Augustinus de Civitate Dei.

Egyike azon négy Corvin-codexnek, melyeket a török szultán 1869-ben I. Ferencz József ő felségének, konstantinápolyi látogatása alkalmával ajándékozott, és ő felsége a M. N. Múzeumnak ajánlott fel.

17. Georgius Trapezuntius Rhetoricája. Corvin-codex.

Ívrétű, 120 levélre terjedő hártya-codex a XV. századból.

Czímlapját gazdagon kiállított, élénken színezett keret veszi körül, melyen két szentnek és geniuszoknak alakjai, állatok, gyümölcsök és díszedények is láthatók. Az alsó rész közepén két geniusz gyümölcs-koszorút tart, melyben Mátyás királynak fénysugár által körüvezett királyi címere van elhelyezve. Az egész művészeti kéz munkája, míg a többi itt látható Corvin-codexek diszítványai gyári termékek.

A szöveg élén, kék és aransárga betűkkel írva olvasható a bevezetés szövege:

Clarissimi Oratoris Magistri Georgii Trapezontii Cretensis in Rhetoricos libros suos Exordium.

A szöveg első C betűje díszesen van kiállítva. Öblében barna széken borostyánkoszorús fővel, aranyozott bíbor-köntösbe öltözött férfi ül, a ki előtte asztalon fekvő könyvben olvasgat. Némelyek szerint ezen alak Mátyás királyt ábrázolja. Valószínűbb azonban az a feltevés, hogy a könyv szerzője.

A könyv minden fejezetének kezdőbetűje szintén díszesen van kiállítva.

A könyv Trapezunti Györgynek *) rhetorikáját tartalmazza.

Violaszin bársonyba volt kötve, melynek azonban a hátulsó fatáblán csak csekély foszlánya maradt fenn, a kapocsnak réztöredéke alatt.

*) Görög tudós, ki IV. Eugen pápa alatt jött Rómába, itt tanár, majd V. Miklós pápa titkára volt. Megh. 1486.

A könyv hosszában a vágáson nagy betűkkel áll: *Rhetorica Trapezontii*.

Egyike azon négy codexnek, melyeket 1869-ben a szultán a magyar királynak ajándékozott.

18. Polybius latin fordítása. Corvin-codex.

Ívrétű 198 levélből álló, XV. századbeli hártya-codex.

Czímlapjának baloldali felső és alsó széleit arabeszkos díszítmény veszi körül, melybe geniuszok és állatok vannak festve. Alsó része közepén Mátyás király címere látható.

A címlap és minden könyv kezdetén ékes kezdőbetű fordul elő.

A hártya feltűnően tiszta, az írás kitűnő.

Az első lapon a munka fordítójának ajánlólevele kezdődik:

Nicolai Perotti in Polybii historiarum libros prohemium incipit feliciter ad Nicolaum quintum Pontificem maximum.

(Perrottus V. Miklós pápa rendeletére fordította Polybius görög munkáját latinra; mint érsek 1480-ban halt meg.)

Ezen codex Polybius történeti munkájának öt első könyvét tartalmazza.

A munka végén üresen hagyott hártylevelek egyikén olvasható:

»Possessor huius libri Ibrahim Maczar. Donatus a Caesarea Maestate. Anno post adventum Mahumet 966.« (= 1559.)

Ezen Ibrahim Maczar nem más, mint Szulejmán híres nagyvezére, ki azt a szultántól ajándékol kapta.

A codex kék bársonyba van kötve, a kapcsok zárlemezei a hátulsó táblán még megvannak.

A vágáson, a könyv hosszában arany alapon olvasható: »Polybii Historia.«

Egyike a négy Corvin-codexnek, melyeket a szultán a magyar királynak ajándékozott.

19. Plautus vígjátékai. Corvin-codex.

Egész ívrétű 281 levelet tartalmazó hártya-codex, a XV-dik századból.

A címlapot arabeszkos cifrázat keríti be. Az alsó vers közepén két ülő angyal által tartott zöld koszorúban Mátyás király címere látható: a három ágú koronával fűdött paizsban a magyarországi négy pólya, a cseh oroslán, és a szív-pajzsban Hunyady-holló. A címér mellett: M. A. (Mathias Augustus).

A színművek kezdetén, nagy alakú színes és aranyozott arabeszekkel díszített kezdőbetűk állanak.

A codex Plautusnak 20 vígjátékát tartalmazza.

A cím lapot megelőző hártya-levélen a könyv tartalommutatója felett »Jannocii Manetti« neve áll, a XV-dik század egyik ismeretes humanistája, a ki valószínűleg a codex másolására felügyelt.

Violaszínű bársonyba van kötve. A vágáson, arany alapon színes betűkkel áll: Plautus.

Egyike azon négy Corvin-codexnek, melyeket a szultán 1869-ben a magyar királynak ajándékozott, s ez a Múzeumnak ajánlotta fel.

20. Q. Curtius Ruffus: De gestis Alexandri Magni. Corvin-codex.

Kis ívrétű, 176 levélből álló, XV. századbeli hártya-codex.

Cím lapját arabeszk keret veszi körül; alsó részében Mátyás királynak címérével.

Curtius munkájának III—XII. könyveit tartalmazza.

A codex végén a másoló megnevezi magát:

E scripsit Florentie petrus cenninius Anno Domini 1467. VII. idus augusti.

Különös figyelmet érdemel kötése. A táblák barna bőrbe vannak borítva; mindkettőn préselt aranyozott díszítmények, közepén Mátyás király címere látható. A hátsó tábla élén olvasható: Quintus Curtius.

A codex Jankovics gyűjteményéből került a Múzeum könyvtárába.

21. Sallustius: de bello Catilinario és De bello Jugurtino című munkái. Corvin-codex.

Kis ívrétű 81 levélre terjedő hártya-codex a XV. századból.

Cím lapját arabeszek- és virágfüzérből álló keret veszi körül, melyen állatok képei is láthatók. Alul két angyal Mátyás címérét tartja. A szöveg kezdő betűjében (O) író férfiú alakja szemlélhető. A második munka cím lapját hasonló keret díszíti, de címer nélkül.

Az első három levélen a sorok között és a lapszélekre későbbi, XVI. századbeli kéz magyarázó jegyzeteket írt.

Egykorú préselt bőrkötése épen fenn van tartva, de a rézkapcsoknak csak fele maradt meg. Az egyes fejezetek kezdőbetűi szintén díszesen vannak kiállítva.

A codex Jankovich Miklós gyűjteményével került a Múzeum birtokába.

22. C. Suetonius Tranquillus: Devita et moribus duodecim Imperatorum.

Hártya-codex a XV. századból, mely kis ívrétű 211 levelet tartalmaz.

A cím lapot arabeszk keret veszi körül, melynek a széles arany csik kiváló díszet kölcsönöz. A cím helye üresen van hagyva.

A codex egészen oly modorban van kiállítva, mint a Corvin-codexek legnagyobb része; ugyanazon olasz műintézetből került ki, mint amazok. Lehetséges, hogy ez is Mátyás király könyvtárához tartozott. Mert hogy ebben számos oly codex találtatott, a melyek Mátyás címérét nem viselték, kétségtelenné teszi az a tény, hogy a jelen évben Konstantinápolyból visszakerült Corvin-codexek között is fordulnak elő ilyenek.

A Jankovich-gyűjteménnyel került a Múzeum birtokába.

23. L. Flori Epitomatum libri quatuor. Valószínűleg Corvin-codex.

Kis ívrétű 114 levélből álló XV. századbeli hártya-codex.

Cím lapját arabeszk keret fogja be. Alsó részén üres kör, a mely a címért volt hivatva befogadni.

A codex egész kiállítása teljesen hasonló a többi Corvin-codexek kiállításához. Hogy a jelen codex is Mátyás király könyvtárából való, annál valószínűbb, mert a cím lap alsó szélén XVII. századbeli írással a jegyzetet olvassuk: »1686 Buda a Cels. Electore olatus.« A mi azt jelenti, hogy Buda visszafoglalása után, az ott talált codexek közül jutott a választó fejedelemnek *) birtokába.

A Jankovich-gyűjteménnyel jutott a Múzeum birtokába.

Megjegyezzük, hogy a Múzeum könyvtára még több oly codexet bir, a melyek a Corvin-codexekhez egészen hasonlóak; de mivel Mátyás király címérét nem viselik magukon, biztosan nem sorozhatók a Corvinák közé.

24. Johannes Scholasticus életrajza és munkái. Vitéz János primás könyvtárából.

Nagy 8-adrétű 190 levélre terjedő hártya codex a XV. századból. Hártyája, írása és díszítményei a Corvin-codexek jellemét viselik magukon. Kétségtelenül Olaszországban azon könyv-másoló műintéze-

*) Ez nem lehet más mint Miksa bajor választó fejedelem, a ki Buda felszabadításában részt vett.

tek egyikében készült, a melyek Mátyás király könyveinek nagy részét szolgáltatták. Sőt lehetséges, hogy a jelen codex is Mátyás király számára készült, s ez ajándékozta Vitéz Jánosnak.

Hogy Vitéz János tulajdona volt, azt kétségtelenné teszi az utolsó lapon a szöveg végén, saját kezével írt következő jegyzet:

»finiui legendo et signando die 26. Septembris 1470 (Jo.)«

(Hogy ezen »Jo« = Joannes alatt Vitéz Jánost kell keresnünk, kétségtelenné teszi a Szent-Ferencz-rend szent-antali zárdájának egy codexe, melyen ugyanazon kéz írásával olvasható e jegyzet: »Visa et emendata aliquantulum Strigonii 1457. Jo E W. In certa autem parte Waradini completus.« A Jo E W »Joannes Episcopus Waradiensis« kezdőbetűi.)

Vitéz kezének nyomai láthatók a codexnek úgy szólván minden lapján, majd a hibákat javítva, majd a tartalmat a szélekre jegyezve.

A codex első lapján zöld koszorú közepén kék alapon látható repülő fekete holló, csőrében arany gyűrűvel. Ez mint a Hunyadyak jelvénye arra mutatna, hogy a könyv Mátyás király könyvtárához tartozott. Azonban e jelvényt valószínűleg később festették be; mint-hogy a Hunyady-czímerben a holló sohasem fordul elő repülő alakban, hanem mindig álló helyzetben.

Egyébkint a codex díszesen van kiállítva. Az első lapot három oldalról arabeszk keret veszi körül. Számos ékes kezdőbetű fordul elő a szövegben.

A könyv tartalma:

Vita Johannis Scholastici Abbatis montis Synai. (Élt 523—606.)

Liber Johannis Scholastici de spiritualis gradibus scale.

Eiusdem liber unus ad Pastorem.

Commendatio precedentis operis a Johanne Abbate Raitensi.

A codex kötése egykorú. Préselt bőrrrel borított fatáblák, a kapsok töredékeivel.

25. Magyarország története Ranzanustól. Bakocs bíbornok példánya.

Hártya codex a XVI. század elejéről, miniaturekkel gazdagon díszítve.

Az első levélen, egy János nevű palermói származású dominikánusnak Bakocs Tamás esztergomi bíbornok-érsekhez intézett ajánló levele kezdődik, a melyben a primás magasztalása után, elbeszéli, hogy Ranzanus halála után, mint annak rokona örökölte ezen példányt,

mely »nobilissimis maxima sui parte, ut ab auctore scribi iussus est, characteribus exornatum«, és azt most a primásnak ajánlja ajándékul. Erre vonatkozik az első lapra gyarló ecsettel festett kép, a mely Bakocsot ülve tünteti fel, a mint egy előtte térdelő szerzetes kezéből könyvet vesz át. A lapot környező virág- és lomb díszítmények már ügyesebb kéz művei; úgy szintén a lap alján látható Bakocs-czímer.

A két levélre terjedő ajánlás után következik Ranzanus Péter sicíliai püspöknek, ki mint a nápolyi király követé Mátyás udvaránál tartózkodott, Magyarország történetét tartalmazó munkája; előbb Mátyáshoz intézett ajánlólevele és a könyv tartalommutatója. Ezt követi beszédje, melyet midőn a magyar udvarhoz jött, Mátyás- és Beatrixhoz intézett. Ezen beszéd címét gazdagon festett virágkoszorú környezi. A beszéd kezdő sorai felett ügyesen festett kép azt a jelenetet tünteti fel, midőn a trónjukon ülő Mátyás és Beatrix Ranzanus beszédjét meghallgatják. A lap aljára Ulászlónak és Bakocs bíbornoknak címere van festve.

Ezen codex Bakocs könyvtárából utóbb Thurzó György nádor kezeibe került, a ki az első lap aljára saját kezével írta nevét: »Comes Georgius Thurzo Regni Hungariae Palatinus. Ao. 1611.« A jelen század elején Jankovics Miklós szerezte meg, s ennek gyűjteményével jutott a Múzeumba.

A mi Ranzanus munkáját illeti, ez (Epitome rerum ungaricarum per indices descripta) »rövidsége daczára — mint Toldy írja — a szerzőnek forrásai, elfogulatlansága s óvatossága, Mátyás korára nézve pedig, melyet mint kor- és szemtanú bővebben tárgyalt, teljes hitelessége tekintetéből nagy fontosságú.«

Először Zsámboki adta ki Bécsben 1558-ban. Azóta többször jelent meg, és pedig Schwandtner gyűjteményében is. (Scriptores rerum hung. veteres et genuini. 1746.)

26. Cicero de Oratore. Codex Bakocs Tamás primás könyvtárából.

A 8-adrétű, 124 levélre terjedő hártycodex a XV. századból. Hártája, írása és díszítményei a Corvin-codexek jellemét viselik magokon. Kétségtelenül Olaszországban, azon könyvmásoló műhelyek egyikében készült, a melyekből Mátyás király könyveinek legnagyobb része került ki. Valószínű, hogy ez is a budai könyvtár számára készült, sőt lehetséges, hogy tényleg abban helyet foglalt, és az első

lap alján látható Bakocs-czímer: kék pajzsban ágaskodó félszarvast utólag festették be.

Az első lapot díszesen festett arabeszk-es-keret fogja körül, melyből arany alapon a szöveg nagy kezdőbetűje — C — emelkedik ki.

Hasonló díszítmények még három helyen fordulnak elő, az új fejezetek kezdetén.

A codex tiszta előlapján a könyv későbbi tulajdonosainak neveit látjuk. Az első oda írta: »M. Georgii Rithaemerii Stiri sum MDXXIII.«

A másik alája: »Nunc Christophori Gassii et liberorum suorum. Ao. 1585.« És ugyanő a lap élére: »Ex Bibliotheca Regis Mathiae.«

A codex később az Illésházyak könyvtárába jutott.

Az egykorú bőrkötésen, a kapcsok részletein zászlós bárány tűnik elő, az Agnus Dei, mi szintén főpapi tulajdonosra mutat.

II. Lajos király számadási könyve. 1525.

Kis ívrétű 225 levélre terjedő papír-codex.

A magyar királyi kincstárnok Thurzó Elek által vezetett számadási könyv, mely a kiadásokat 1525. január 21-étől ezen év július 15-ig tartalmazza.

III.

Magyar nyomtatványok.

(1531—1707.)

1. 1531. Krakko. Pueriliu colloquiorum formulae. Cracoviae apud Hieronymum Vietorem. Anno M. D. XXXI.

Kis 8-adrétű 40 levél.

Latin, német, lengyel és magyar nyelven beszélgetéseket tartalmaz; melyek az iskolás gyermekek felfogásához és életéhez vannak alkalmazva. A könyv ugyanis iskolai használatra szolgált; hogy abból a tanuló elsajátítsa a latin társalgás első elemeit. Szerzője Heyden-Sebald, kinek munkája úgy hazánkban, mint Német-, Cseh- és Lengyelországban el volt terjedve és számos kiadásokat ért. Ezen első kiadásból csak ezen egyetlen példány ismeretes, a mely, sajnos, csonka. Hiányzik a címlap, a szöveg első levele, és közben egy levél.

Ez (a legrégibb könyv, melyben magyar szöveg nyomtatva fordul elő.) Az, kitől a kiadó ezen magyar szöveget nyerte, a magyar nyelvben nem lehetett teljesen jártas. De a többi

16

ismert nyomtatvány

nyelvekben is számos szarvashibák fordulnak elő. Példa erre a harmadik párbeszéd:

Carolus: Bonus vesper
Eyn guter abent
Dobry wietzor
Jo estwe letheek.

Demetrius: Gratia Deo
Danch sey gott
Bogu badz chwala
Hala ystennek. Isten fogaggya.

2. 1533. Krakkó. A Komjáthi Benedek. Epistolae Pavli lingua hungarica donatae. Az Zenth Paal leueley magyar nyelven. (Kis nyolczadrétű 252 levél.)

A címlapon a magyar czímer, a hátlapon pedig a Frangepán-család czímere áll. Komjáthi ugyanis a munkát Frangepán Katalinnak, Perényi Gábor nejének ajánlotta. Az ajánlólevél így végződik: »Ez leuel kewlth nyalab varaba kysazzony napyan Ammi meghvalto Jesus Christusunk zywleteseenek utanna. Ezerewthzaas harminczkeeth eztendewben.«

A munka végén Vietor Jeromos nyomdász szintén intéz ajánlólevelet Frangepán Katalinhoz, ily kelettel: »Datum Cracoviae ex officina nostra Anno Domini Millesimo Quingentesimo trigesimo tertio Mense Februario.«

A jelen munkából, mely a legrégibb magyar nyelven nyomtatott könyv, hét példányt ismerünk.

Komjáthi Benedek kath. pap volt, s Perényi Gáborné udvarában tartózkodott. Fordításáról Toldy azt mondja, hogy »a nehéz író fordítása által magyarázni is akarván, változatokkal, néha körülírásokkal is megszaggatott, eredeti színéből és rhythmusából kivett darabos művet adott.«

3. 1535. Krakkó. Ozorai Imre. De Christo et eius Ecclesia. Item de Antichristo eiusque Ecclesia. (Kis 8-adrétű 226 levél.)

Négy példányt ismerünk e munkából, de címlapja egyiknek sincs. A legutolsó lapon Frangepán Katalinnak, Perényi Gábor nejének czímere áll, 1535 évszámmal. Ebből következtetjük, hogy ezen munka is neki volt ajánlva és 1535-ben nyomtatott. A betűk jelleméből ítélve kétségtelen, hogy Krakkóban Vietor János nyomatta.

Ozorai az elsők közt volt, kik hazánkból Wittenbergbe egyetemre

mentek. Visszajöven mint tanító és lelkes nagy tevékenységet fejtett ki a protestantismus terjesztése körül.

4. 1536. Bécs. Nouum Testamentum seu quattuor evangeliorum volumina lingua Hungarica donata, Gabriele Pannonio Pesthino interprete. Wij Testamentum magijar nigeluen. (Bécsben Singrenius János nyomdájában 1536. jelent meg, Metzger János könyvárus költségén. Kis 8-adrétű 243 levél.)

Pesti Gábor, fehérvári kanonok és ugoesai főesperes volt, ki sokoldalú irodalmi tevékenységet fejtett ki, és a magyar olvasó közönségnek többféle szükségeit igyekezett kielégíteni. Fordításáról Toldy Ferencz megjegyzi: »A középkori magyar irodalmat ismerve, él annak formáival, bírja annak tömörségét és erejét, de függetlenebb deák eredetietől, magyarabb, folyóbb, világosabb, és az értelmet tekintve hibátlanabb a régi magyar bibliáknál.«

5. 1536. Bécs. Aesopi Phrygis fabulae, Gabriele Pannonio Pesthino interprete. Esopus fabulay, mellyeket mastan wyionnan magyar nyelvre fordított Pesthy Gabriel. (Nyomatott Bécsben, Singrenius Jánosnál 1536. Kis nyolczadrétű 89 levél.) Csak három példány ismeretes. Újra kiadta Toldy F. Magyar prózairók a XVI. és XVII. századból. I.

6. 1539. Újsziget. Grammatica Hvngaro Latina in usum puerorum recens scripta Joanne Syluestro Pannonio auctore. Neanesi Anno 1539. die 14. Junii.

A címlapot körülvevő fametszetű diszítvények közt a lap balján látható Nádasdy Tamásnak, jobbán nejének Kanizsai Orsolyának címere.

A nyomtatási hely Neanesus nem más mint a vasmegyei Sárvár mellett feküdt Újsziget mezővárosa, hol annak földesura Nádasdy Tamás 1537-ben nyomdát állított fel. Ez volt hazánkban az első nyomda, mely magyar könyveket nyomtatott; mert sem Hess András budai nyomdájának, (1473.), sem Honter János brassai nyomdájának (1535—1549.) magyar termékei nem voltak.

Ezen magyar nyelvtannak csak egyetlen példányát ismerjük, ez is végén csonka, csak 48 levele van meg. E példány az 1808-ban elhalt Sinai Miklós debreczeni tanár könyvtárából néhai Fáy Alajos könyvtárába, s innen 1875-ben vétel útján (200 darab arany árán) a Múzeum könyvtárába került. Újra kiadta: Kazinczy Ferencz,

Magyar régiségek és ritkaságok. Pest. 1808. És Toldy Corpus Grammaticorum Hung. Pest. 1866.

Sylvester, vagyis Erdősi János, előbb Újszigeten Nádasdy iskolájának tanítója, majd Bécsben egyetemi tanár volt. Munkája az első magyar nyelvtan, mely reánk maradt, minthogy Cesinge János pécsi püspöké, melyről Decsi 1598-ban tett említést, elveszett. Sylvester »párhuzamosan a latin és magyar nyelv főbb szabályait adja elő; gyakran hasonlító észrevételeket tesz közte és a héber, görög és latin nyelvek közt, s mély tekinteteket vet a magyarnak szerkezetébe.«

7. 1541. Újsziget. Vy Testamentum Magar nelwen, mellett az Goeroeg es Diak nelwboel vyonnan fordytank, az Magar nipek Kereszten huetben valo ippuelisire. 1541.

(A könyv végén) Vyszighetben Abadi Benedek nomtatta vala 1. 5. 41. esztendoeben.

(4-edrétű 384 levél, számos fametszettel.)

Az iránt vajjon Sylvester, midőn az Új testamentomot fordította, a katholika egyháznak vagy a protestantismusnak volt híve, hazai íróink véleményei eltérnek.

8. 1548. Krakkó. Soltár koenue Szekel Estuantul magiar nielre fordítatott. Touabba ez Soltar vtan Szido szolasnac mogia es nehez heliecnec Roeuideden valo magiarazatia Psalmosonkent koeuetkezie.

(Nyomatott Krakkóban Vietor Jeromos özvegyének nyomdájában. 1548. Kis 8-adrétű 251 levél. Ajánlva van Pávai Lukács vitézlő nemes férfiúnak. Az ajánlólevél kelt Szikszón, hol tanító volt, 1548. ápril 24-én. Székely utóbb gönczi prot. prédikátorrá lett.)

9. 1549. Krakkó. Orthographia Vngarica. Azaz, Igaz iraz Modiarol valo tudoman Magar nelvenn irattatott. Mostan pedig vionnan meg igazyttatott, es ki niomatott.

(Nyomatott Vietor Jeromos özvegyénél Krakkóban. 1549. Kis 4-edrétű 15 levél.)

Előbeszéde így kezdődik: »Az oluasonac Isteni kedvet kér B. A.« E két betűt némelyek Batizi Andrásra magyarázzák, Révész, Toldy és Szabó K. ellenben a munka szerzőjének Dévai Bíró Mátyás híres reformátort tartják, és a »B. A.« betűk alatt Benedictus Abádi nyomdászt keresik, kinek előszava az első kiadáshoz íratott. Ezen első kiadásból, melyre a másodiknak címe utal, egy példány

sem maradt ránk. A másodikkól is csak ezen egyetlen példányt ismerjük.

10. 1550 táján. Bécs. Gonoz Azzonyembereknek erkelchekroel vallo aenek. Kit zerze zebeni Ormprust Christoff egij kopot ebagnenak bozzusagara, kit oztan egy baratia keressere magyar nielure fordita.

(Év nélkül, Aquila János bécsi nyomdájában. Kis 8-adrétű nyolcz levél. Egyetlen ismert példány.)

11. 1550. Bécs. Nomenclatura sex lingvarum, Latinae, Italicae, Gallicae, Bohemicae, Hungaricae et Germanicae. Lingua autem Hungarica nouiter accessit, cum Latinarum dictionum quamplurimarum, quae prius deprauatae fuerant restitutione. Per Gabrielem Pannonium Pesthinum.

(Nyomatott Bécsben Singreniusnál. Kis 4-edrétű 115 levél.)

Pesti Gábor e munkát Ujlaki Ferencz győri püspöknek ajánlja. Az ajánló levél kelt Bécsben 1538. január havában. Ezen évben láttott napvilágot e munkának első kiadása, melynek egyetlen teljes példánya a kalocsai főegyházi könyvtárban őriztetik. A második kiadásnak szintén csak ezen egyetlen példánya maradt fenn. Később 1561. és 1568-ban újabb kiadásai jelentek meg.

E szótárban a szavak nem szoros betűrendben következnek egymás után, hanem tárgyak szerint vannak csoportosítva.

✱ 12. 1551. Kolozsvár. A Jesvs Sirah koenyue Magyar Nyeluen. Colosvarba. 1551.

A könyv végén: Colosvarba nyomtatot. Helthai Gaspar es Gyoergy Hoffgreff által. 1551.

(Kis 8-adrétű 114 levél.)

A címlevél hátlapján Gyulai István kolosvári reform. prédikátornak rövid előszava áll, melyben elmondja, hogy e fordítást Tolnárról küldték be Heltai Gáspárnak, ki átvizsgálását ő rá bízta, s az ő változtatásaival nyomatta ki.

Heltai Gáspár kolozsvári prédikátor 1550-ben állította fel kolozsvári nyomdáját, melynek vezetését Hoffgreff Györgyre bízta. E nyomda nagyszámú hittani, történeti és költői műveket bocsátott közre.

13. 1552. Kolozsvár. A Biblianac negyedik resze. Az az, a prophetaknak Irasoc: Melyec Magyar nyelwre forditattac, a régi és igaz szent koenyuekboel. . . . Colosvarba 1552.

(4-edrétű 424 levél.)

Heltai az egész szent-írásnak magyar fordítását tervezte kiadni, s e célból Gyulai Istvánnal, Vizaknai Gergelyvel és Ozorai Istvánnal szövetkezett, mint ezt az 1551-ben megjelent első rész előszavában említi. Az egyes kötetek nem időszaki rendben jelentek meg, hanem valószínűleg a szerint a mint a fordítók elkészültek. Az I. 1551, a II. 1565, a IV. 1552, az V. 1562. A III. kötet soha sem látott napvilágot. (Szabó K. ezen munka kiadásának történetét érdekesen világítja meg Bibliographiájában.)

14. 1554. K o l o z s v á r. Tinodi Sebestien szoerzese: Chronica. Elsoe reszebe Janos Kiral halalatul fogua ez esztendeig Dunan innet Erdel orszaggal loet minden hadak veszoedelmec, reuidedoen szép notakual enoekbe vadnak. Mas reszebe kueloemb kueloemb idoekbe es országokba loet dolgok Istoriac vannak. Colosvarba 1554 esztendoebe.

(4-edrétű 156 levél.)

Tinodi Sebestyén, kit kortársai Lantos Sebestyénnek neveztek, legtermékenyebb dallamköltőnk volt a XVI. században. Enyingi Török Bálintnak deákja (titkára) volt, s ennek török fogságba jutása után, vándorhottal és lanttal kezében bejárta a hazát, majd Kassán, utóbb Kolozsvárt telepedett meg, végre Nádasdi Tamás szolgálatába lépett és 1559 táján halt meg. Az egykorú harci eseményeket énekelte meg; főérdeme »nem ugyan költői alakításban, melyet mind nála, mind az egész időszak költőinél hiába keresnénk, de . . . történetírói hű előadásában« van.

A »Chronica« nem egyéb mint történeti énekeinek gyűjteménye, melyet Ferdinánd királynak ajánlva adott ki, szövegbe nyomott dallamokkal. Ezeket megfejtve újra kiadta Mátray Gábor. Történeti, bibliai és gunyoros magyar énekek dallamai a XVI. századból. Pest. 1859.

15. 1559. K r a k k ó. Chronica ez Vilagnac Jeles dolgairol. Szeke Estvan.

Cracoba Niomtatot. Striykouiai Lazar Antal, Christus szwlete-senec MDLIX esztendeieibe.

(Negyedréti 237 levél.)

A világtörténet legnevezetesebb eseményeit évrőndben beszéli el, egész saját koráig.

A könyv, az egyetlen e nemű magyar munka, igen el volt

terjedve. Nagyszámú példányai maradtak fenn; de a teljes példányok a legnagyobb ritkaságok közé tartoznak, a mely sorsban a legolvasottabb könyvek szoktak részesülni.

16. 1561. Debreczen. A Christus Koezbe Iarasarol Valo Predicacioc, Mellyeket Melivs Peter a Doebroetzoeni Lelki Pasztor irt.

Doebroetzoenbe nyomtattác M. D. L XI.

(4-edrétű 28 levél.)

Figyelemre méltó az ajánló-levél, mely a »A Magyar Orszagi kereskedoe es árros nepeknek« van címezve, kiket Melius (= Juhász, debreczeni lelkész) mint a reformatio első terjesztőit magasztal. A könyv hét prédikációt tartalmaz.

Ez az első Debreczenben nyomtatott könyv. Itt állíttatott fel Magyarországon a XVI. században az első nyomda, Huszár Gál bűjdosó reform. prédikátor által.

✕ 17. 1565. Debreczen. Magyar Decretvm, Kyt Weres Balas a deakbol tudni illyk a Werbewczy Istwan Decretvmabol, melyet tri-partitvumnak neweznek, Magyarra forditot. Vadnak továbbá ez Decretomnak eloette egy nehany iroth articulusok, kyket azon Veres Balas a regi kiralyok Decretomibol toeruynhez valo ieles dolgokat, ky sze-degeteth.

Debrecenbe nyomtattatott Raphael Hoffhalter által. MDLXV. (Ívrétű 128 levél.)

Werbőczy István, II. Ulászló király felhívására, a magyarországi szokás-jogot írásba foglalván, latin nyelven szerkesztett munkáját az 1514-iki országgyűlésnek bemutatta, és három évvel utóbb Bécsben Singrenius János nyomdájában kinyomatta. Habár az országgyűlés ezen munkálatot nem erősítette meg, az általánosan használtatott. Ennek következtében felmerült a magyar fordításban való közrebocsátásának szüksége is. És az 1565-diki kiadást csakhamar egy második követte 1571-ben Kolozsvártr. Horvát fordításban is megjelent.

(Itt a két magyar kiadás mellett, az 1517-diki latin és az 1574-diki horvát is látható.)

✕ 18. 1565. Nagyvár ad. A Szent Job koenyvenek a Sido nielvboel es a boelcz Magyarazok fordításából, igazán való fordítása Magiar nielure.

Varadon Niomtattatott Raphael Hoffhalter által. M. D. LXV. (4-edrétű 104 levél.)

A fordító a könyv végsoraiban megnevezi magát: »A Job koenyvenek fordításának a Sidobol es deak Commentekboel vége ez. XXX Aprill. per Petrum Melium. Debrecini A. D. M. D. LXV.«

Ez a nagyváradi nyomdának első ismert terméke.

19. 1567. Gyulafehérvár. Roavid Utmvtatás az Istennek igeienec igaz értelmere, mostani szent Haromsagrol tamadott vetelkedes nec meg feytesere es itelesere hasznos es szuekseg es.

Excusum Albae Juliae per Typographum Regium Raphaellem Hoffhalterum, Anno M. D. LXVII.

(4-edrétű 68 levél.)

A szerző az ajánló-levél végén megnevezi magát: »Feiervaratd Karaczion hauanac XXVIII. napián, Anno M. D. LXVII. Dauit Ferencz az meg fesuszelt Jesus Christusnac szolgaia.«

Dávid Ferencz, János Zsigmond erdélyi fejedelem udvari papja és az unitáriusok superintendense, számos munkában fejtegette és védelmezte felekezetének tanait.

A gyulafehérvári nyomdának első terméke.

✕ 20. 1571. Colosvar. David Ferencz. Az Egy Attya Is tenec, Es Az Ö Aldot Szent Fianac, Az Jesvs Christvsnac Istenségéről igaz vallastéttel, à Prophetác és Apostoloknac irassinac igaz folyása szerint irattattot. David Ferencztől, à megfeszített Jesus Christusnac szogaiatol. Caroli Peter nec, és Melius Peter nec oekoskodassinac ellene vetett. Colosvarot. M. D. LXXI. esztendőben.

(Kis 4-edrétű 76 levél.)

Ajánlva van Kornyi Békes Gáspárnak, néhai II. János király komornyikának és tanácsának, Fogaras tartomány örökös urának »Feierwarot 22. April. 1571.«

21. 1573. Bécs. Kalendárium az 1573-ik évre. A naptári rész után következik:

Practica az az: az egeknek forgassából, és czillagoknak iarasabol szoezettet ioeuendueles, Christus Wrunknac szueletesenec vtánna való esztendoere. 1573. Az Jacobeus Sztaniszló Mestertol Crackoban.

»A Nemes Magyar országról« szóló jövendölés így kezdődik: »A czillagoknak forgása aszt ielenti, Hogy Magyar ország bantás nelkuel leszen ez esztendoeben.«

Habár régibb bibliographusaink az 1571. és 1572. esztendőkre szóló magyar naptárakat is ismertek, ezekből egy példány sem ma-

radt fenn. És ezen 1573-diki példány a legrégibb ismert magyar naptárnak tartható.

✓ 22. 1573. Komjáthi és Sempte. Első része az Evangeliumokból és az Epistolákból való tanvságoknak. Mellyeket a keresztyeneknek Gyülekezetibe szoktanac predikalni minden ünnepnap. Kit az Vr Jesvsnak lelke által, az egyuegyue keresztyeneknek iduoessleges tanusagokra, ira Bornemisza Peter, Pestifi. Koelt Sempteroel 1573. (4-edrétű 460 levél.)

A nyomtatás helyét a végsorok ismertetik meg: »Nyomtatasa Comiatin keszdetet Huszar Gal által, vegesztetet Sempten.«

Mindkét hely Nyitra megyében fekszik. A komjáthi nyomdának ez egyetlen ismert terméke.

Bornemissza Péter felső-dunamelléki prot. predikatornak ezen munkája öt részből áll; a II. Semptén 1574, a III. ugyanott 1575, a IV. ugyanott 1578, az V. Sempten és Detrekön 1579-ben jelent meg.

23. 1573. Alsó-Lindva. Az Oerdoegnek a penitenciatarto Buenoessel való vetekedéséroel: és az kétségbe essés ellen az Remén-ségroel való tanusság: Irattatot: Az Also Linduai Kvltsar Gyoergy Mester által.

Nyomtatattot Alsó Linduan: Rudolphus Hoffhalter által M. D. LXXIII. esztendoebe.

(8-adrétű 48 levél.)

Az alsó-lindvai (Vas megye) nyomdának első terméke.

24. 1575. Debreczen. Theophania, Az az: Isteni meg ielenes. Wy es igen szép Comoedia a mi elsoe Atyainknac allapattyáról, és az emberi tiszteteknek rendeleseroel auagy gradiczarol. Szegedi Loerintz által.

Debrecembe Nyomtatattott Komlos Andras által 1575.

(4-edrétű 24 levél.)

Tanodai dráma, a melyet ünnepeken tanulók adtak elő.

Egyetlen ismert példány.

25. 1575. Kolozsvár. Chronica az Magyaroknak dolgairól: mint ioettec ki a nagy Scythiaból Pannoniában, Es mint foglaltác magoknak az országot: Es mint birtác aszt Hertzegroel Hertzegre, Es Királyról Királyra, nagy soc tusakodássockal és számtalan soc viadallyokkal, Mellyet Heltai Gaspar Megirta Magyar nyelven, Es ez rendre

hoszta, Az Bonfinius Antalnac nagy koenyueboel, és egyeb Historias koenyuekboel, nem kiczin munkáual.

(A könyv végén:) Colosvarot Végeze Heltai Gaspárne. A. 1575. (Ivrétű 208 levél.)

Heltai ezen munkája a mohácsi veszedelemig terjed, és helyenként a hagyományból s kortársai tudósításaiból pótolja Bonfin előadását. Szándéka volt a mohácsi vést követő félszázad történetét is megírni; de ebben meggátolta az első rész nyomtatása közben bekövetkezett halála.

26. 1577. Debreczen. Aritmetica, az az, A számvetesnac tudomania, mell' az tudos Gemma Frisivsnac szám-vetesbeol Magyar nyelure (ez tudománban gyönörködökneec hasznokra, es hamaráb való értelmekre) io moddal forditattot.

Debreczenbe Rodolphus Hofhalter niomtatta. Anno D: 1577. (8-adrétű 70 levél.)

Ezen első magyar számtani kézikönyv fordítóját nem ismerjük. A nyomdász ajánlólevelében írja »egy iambor vram es Istenben attiamfia hozta az en officinamban . . . es ő sem tudá ennekem megmondani az iambornac neuet, ki neue alat tuttam volna ki bochátani.« Szabó K. azt gyanítja, hogy a fordító Laskai János debreczeni tanító.

A szerző, Gemma Frisius, valódi neve Regnier volt, meghalt Löwenben 1555-ben.

A jelen fordításnak 1582-ben második és 1591-ben harmadik kiadása jelent meg.

Az első kiadásból csak ez az egyetlen példány maradt fenn.

× 27. 1578. N a g y s z o m b a t. Az Evangeliomoknac, mellyeket vasarnapokon es egyeb innepeken esztendoe által, az Anyaszentegyhazban oluasni es Predicallni szoktanac, Magarazattyanc Masodic resze. Melly magaban foglallya, Hvsvetvl fogva, Adventig valo vasarnapi evangeliomokat egy nehany egyeb innepekneec (mellyekneec szamat meg találod ezt e levelet fordetvan) Evangeliomiual, egyetembe, Iratot Telegdi Miklostul, Esztergami praepostul.

Nyomtatattot Nagy Szombatban, az felseges Romai Chaszarnac Kegyelmes engedelmeboel, vgyan azon Telegdi Miklos hazanal. M. D. XXLVIII. Esztendoeben.

(4-edrétű 892. lap.)

Ezen munkának I. része egy évvel előbb Bécsben, III. része 1580. Nagyszombatban jelent meg.

Telegdi ezen munkája — Szabó K. szerint — a legelső magyar könyv, melyet kath. író magyar földön nyomtatott. Telegdi esztergomi prépost 1000 forintért megvásárolván a bécsi jezsuitáknak nyomdáját, azt 1577-ben Nagyszombatban saját házában állította fel.

28. 1578. Kolozsvár. Herbarium Az Faknac Fvveknec nevekroel, természetekroel, és hasznairól, Magyar nyelvre, és ez rendre hoszta az Doctoroc koenyueiboel az Horhi Melius Péter.

Nyomtatott Colosuárat Heltai Gaspárne Muehelyében, 1578. Esztendőben.

(4-edrétű 188 levél.)

A legrégibb magyar nyelven nyomtatott természetrajzi munka.

29. 1579. Nagyszombat. Pécsi Lukacs. Kalendarium. Es Ez Mostani M. D. LXXIX. Esztendőben Történendő neminemű dolgokrul: Annac fölötté, az időnc naponkent következendő állapotyarul, iratot Itelet. Irta Slovacivs Peter Craccai Astrologus. Magyarra fordította Peechi Lukach. Ez esztendőben ide mi felénc à Napba es à holdba, semmi fogatkozás nem leszen. Nyomtatott nagy Szombatba. 1579.

(Kis 8-adrétű 44 levél.)

30. 1584. Német-Újvár. Ezteendő által való Vasarnapi Epistolák, Magyarázattyokkal oezue irattanak Beythe Istvan Praedicator által.

Nyomtatta Nymöt Vy Várat Manlius Janos Karachon hónap 20 nappan. M. D. LXXXIV.

(4-edrétű 420 levél.)

Manlius már 1582-ben állította fel nyomdáját Németújvárt, Batthyányi Boldizsár birtokán, és annak pártfogása alatt.

Az említett esztendőben Beythe István evang. prédikátornak két munkáját nyomtatta ki.

31. 1584. Galgóc. Lelki Hartz, Az Bwneos Embernek feleette igen nehéz lelki Kesertetekroel való Vetekedese es azoknac Isten Igeieboel való meg gyoezese. Iratot, Sibolti Demeter által.

(A könyv végén :) Nyomtatta Mantsk: Bálint.

A nyomtatás helye nincs kitéve. Németh (Memoria Typographiae in Hung. 86. l.) kimutatja, hogy Mantskovics ez időben Galgócson birta nyomdáját.

Ezen munkának második kiadása 1632-ben Gyulafejervárt jelent meg.

Az első kiadásból csak ezt az egy példányt ismerjük.

32. 1590. Visol. Szent Biblia az az Istennek Ó es Wy Testamentymanac Prophétac es Apostoloc által meg iratott szent könyvei. Magyar nyelwre fordittatott egészlen és wyonnan. Visolban Nyomtatott Mantskovit Balint által. MDXC.

(Az előljáró beszéd végén Károli Gáspár van mint fordító megnevezve.)

(Kis folio, az előszó 8, a szöveg 685 levél.)

33. 1591. Monyorokerék. Salamon Kiralynak, Az David Kiraly Fianak: Markalfal valo trefa beszedekek rövid könyue.

Nyomatot Monyoroköröken Manlius Janos által Anno MDXCI.

(Kis 8-adrétű 32 levél.)

34. 1592. Debreczen. Cizio Magyar nyeluen rend szerint napoknak meg szamlalasarol igazan rendeltettet. Adattatot Ez melle ez világ teremtesetől foguan valo rövid Chronica. (Debreczenben. 1592.)

(Kis 8-adrétű 18 levél.)

x 35. 1593. Pápa. Az Sacramentomokrol in Genere. Es kivaldkeppen az Vr Vachoraiarol valo köniueckke melben kerdezkesedeknek es feleleteknek formaiaban, az kereztyeni tökelletes es igaz vallas . . . foglaltatik: es minden rendbeli teuelgesek ellen megh erősittetik Pathai Istvan Papai Praedicator által. Anno MDXCIII.

(Kis 8-adrétű 167 levél.)

A könyv címlapján sem nyomtatási hely, sem nyomdász nincs kitéve.

A munka egész bőrbbe van kötve, a felső táblán arany betűkkel ezen szavak vannak nyomtatva: »Bekesi Janosnak Cassara Küldi Albertvs Molnar Heideibergabol.« A hátulsó táblán ezen évszám áll: 1600.

36. 1593. Siez. Heltai Gaspar. Vigasztalo Könyvetske Keresztyeny intessel es tanitassal, mikeppen kellyen az embernek készülni keresztyeni es bodog é Vilagbol valo kimulasahoz.

Siezben Nyomtatta Manlius Janos. MDXCIII.

(16-odrétű 109 levél.)

A nyomdahely, nyomdász a mű utolsó lapján vannak megnevezve, a szerző a címlapon nincsen megnevezve.

37. 1595. V e l e n c z e. Dictionarium quinque nobilissimarum Europae Lingvarum, Latinae, Italicae, Germanicae, Dalmatiae et Vngaricae.

Venetiis apud Nicolaum Morettum. 1595.

(Kis 4-edrétű 72 levél.)

Szerzője, ki sem a címlapon, sem az előszó végén nincs megnevezve, Verancsics Faustus csanádi püspök, Verancsics primásnak unokaöccse.

38. 1596. S z e b e n. Az Caius Crispvs Salvstiusnak ket Historiaia. Had viselőknec, es minden renbeli emberek nec hasznokra, deakbol magyarra fordittatot. Baronyai Detsi Janos altal.

Nyomtatott Szebenben Fabricius Janos alltal. 1590.

(Kis 8-adrétű 86 levél.)

39. 1602. S á r v á r. Magyar István: Az ország romlása okairól. Sárvár. 1602.

(Kis 4-edrétű 104 levél.)

40. 1603. N a g y s z o m b a t. Felelet Az Magiari Istvan Sarvari Praedicatornak, Az Orzag romlása okairul, irt köniuere. Iratot Pazmani Peter altal.

Nagyszombatba, Anno M. D. CIII.

(4-edrétű 148 levél.)

Pázmány Péter első munkája.

41. 1604. K e r e s z t u r. Magyar István: Nadasdi Ferenc Teste felet löt ket Praedicatioia.

Keresztur. 1604.

(Kis 4-edrétű 44 levél.)

42. 1607. H e r b o r n. Szenczi Molnar A. Sz. David Zsoltari. (Nyomatott Herbonaban 1607-ben.)

(12-edrétű 213 levél.)

43. 1607. B é c s. Campianvs Edmondnac Jesvs Neve alat viitezketet Theologusnak, Tiz Magiarul irtot okai . . . Balassa Balinttol iratot.

Viennae Austriae, Typis Margarethae Formicae Viduae Anno MDCVII.

(Kis 8-adrétű 64 levél.)

44. 1608. H a n a u. Szent Biblia Az Az: Istennec O Es Uy Testamentomanac Prophetac Es Apostoloc által megiratott szent könyvei.

Magyar Nyelvre Fordítatott egészszen, az Istennek Magyarorszagban valo anya szent Egyházának epülésére. Caroli Caspar Elöljarobeszédével. Ez Masodic Kinyomtatast Igazgatta néhol megis jobbitotta Szenczi Molnar Albert.

Hanoviaban Nyomtattatott Halbejus Janos által, Levinus Hultzius örökösinec költségével. MDCVIII. esztendőben.

(Kis 2-odréti 687 levél.)

45. 1610. H a n a u. Novae Grammaticae Ungariae succincta methodo comprehensae, et perspicuis exemplis illustratae libri duo. Autore Alberto Molnar Szenciensi.

Hanoviae, Typis Thomae Villeriani: impensis vero Conradi Biermanni et consort. CIOIOCX.

(8-adréti 101 levél.)

46. 1610. Debreczen. Lex Politica Dei, Az az, Mindenfele Törvények, Iteletek es Rend-Tartasok, Kik főkepen az külső Polgari tarsasagra tartoznak: Melyben meg irattatik, az Isten mit kivannyon es mit tiltson az emberektől Nemetből Magyarra fordittatot.

Debreczenben, Nyomtatta Lipsiai Pal. 1610.

(Kis 4-adréti 40 levél.)

(Az előszó végén Lipsiai Pál könyvnyomtató van aláírva.)

47. 1613. Pozsony. Isteni Igazsagra Vezérleo Kalavz. Mellyet írt, Pazmany Peter Iesvitak Rendin Valo Tanito.

Nyomtattak Posonban M. DC. XIII. Esztendőben.

(2-odréti 511 levél.)

48. 1619. Debreczen. Kalendarium, Christus Urunk születese utan, 1619. Esztendőre. Irattatot: Herlicius David D. által.

Debreczenben Nyomtatta Lipsiai Pál.

(16-réti 55 levél.)

49. 1620. H. n. Querela Hvngariae. Magyar Orszag Panasza. Hely és év nélkül.

(Kis 4-adréti 24 levél.)

Politikai röpirat; szerzőjének Alvinczi Pétert, a híres kassai prédikátort tartották. Feladata volt Bethlen Gábor fegyveres föllépését igazolni és népszerűvé tenni.

50. 1620. Falsae Originis Motvym Hungaricorum Succincta Refutatio. Az Magyar Orszagi Tamadasoknak hamissan költött eredetinek, rövid velős Hamissitasa.

Anno Christi, M. DC. XX.

(A címlapon sem nyomdász, sem nyomda nincsen megnevezve.)
(Kis 4-edrétű 32 levél.)

Politikai röpirat, mely a »Querela Hungariae« ellen van írányozva. Szerzője Pázmány Péter.

51. 1626. Bécs. Szent Biblia. Az Egesz Keresztyénségben Bé-vött Régi Deák Bötüböl Magyarra fordította A' Iesus-Alatt Vitéz-kedő Társaság-beli Nagy-Szombati Kaldi György Pap.

Nyomtatta Béchben A' Kolóniai Udvarban, Formika Máté.
M. D. XXVI.

(2-odrétű 629 levél.)

52. 1636. Gyulafehérvár. Az Keresztyeni Üdvözítő Hitnek Egy Nyomban Iaro Igazságához Inteztetett Ekes Rhythmusu Hym-nusokkal, Prophetai Lelektől szereztetett szent Soltárokkal, tökéletesen meg töltetett öreg Gradval. Melly Mind Az Első For-dításban Vagy ujjonnan való szeresztetésben, s — mind penig az exemplárból másban való irattatásban esett fogyatkozásoktól meg-tisztogatott, és sok hozzá kévantatott szükséges részekkel megöreg-bítettett. Keserői Dajka Janosnak Es Geleji Katona Istvannak fáradt-ságos munkájok által. . . . S — mostan Rakoci György Fejedel-münknek, keresztyéni szorgalmatoskodásabol . . kinyomtatott.

Gyula-Feir-Varatt Az Igenek Meg Testesülese Utan MDCXXXVI. Esztendőben.

(Nagy 2-drétű 406 levél.)

A nagy munka Rákóczy György fejedelem költségén jelent meg, a ki a legtöbb példányba az előszó alá sajátkezüleg írta nevét.

53. 1650. Lőcse. Directio methodica Processvs Iudiciarii Ivris Consuetudinarii, Inclyti Regni Hungariae. Per Ioannem Ki-thonich.

Rövid Igazgatas A Nemes Magyar Orszagnak Es hozzá tartozó Részeknek szokott Törvény Folyasirol. Mellyet, Deákból Magyar nyelvre fordított Kaszoni Janos.

Leutschoviae, Typis Laurentii Beveri, Anno 1650.

(Kis 4-edrétű 266 levél.)

54. 1651. Bécs. Adriai Tengernek Syrenaia, Groff Zrini Miklos.

Nyomtatta Béchben a' Koloniai Vduarban Kosmerovi Máté Czászár ö Felsége Könyvnyomtatója. Anno M. DC. LI.)

(Kis 4-edrétű 43 levél és 1 címkép.)

(Zrinyi Miklós e nevezetes művének első kiadása.)

55. 1653. Pozsony. Listius László. Magyar Mars.

(Kis 2-edrétű 44 levél.)

56. 1653. Nagyvárad. Approbatae Constitutiones Regni Transylvaniae Et Partium Hungariae Eidem Annexarum, Ex Articulis ab Anno Millesimo Quingentesimo Quadragesimo, ad praesentem huncusque Millesimum Sexcentimum Quinquagesimum tertium conclusis, compilatae; . . . ex edicto Principis Georgii Rakoci . . . publicè relectae.

Varadini, Apud Abrahamum Kertesz Szenciensem. CIOICLIII.

(Kis 2-edrétű 141 levél.)

Az erdélyi országgyűlések végzéseinek első nyomtatásban megjelent gyűjteménye.

57. 1671. Kolozsvár. Compilatae Constitutiones Regni Transylvaniae et Partium Hungariae Eidem Annexarum Ex Articulis ab Anno Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo Quarto, ad praesentem huncusque Millesimum Sexcentimum Sexagesimum Nonum conclusis excerptae.

Claudiopoli. Apud Michaelem Szentyel Veres-Egyhazi. CIOCLXXI.

(2-edrétű 58 levél.)

58. 1672. Lőcse. Libellvs Elegantissimus, qui inscribitur Cato, de Praeceptis Vitae Communis. Az az Igen Szep Könyvetske, Mely neveztetik Catonak: ki tanít ez közönséges életben kinek-kinek életit és erkölcsét, hogy-hogy kellyen eszessen szabni és hordozni.

Leutschoviae, Typis Samuelis Brewer, 1672.

(Kis 8-adrétű 23 levél.)

59. 1676. Pozsony. Gyarmati Balasi Balintnak. Es Rimai Janosnak Istenes Eneki. Mellyet a' Váradí negyedik editio-szerint egynehány új Enekekkel és Imádságokkal ki botsátott. Posonban Faber Mihály által 1676.

(24-edrétű 351 levél.)

60. 1683. Lőcse. Comico-Tragoedia. Constans Scenis Quatuor. Lötsen, Nyomtatt: Brewer Samuel által, 1683.

(Kis 8-adrét, 14 levél.)

61. 1685. Kolozsvár. Buzgo Imadsagok Es Isteni Dicsiretek.

Kolosvarat. 1685.

(64-odrétű 120 l.)

Kis alakja által feltűnő nyomtatvány.

62. 1706. Bécs. Az Confoederalt, vagy öszve Szövetkezett Magyar Ország Statusinak és Rendeinek, Békességről valo Punctumi.

Nyomtatott Bécsben Heyinger Andras, az Universitas Typographussa által, 1706. Esztendőben.

(Kis 2-odrétű 9 levél.)

63. 1707. Maros-Vásárhely. Propositio Serenissimi Principis Domini D. Francisci II. Dei Gratia, Sacri Romani Imperii, et Transylvaniae Principis Rakoczi; . . . Ad Inclytos Trium Nationum Regni Transylvaniae, et Partium Hungariae, eidem annexarum, Universos Status et Ordines, in Generalibus eorumdem Comitibus, ad diem 28. Mensis Martii, Anni praesentis 1707. ex Edicto Suae Serenitatis Principalis in Civitatem Maros-Vásárhely, Indictis et Celebratis facta.

(Kis 2-odrétű 6 levél.)

64. 1707. Hely nélkül. Articulusok, Mellyek a Magyar-Országi Hazájok Szabadságáért öszveszövetkezett Státusok és Rendei, e folyó 1707. Esztendőbeli Pünköst Havának 16. napjára haladott, és az Onod táján lévő Mezőben tartatott Közönséges Gyűlésében concludáltattak, és végeztek.

(Kis 2-odrétű 6 levél.)

65. 1707. H. n. A Magyar Országi Confoederalt Nemes Státusok Es Rendei Részéről szabott Hadi Regulák, Articulusok, Edictumok Es Törvények.

(Kis 2-odrétű 28 levél.)

II. Rákóczy Ferencz kézalírásával és pecsétjével.

A munkához van kötve: Regulamentum Universale, Inclytorum Confoederati Regni Hungariae Statuum ac Ordinum, tam Militarium, quam et ex parte Inclytorum Comitatum, Liberrarum item ac Regiarum Civitatum, aliorumque quorumvis, Observandum.

(Magyar és latin szöveggel, a mű végén áll: Költ Onodnál lévő Táborunkban, die 5. Julii, An. 1707.)

(19 levél.)

IV.

Latin és német nyomtatványok.

(1473—1686.)

1. 1473. Buda. *Chronicon Budense*. A budai krónika a legelső nyomtatvány, mely Magyarországon megjelent. »Alig múlt husz éve, — írja Toldy Ferencz, — hogy a mozgó betűket használó nyomdászat életbe lépett, és csak öt ország, i. i. Német-, Olasz-, Francia- és Svájc birt nyomtató műhelyeket, midőn a király egyik rokona Geréb László, budai prépost és alcancellár, azt Magyarországon honosítandó, németországi születésű Hess Andrászt Olaszországból, hol ezen mesterséget tanulta, annak gyakorlására Budára hívta meg. Első munkája, melyet véghez vitt, az úgynevezett budai krónika: »*Cronica Hungarorum*.«

Az egész munka ívrétű 67 levélből áll. A kerekalakú betűk egészen hasonlóak azokhoz, melyeket az olaszországi nyomdáknak használtak, és lényegesen különböznek a németországiaktól. A fejezetek kezdőbetűi színezve vannak.

Czímlapja nincs. Az első lapon a nyomdásznak ajánlólevele áll, mely Geréb László budai prépost, királyi alcancellárhoz van intézve. Ugyanazon levélen kezdődik a krónika, a húnok történeteivel. Leér Mátyás koráig. Szerzője felhasználta úgy Kézai munkáját mint a képes krónikát.

A zársorok: *Finita Bude Anno domini M CCCC LXXIII in vigilia penthecostes: per Andream Hess.*

Ezen a legritkább könyvekhez tartozó krónikának nyolcz példányát ismerjük. Újra kiadta Podhraczký Budán 1838-ban.

2. Év és hely nélkül. *C. Jul. Cesaris oratio Vesontione belgice ad milites habita.*

Caesar ezen beszédét megelőzi Brentius Andrásnak IV. Sixtus pápához intézett ajánlólevele. Megelőzik és követik epigrammák.

(Kis 4-rétű 10 levél.)

Toldy Ferencz, utalva arra, hogy e kis munkának betűi egészen hasonlóak azokhoz, melyeket Hess András a budai krónika nyomtatásánál használt, azt a véleményt fejezte ki, hogy az Hess műhelyéből került ki.

Hain »Repertorium Bibliographicum«-ában azt jegyzi meg, hogy »talán« Rotwil Ádám velencei nyomdásznak műve.

3. Hely és Év nélkül. *Constitutiones incliti regni vngarie.*

A mű kis 4-edrétű első levelének első lapján a könyv címe áll, alatta egy fametszet, melyen Mátyás király trónuson ülve jogarral jobb kezében ábrázoltatik, a mint neki két főpap a »constitutioneseket« bemutatja, a metszet alsó jobboldali sarkában az ország címere van az arany gyűrűs hollóval. A második levélen levő előszóból kitűnik, hogy a mű Mohorai Wydfy Ambrus nógrádi alispán költségén készült; de hol és mikor és ki a nyomdász? annak semmi nyomát sem a mű elején sem végén nem találjuk. A harmadik levél első oldalán kezdődik a mű tárgymutatója. A hetedik levél első lapján ezen szavakkal »Mathias dei gratia Hungarie: Bohemie: Dalmatie ect Rex« kezdődik a mű szövege. Az »M« kezdőbetű ki van festve szabad kézzel vörös és kék színben. A 42-ik azaz utolsó levél első lapján a mű végződik. A műhöz egy levél van ragasztva, melynek első lapján latin hexameterek sorai közt fametszet áll, mely címert ábrázol. A mű betűi goth-jellegűek, mely betűk után ítélve Németországban nyomtatottnak állíthatjuk a művet.

4. Év és hely nélkül. *Capitula concordie dudum inter Gloriosissimum Principem dominum Fridericum Romanorum imperatorem semper augustum etiam pro suis heredibus expresse nominato inclitissimo Romanorum Rege nec non clare memorie Mathiam Hungarie Regem ac regni Hungarie Prelatos et proceres super successione in eodem regno conclusa. Hinc inde acceptata et bulle confirmatorie fere pii prope secundi infra scripte inserta.*

(Kis 2-edrétű 11 levél, a betűk goth jellegűek.)

Mátyás király és Frigyes császár közti alkudozások 1463—1464 között.

Év és hely nélküli nyomtatvány a 15. század végéről.

5. Túróczi János magyar krónikája. Augsburgi 1488-iki kiadás. Két hártýára nyomtatott példány.

Negyedrétű — levél.

Czímlapja nincs. Az első levélre Mátyásnak s Beatrixnak címerei, s ezek körül Magyarország mellék-tartományainak címerei vannak nyomtatva.

A második levél első lapját nagy fametszetű kép foglalja el, mely szent László királynak küzdelmét a leányrabló kún vitézzel ábrázolja. A túllapon áll a kiadónak, Feger Theobald budai polgárnak ajánló-levele Mátyás királyhoz.

Azután következik Turóczi János mester ajánló-levele Drágfi János királyi személynökhöz, és maga a krónika. Ez a legrégibb időktől Mátyás királyig terjed. (I. Károly haláláig a képes krónikát írja át. Lajos uralkodási történetét Küküllei Jánostól kölcsönzi, Mária és Kis Károly történetét részint Monacis Lőrincz verses históriájából, részint kortársak közléseiből meríti; Kis Károly halálától Mátyásig a történeteket részint hivatalos irományokból és kortársak előadásából meríti, részint saját tudomása után írja le.)

A krónikához mint függelék járul Rogernek a tatárjárásról szóló munkája.

A szöveg közé a vezérek, királyok, városok, csaták stb. fametszetű képei vannak nyomtatva.

A zársorok (colophon) ezek:

»Serenissimorum Hungarie regum chronica bene reuisa ac fideli studio emendata finit feliciter Impressa erhardi radtdolt viri solertissimi eximia industria et mira imprimendi arte: qua nuper venetiis nunc Auguste excellet nominatissimus. Impensis siquidem Theobaldi feger concuiis Budensis Anno salutifere incarnationis millesimo quadringentesimo octogesimo octauo tertio nonas Junii.«

Ezen kiadásnak papirra nyomtatott példányai gyakran fordulnak elő. De hártýára nyomtatott példány csak ez a kettő ismeretes, valószínű tehát, hogy ezekben a dedicationalis példányokat bírnak, melyeket a kiadó Mátyásnak és Beatrixnak ajánlott fel; mit az is valószínűvé tesz, hogy a kiadó ajánló-levele aranyozott betűkkel van nyomtatva.

Az egyik (a) példány egykorú préselt bőrkötésében van meg; ezt Jankovich 1823-ban 240 darab arany árán vásárolta.

A másik (b) új kötéssel bír; azt József főherczeg-nádor 1845-ben egy bécsi árverésen 400 ezüst forinton vásárolta és a Múzeumnak ajándékozta.

6. Túróczi János krónikájának brünni kiadása, 1488-ból.

Ívrétű 168 levél, nagyszámú a szövegbe nyomtatott fametszettekkel. Tartalma megegyez az augsburgi kiadással.

Colophonja: In inclita terre Moranie ciuitate Brunnensi lucubratisime impressa. Anno salutis M CCCC LXXXVIII. die XX. Martii. Tehát néhány hónappal korábban készült el, mint az augsburgi kiadás.

7. 1484. Velencze. Zágrábi breuiarium.

(Nyolczadrétű 1019 levél.)

Az előszóból megtudjuk, hogy mivel Zágráb megyében a breuiariumok hiánya érezhetővé vált, Osvald zágrábi püspök rendelte el az új kiadásnak sajtó alá bocsátását.

A zársorok: Explicit breuiarium secundum usum ecclesie Zagradiensis magna cum diligentia reuisum et fideli studio emendatum per venerabilem dominum Blasium decretorum doctorem Archidiaconum de Kemlek et canonicum ecclesie Zagradiensis. Impressum venetiis per Erhardum radtolt de augusta. Anno salutifere incarnationis M. CCCC. LXXXIII. V idus decembris.«

A Múzeum példánya hártýára van nyomtatva, és gazdagon aranyozott kezdőbetűkkel s lapcizfrázatokkal van díszítve.

8. 1487. Straszbürg.

Sermones tredecim universales Magistri Michaelis de Ungaria incipiunt feliciter.

Colophon: Et sic est finis sit laus et gloria trinis. Impressum Argentine Anno domini M CCCC LXXXVII. Finitum in vigilia Annunciationis gloriose virginis Marie.

(Negyedréti 130 levél).

Magyarországi Mihály ezen munkája 1487—1611 tizenhárom kiadást ért. Kiléteről semmit sem tudunk, még azt se, melyik rendnek volt tagja. Toldy pálosnak véli.

9. 1489. Flórencz. Dispytatio Nyper Facta In Domo Magnifici Laurentii Medices.

(Kis 4-edréti 12 levél).

A mű első levelén a cím után következik az ajánlólevél: Nicolavs de Mirabilibvs Ex Septem Castris Ordinis Praedicatorum Sacrae Theologiae Doctor Ad Magnificum Lavrentivm Medices.

Következik a mű szövege.

A mű colophonja: Finis quaestionis disputatae in domo Magnifici Laurentii Medices ultima die Junii. M. cccc lxxxviii.

Impressum Florentiae per Francischum dini iacobi civem florentinum die uigesima septima mensis Iulii Milesimo quadringentesimo octuagessimono.

10. 1498. *Velence*. Missale secundum chorum alme ecclesie Strigoniensis.

(Ivrétű 230 levél).

Zársorai: Impressum Venetiis impensis Joannis Paep librarii Budensis per Johannem emericum de Spira. Anno salutifere incarnationis domini nostri iesu christi. M. CCCC. LXXXXVIII. IIII. Kalen. Martii. Laus Deo.

Papirra nyomtatott példányaiból több maradt fenn. A hártýára nyomtatottakból csak ez az egy ismeretes, mely nagy díszszel van kiállítva: gazdagon aranyozott és színezett kezdőbetűkkel; a Cánon előtt álló feszület élénken van színezve. Czech János győri polgármester ajándékozta a Múzeumnak.

11. 1497. *Ferrara*. De plurimis claris selectisque Mulieribus. Opus prope diuinum nouissime congestum.

A colophon: Opus de claris selectisque plurimis mulieribus a fratre Ja. philippo Bergomense editum explicuit . . . Ferrarie impressum. Opera et impensa Magistri Laurentii de rubeis de Valentia. tertio kal. maias. anno salutis nostre M. CCCC. LXXXXVII. «

(Ivrétű 170 levél.)

Ajánlva van Beatrixnak, Mátyás király nejének.

A címlevél hátlapján látható fametszetű kép azt a jelenetet tünteti fel, a mint Beatrix királynénak a szerző munkáját bemutatja.

12. 1498. *Velence*. Legende sanctorum regni hungarie in lombardica historia non contente.

(4-edrétű 32 levél.)

A colophon: »Legende quorundam sanctorum regni Hungarie: que in hystoria lombardica non continent ur felici numine expliciunt: Impresse Venetys Anno natiuitatis Christi post millesimum quaterque centesimum nonagesimo octauo Idibus January.« Az utolsó levél második oldalán van a kiadó jelvénye ezen szavakkal: »Impressum impensis Joannis Paep library Budensis.«

Tartalmazza a magyarországi védszentek legendáit.

13. 1499. *Hagenau*.

Sermones de sanctis perutiles a quodam fratre hungaro ordiuis minorum de obseruantia comportati Biga salutis intitulasi feliciter incipiunt.

Colophon: Ser mones perutiles de Sanctis Biga salutis intitulasi

a quodam fratre hungaro in conuentu Pesthiensi fratrum minorum de obseruantia comportati. Impensis quoque et sumptibus prouidi viri Johannis, ryman per industrium Henricum Gran in imperiali oppido Hagenaw inibi incolam diligentissime impressi ac emendati. Finiunt feliciter. Anno ab incarnatione domini Millesimo quaterquecentesimo nonagesimo nono. XIII. die mensis Iulii.

(4-edrétű 448 levél.)

A munka szerzője Laskó Osvát a pesti Ferenczrendű zárda főnöke, kinek több homiletikai munkája van, melyek számos kiadást értek.

14. 1499. V e l e n c z e. A pécsi egyházmegye misekönyve. (4-edrétű 272 levél.)

Zársorai: Finit missale secundum chorum almae ecclesie Quinqueecclesiensis. Impressum venetiis impensis Johannis Paep librarii budensis. Anno M. CCCC.XCIX. VIII. kl. maii.

15. 1502. A u g s b u r g.

Pomerium quadragesimale fratris Pelbarti ordinis sancti Francisci.

Colophon: Sermones tripertiti quadragesimales per fratrem Pelbartum ordinis sancti Francisci comportati. Impressi denique expensis Johannis Schensperger iunioris per magistrum Johannem otmar in Augusta vindelicorum Anno millesimo quingentesimo secundo in vigilia omnium sanctorum feliciter exacti.

(Ívrétű 94 levél. A címlapon a szerző arcképe látható, a mint gyümölcsösben (Pomerium) olvasva ül.)

Szerzője Temesvári Pélbárt ferenczrendű szerzetes, kit rendje a boldogok közt is ünnepelt, (május 17-én) a krakói egyetem növendéke, a budai kolostorban hittanár és szónok, számos homiletikai és dogmatikai munka szerzője, a legjelentékenyebb azon magyarországi szerzetes-írók között, kik a XV. század végén európai jelentőségre emelkedtek, és kiknek munkái egész nyugati Európában a lelkészek és szerzetesek által vezérkönyvekül használtattak.

16. 1509. V e l e n c z e. Ordinarius Strigoniensis. (Egyházi szer-könyv.)

(K. 8-adrétű 120 levél.)

A címlapon fametszet áll címképül, mely sz. Adalbertet ábrázolja. A mű colophonja: »Ordinarius Strigoniensis, accuratissime

reuisus feliciter explicit. Venetys per Luccantonium de giunta florentinum. Impensis Johannis pap. librarii budensis. impressus. Anno domini Mcccc. ix. quarto nonas Martii.

A munka táblájához vas láncz van erősítve, mely lánczezal a középkorban kéziratokat és könyveket a templomokban, sekrestyékben megerősíteni szoktak.

17. 1512. Bécs. Joannis Pannonii Episcopi quinque Ecclesiarum, Poetae et Oratoris clarissimi Panegyricus: in laudem Baptistae Guarini Veronensis Praeceptoris sui conditus.

(Kis 4-edrétű 22 levél.)

A könyv élén áll Crosnensis Pál ajánlólevele Perényi Gáborhoz: »Data Cracouiae mense Junio. M. D. XII.« Az előszó után egy vers: »Libellus e Carthophylatio promptus, et pristino nitori restitutus loquitur.« Ezen vers után következik. »Adriani Vuolfhardi Transylvani. Protrepticon ad libellum.« A második lap végén: »Adrianus Vuolfhardus Transylvanus sub auctoris persona, ad Lectorem.« A harmadik levélen kezdődik Janus Paunonius költeménye Gvarinus-hoz. »Joannis Episcopi Quinque Ecclesiarvm Panegyricvs Praeceptoris Gvarino Veronensi. Praefatio. A második lapon a tulajdonképi Panegyricus. »Panegyrici Principivm«. A 22. levél első lapján van a panegyricus vége. Colophonja a műnek ez: »Adriani Vvolfhardi Transylvani Exastichon, in Zoilum et Ardelionem«. etc. Viennae Austriae in aedibus Hieronymi Vietoris et Joannis Singrenii. Anno M.D.XII. Janus Pannonius (Cesinge János pécsi püspök) egyes költői munkái 1498 óta jelentek meg; összegyűjtve először 1528-ban Bolognában.

18. 1516 táján. Compendiosa quedam: nec minus lectu iocunda descriptio vrbis Hierusalem: atque diligens omnium locorum terre sancte in hierosolymis adnotatio. per quandam in Christo patrem fratrem Gabrielem natione vngarum diui Francisci ordinis de sacra obseruantia, luculenter: nam ea ipsa loca propriis conspexit oculis: congesta ac breuiter per eundem comportata, feliciter incipit. Compendium locorum terre Sancte.

(Kis 4-edrétű 43 levél.)

A munka végén: »Finit opusculum siue compendium locorum terre sancte intra et extra ciuitatem Hierusalem existentium amen. etc. Frater Gabriel de pechwaradino.«

Pécsváradi Gábor ferenczi szerzetesnek ezen munkája, mely 1514-ben a szent földön tett útjának leírását tartalmazza, a XVI. század első negyedében több kiadást ért.

19. 1517. *Hagenau*. *Opusculum de laudibus et uituperio Vini et Aquae Valentini Cybelei, Canonici Ecclesiarum Quinqueecclesiensis et Albensis.*

A colophon: *Hagenau ex Academia Thomae Anshelmi mense Julio. Anno MDXVII.*

(Kis 4-edrétű 28 levél.)

A szerző, *Valentinus Cybeleus* (Hagymási Bálint) munkácskáját Szakmári György pécsi püspöknek ajánlja. »*Ex Alba Regali. Pridie idus Januarii.*« A 3. levélen következik a munka ezen külön címmel: »*Declamatio Valentini Cybelei de vini et aquae potoribus, Vtrum hi, uel illi laudabiliores sint. Vbi nonnulla de Vino et Aqua, quatinus utraque secundum suos gradus, uel ad laudem, vel uituperium tendant, inseruntur; ad Dn. Ladislaum Macedonium Archid. et amicum.*«

20. *Uan deme quadem thyranne Dracole wyda.*

Év és hely nélkül. (1480 táján.)

(Kis 4-edrétű 6 levél, góthjellegű betűkkel.)

Czímkép: a vajda arczképe fametszetben. Valószínűleg egyetlen példánya ezen munkának, mert sem Panzer sem Weller nem idézik bibliographiai műveikben. Colophonja nincs.

21. 1483. *Hofner vonn turenken.*

(K. 4-rétű 4 levél, góth jellegű betűkkel. Egyetlen ismert példány.)

A mű ezen szavakkal végződik: »*Gebenn uff Kraspergh czu zilig vnnd mit meinem eigen vorgedrucken Insigel vorsigilt Am Sonnabent nach allerheilgen tage Anno dm. etc. lxxxiii.*

22. 1514. *Ain grosz wunderzaichen das do geschechen ist durch das Creütz das ain Cardinal hat ausgeben inn dem gantzen Hungerischen Lannd wider die Turenken.*

(Kis 4-edrétű 4 levél, fametszetű címképpel.)

Nyomtatási helye nincs megnevezve ezen ritka műnek, ez valószínűleg Augsburg.

23. 1521. *Hely nélkül. Oratio habita in imperiali Conuentu Vuormaciensi, Die tertia Aprilis. M. D. XXI. Per incltyti regis Hungariae et Bohemiae oratores.*

(Kis 4-edrétű 10 levél.)

24. 1522. Hely nélkül. Ain Ermannung wider Die Türcken, Vnd wie sy die Christen durchechtent. Im land Vngern, Im iar MDXXII.

(Kis 4-edrétű 4 levél, fametszetű címképpel.)

25. 1526. Hely nélkül. New Zeyttung wie der Turckischen Keiser mit dem König von Vngern dye Schlacht gethan hat, auff den tag Johannis enthauptung. Im Iar. M. D. XXVI.

(Kis 4-edrétű 2 levél, fametszetű címképpel, valószínűleg az első nyomtatásban megjelent röpirat, mely a mohácsi csatáról szól. Eddig csak ezen múzeumi példányt ismerjük.)

26. 1526. Hely nélkül. Neue zeyttung Wie die Schlacht in Vngern mit dem Türkischen Keyser ergangen, Hat einer von Wienn so dabey gewest, herauff gen Oringen geschriben. Auch volget hernach des Bluthundts, der sich nent ein Türkischn Keyser, gethaten, so er vnd die seinen, nach eroberung der Schlacht, auf den XXVIII. tag Augusti nechst vergangen, geschehen, an vnsern mitbrüdern der Vngerischen Landschafften gantz vnmenschlich getriben hat, vnd noch teglichs thut. M. D. XXVI.

Auszgangen den XXX. tag des Monats Septembris Anno M. D. XXVI.

(Kis 4-edrétű 4 levél, fametszetű címképpel. Eddig csak a múzeumi példányt ismerjük.)

27. 1526. Hely nélkül. Neue zeittung Wie die Schlacht zu Vngern mit dem Türkischen Keyser ergangen: Hatt einer vonn Wien so dabey gewest: herauff jen Oringen Beschriben. M. D. XXVI.

Datum zu Wien Anno etc. jm. XXVI.

(Kis 4-edrétű 4 levél, színezett fametszetű címképpel.)

28. 1526. H. n.

Hernach volget des Bluthundts der sich nennet eyn Türkischen Kayser gethaten, so er vnd die seinen, nach eroberung der schlacht, auff den xxviij. tag Augusti negstuergangen geschehen, an vnsern mitbrüdern der Hungerischen Landtschafften gantz vnmenschlich getriben hat, vnd noch teglichs thut.

Auszgangen den xxx. tag des monats Septembris. Anno M. D. xxvj.

(Kis 4-edrétű 4 levél. Fametszetű címképpel.)

29. 1527. H. n.

Wie der Durchleüchtigst vnd Hochgeborn Fürst Ferdinand. König zu Behem vnd Hungern, sampt seyner Ehelichen Königin, zu Stulweyssenburg mit grossem Triumph vnd solennitet gekrönet sind worden. Anno M. D. XXvij. am iij. Novembri.

(Kis 4-edrétű 4 levél.)

30. 1527. H. n.

Küniglicher Maiestat zu Behem vnd Hungern etc. Zug vnd eynreytten, auff die Crönung gen Prag. Anno etc. M. D. XXvij.

(Kis 4-rétű 5 levél.)

31. 1528. Báz el.

Casparis Vrsini Velii oratio habita in Alba Regali, die felicissimae Coronationis inclyti ac potentiss. Ferdinandi Vngariae Boemiaeque Regis etc. Anno M. D. XXVII. III. Non. Nouembris.

Basileae apud Joan. Heruagium, et Hieronymum Frobenium. An. M. D. XXVIII.

(Kis 4-rétű 12 levél.)

32. 1527. Wittemberg.

Vier Trostliche Psalmen, An die Königin zu Hungern, ausgelegt durch D. Martinum Luther. Wittemberg. 1527.

(Kis 4-edrétű 38 levél.)

33. 1527. H. n. König Ferdinanden zu Hungern vnnnd Beheim. Ertzhertzogen zu Osterreich etc. Einreytten vnd Krönung zu Stulweyssenburg in Hungern Anno. M. D. xxvij.

(Kis 4-edrétű 8 levél.)

34. 1527. H. n. Warhafft anzeygen Küniglicher Mayestet, zu Hungern vnd Beheim etc. Hör zug, von Wyen ausz inn Hungern, bisz auff ein halb meyl vnder Ofen, vnd gen Stulweyssenburg etc. Anno etc. xxvij.

(Kis 4-edrétű 4 levél.)

35. 1542. Nürnberg. Hans Sachs. Das Lied von Pest. Zufinden bey Georg Steinbach in Nürnberg.

(Egy folio levél. Unicum.)

36. 1596. Nürnberg. Neue Siebenbürgische Victorien mit Lippa, Temeswar vnd andern Orten.

Beschreibung wie vnd was gestalt, die Türcken vnd Tartarn,

in diesem gegenwertigen Monat Maio, die Vestung Lippa beleget, gewaltiglich gestürmet etc.

Auch wie der Hauptmann von Luggas, vnter dieser belagerung, etlich tausent Soldaton, auff Temesvar geschickt, welche die Vorstatt als bald erobert, geblündert, verbrend etc.

Gedruckt zu Nürnberg, mit bewilligunk, im Jar 1596.

(Kis 4-edrétű 4 levél, fametszetű címképpel, Báthori Zsigmond arczképével.)

37. 1620. Pozsony. Desz Türckischen Kayzers Hülff Dem Fürsten inn Siebenbürgen Bethlehem Gabor nunmehr erwöhlten König in Vngarn vnd desselben Ständen auch den Confoederirten Landen versprochen.

Gedruckt zu Preszburg Im Jar MDCXX.

(Kis 4-edrétű levél, fametszetű címképpel.)

38. 1671. H. n. Warhafftige und ausführliche Relation, Wie die Vngarischen Rebellen Zu Wien in Oesterreich, Als auch Zur Wienischen Neu-Stadt Vnd zu Preszburg Am 30. Aprilis Anno 1671. Zur verdienten Straffe gezogen worden, Nebst dem Nadastischen, Serinisch- und Frangypanischen Urtheil.

Gedruckt im Jahr 1671.

(Kis 4-edrétű 20 levél. Nádasdy, Zrinyi, Frangepán és Bónis arczképével.)

39. 1671. Bécs. Neues Gedicht. Vber die gantz billich Kayserliche Execution, so über Frantzen Nadasti zu Wienn im Rathhausz: Wie auch anderwärtig andere desz Hochlöbl: Hausz von Oesterreich geweste Rebellen, den letzten April desz 1671-isten Jahrs in einem Tag, vnd Stund ergangen. Andern zur Abschew und Exempl zusammen getragen.

Gedruckt zu Wienn in Oesterreich bey Leopold Voigt. 1671.

(Kis 4-edrétű 4 levéllel, fametszetű címképpel.)

40. 1685. Hely nélkül. Eigentlicher Bericht wegen der glücklich-eroberten Haupt-Vestung Ofen, So am 2. Sept. dieses itzlauffenden 1686-sten Jahres, durch die Christlichen Waffen erfolgt, Nebst Meldung was sich Zeit wehrender Belägerung von 13. Junii an bisz zu Eroberung derselben täglich begeben und zuge tragen.

Gedruckt, im Jahr 1686.

(Kis 4-edrétű 8 levél, fametszetű címképpel.)

41. 1686. Bécs és Lucca. Num. 5. Giornale Dal Campo Cesareo a Buda in data 9. Luglio. 1686.

A mű végén: »In Vienna, et in Lucca, per Marescandoli 1686.«
(Kis 4-edrétű 8 levél.)

Régi Újság 5. száma, mely Buda ostromoltatásának és elfoglalásának alkalmával megjelent.

42. 1686. Velencze. Veridica Raccolta de Giornali di Buda Sino alla presa d'essa. Parte Prima. Dedicata Al Molt' Illustre Signor Gio. Battista Foresti. In Venetia, 1686. Presso Gierolamo Albrizzi dietro la Chiesa di San Zulian al Nome di Dio.

(16-odrétű 125 levél, 3 képpel.)

Budavárának 1686. évi ostroma alkalmával megjelent olasz hírlap.

V.

Arczképek és csataképek.

1. keret. a—c) Gróf Széchenyi Ferencz, a Nemzeti Múzeum alapítója (1754—1810).
2. » Sz. László király (1077—1095), német fametszvény a XV. századból.
3. » a) II. Lajos király (1516—1526).
b) Mária királyné.
c) Mária királyné s II. Lajos egykorú arczképe.
4. » I. Ferdinánd király (1526—1564).
5. » a) b) Miksa király (1564—1576).
6. » a) b) Rudolf király (1576—1608).
7. » a) II. Mátyás király (1608—1619).
b) II. Mátyás s Anna királyné arczképe.
8. » a) b) III. Ferdinánd király (1637—1657).
9. » IV. Ferdinánd király (megh. 1653).
10. » I. Lipót király (1657—1705).
11. » I. Lipót király (1657—1705).
12. » I. József király (1705—1711).
13. » a) b) Wilhelmina Amália hannoveri hercegnő,
I. József neje.
14. » Eleonora főhercegnő.
15. » Ausztriai Mária, III. Ferdinánd neje.

- 16 keret. *a—c*) Margaretha Therézia spanyol királyi hercegnő.
17. » Mária Terézia királynő (1740—1780).
18. » III. Károly király (1712—1740).
19. » Mária Terézia királynő (1740—1780).
20. » Lotharingiai Ferencz, Mária Terézia férje.
21. » Savoyai Eugen hadvezér (1663—1736).
22. » Báthori István, erdélyi fejedelem s lengyel király (1571—1576).
23. » *a) b)* Báthori Zsigmond erdélyi fejedelem (1581—1602.)
24. » *a) b)* Báthori Zsigmond erdélyi fejedelem (1581—1602.)
25. » *a) b)* Báthori Endre bíbornok, erdélyi fejedelem (1599).
26. » *a—c)* Bocskay István erdélyi fejedelem (1605—1606).
27. » Bethlen Gábor erdélyi fejedelem (1613—1629).
28. » *a) b)* Bethlen Gábor erdélyi fejedelem (1613—1629).
29. » I. Rákóczy György erdélyi fejedelem (1630—1648).
30. » *a) b)* II. Rákóczy György erdélyi fejedelem (1648—1657).
31. » II. Rákóczy Ferencz erdélyi fejedelem (1704—1710).
32. » *a) b)* II. Rákóczy Ferencz erdélyi fejedelem (1704—1710).
33. » *a) b)* Rákóczy József (megh. 1739).
34. » *a) b)* Apaffy Mihály erdélyi fejedelem (1661—1690).
c) Barcsai Ákos erdélyi fejedelem (1658—1659).
35. » Thököly Imre erdélyi fejedelem (1690).
36. » Thököly Imre erdélyi fejedelem (1690).
37. » *a)* Oláh Miklós esztergomi érsek (1553—1568).
b) Pázmány Péter esztergomi érsek (1616—1637).
38. » *a)* Losy Imre esztergomi érsek (1637—1642).
b) Lippay György esztergomi érsek (1642—1666).
c) Szelepcsényi György esztergomi érsek (1666—1685).
39. » *a) b)* Verancsics Antal esztergomi érsek (1569—1573).

40. keret. Széchenyi György esztergomi érsek (1685—1695).
41. » Gróf Kollonich Lipót esztergomi érsek (1695—1707).
42. » Gróf Eszterházy Imre esztergomi érsek (1725—1745).
43. » a) Gróf Nádasdy Ferencz országbíró.
b) Gróf Nádasdy Ferencz s neje Eszterházy Anna Julia grófnő.
44. » Gróf Zrinyi Miklós a költő (1616—1664).
45. » Gróf Zrinyi Miklós a költő (1616—1664).
46. » Gróf Zrinyi Péter horvát bán (megh. 1671).
47. » a) Br. Pálffy Miklós hadvezér.
b) Gr. Pálffy Károly hadvezér.
c) Gr. Pálffy István a dunántúli országrész főkapitánya.
d) Gr. Pálffy Károly kancellár.
e) Gr. Pálffy Lipót hadvezér.
48. » a) b) Gróf Zrinyi Miklós a szigethi hős, (megh. 1566).
49. » a)—c) Gr. Schwarzenberg Adolf hadvezér.
50. » a) Gr. Thurzó Szaniszló nádor.
b) Eszterházy Miklós nádor.
51. » a)—c) Gr. Thurzó György nádor.
52. » Károly lotharingiai herceg, fővezér.
53. » Károly lotharingiai herceg, fővezér.
54. » Draskovics János nádor.
55. » Herczeg Eszterházy Pál nádor.
- 56—67. » Buda s Buda ostromának látképei.
68. » Magyarország legnevezetesebb várai (Pozsony, Komárom, Győr, Sz.-Fehérvár, Esztergom, Kani-
zsa, Novigrád, Belgrád, Budapest, Szigeth, Fü-
lek, Vác, Konstantinápoly, Kassa, Eger, Tokaj,
N.-Várad, Temesvár).
69. » a) Id. Jankovics Miklós.
b) Jankovics Antal.
c) Vadasi Jankovics Miklós.
70. » a)—c) Gróf Károlyi Antal.
d) Gróf Károlyi József.

71. keret. a) Gróf Teleki Sámuel erdélyi kanczellár.
b) Tersztyánszky Dániel.
c) Gróf Bethlen Gergely.
d) Gróf Bánffy György erdélyi kormányzó.
e) Skerlecz Miklós.
f) Semsey András.
g) Somsich Lázár.
72. » a) Gróf Forgách Miklós tábornok.
b) Gróf Forgách Zsigmond országbíró.
73. » a) Gróf Batthyányi Lajos nádor.
b) Gróf Batthyányi Ádám.
c) Gróf Batthyányi Károly tábornok.
d) Gróf Batthyányi Kristóf.
74. » a) Gróf Nádasdy Ferencz horvát bán.
b) Báró Trenck Ferencz ezredes.
c) Menzel János Dániel huszár-tábornok.
d) Halas Péter ezredes.
e) Gróf Nádasdy Ferencz horvát bán.
f) Dobai Székely Samu.
75. » Gróf Koháry István költő.
76. » a) Schwartzner Márton egyetemi tanár.
b) Szirmay Antal történetíró.
c) Fehér György történetíró.
d) Kovacsics Márton György történetíró.
e) Wallaszky Pál irodalom-történetíró.
f) Horányi Elek irodalom-történetíró.
g) Szerdahelyi György aesthetica-tanár.
77. » a) Kalmár György nyelvész.
b) Bél Mátyás történetíró.
c) Páriz Pápai Ferencz szótáríró.
78. » a) Kazinczy András költő.
b) Kazinczy Ferencz költő s nyelvész.
c) Berzsenyi Dániel költő.
79. » a) Horváth Ádám költő.
b) Dugonics András költő.
c) Révai Miklós költő s nyelvész.
d) Dugonics András költő.
e) Virág Benedek, költő.

- 80 keret. a) Zsámboki János történetíró.
 b) Werbőczy István.
 c) Istvánffy Miklós történetíró.
 81. » Temesvári Pelbart hittani író.
 82. » a) Gróf Teleki László költő.
 b) Baróti Szabó Dávid költő.
 c) Gróf Teleki József költő.
 d) Kultsár István lapszerkesztő.
 e) Gróf Teleki Domonkos író.
 83. » a) Báró Ráday Gedeon költő.
 b) Báró Orczy Lőrincz költő.
 c) Báró Amade László költő.
 d) Gróf Gvadányi József költő.
 e) Báróczy Sándor író.

JELENTÉS A MAGY. NEMZ. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL ÉS GYARAPODÁSÁRÓL 1876. 7-ben.

Méltóságos igazgató úr!

A nagyméltóságú kir. vallás- és közoktatási Minister úrnak f. évi augusztus 27-én 20,695. szám alatt kelt rendelete következtében, van szerencsém a vezetésem alatt álló osztály állapotáról, gyarapodásáról és szakszerű rendezéséről, a hiányok- és hézagokról, a látogatók számáról, a személyzet hivatalos és tudományos tevékenységéről, az 1876. év második- és a folyó év első feléről jelentést tenni; kiemelvén, hogy a múlt évi július 10-én 75. szám alatt bemutatott jelentésem az 1876. év első felére is kiterjeszkedett.

1. A könyvtár-rendezési munkálatok nem szorítkoznak a folytonosan és nagy mérvekben érkező accessiók feldolgozására.

A régi magyar irodalom termékeinek kiválasztása és chronologiai rendben összeállítása; úgyszintén a legújabb magyar országgyűlési nyomtatványok (1861—77) rendezése ezen idő alatt fejeztetett be.

Az apró nyomtatványoknak, a hírlapoknak, úgyszintén a kézirat-gyűjteménynek, — ez utóbbinak a fennebbi jelentésemben részletezett program alapján — rendezése folyamatban van.

A mult évi október havában vette kezdetét a könyvtárban létező, nagymennyiségű (mintegy 20,000 darabra tehető) régi és újabb réz-, aczél- és fametszetek rendezése. E munkára Bubicz Zsigmond apát úr hazafias ügyszeretetből vállalkozott, a ki időközben az országos gyűjteményekben létező metszetek és kézrajzok fő-örvé neveztetett ki. Az általa megállapított terv szerint, a rendezés már előrehaladott állapotban van. És a hazai történetünket érdeklő arczképek, úgyszintén a várak, városok és csaták képei már is rendezve vannak; a műtörténelem művelőjének és a történetírónak gazdag, eddig nem értékesített anyagot nyújtva.

2. A könyvtár tervszerű kiegészítése kielégítően halad előre; szorosan megmaradva mindig a könyvtár, mint magyar könyvtár feladatának határai között; a melyeken belül azonban a munkásságnak elég tág tere nyílik.

A lefolyt év alatt külföldi antiquáriusoknál, könyvgyűjtőknél és árveréseken nagy mennyiségű és részben jelentékeny bibliographiai értékű, hazánkat illető régi könyvek szereztettek meg. Így például Haydinger Ferencz bécsi polgár és nevezetes bibliophil könyvtárának árverésén Bécsben 63 darab, köztök az 1514-iki porlázadásról szóló egykorú német hirlap; Elwert marburgi antiqáriusnál 25 darab, köztök több XVI. s XVII. századbeli hazánkat érdeklő olasz hirlap; Rosenthal müncheni antiquáriusnál 34 darab, továbbá 96 arczkép és szöveges csatakép (Einblattdruck); Mircse János Venczelczében tartózkodó hazánkfiaától 37 darab.

Bold. Toldy Ferencz könyvtarából 440 darab munkát és 27 csomag apró nyomtatványt választottunk ki, ezek között 17 darab XVI. és XVII. századbeli magyar nyomtatvány, melyekből 14 darab XVII. századbeli nyomtatvány unicum. Hasonló gyarapodást nyertünk az erdélyi Múzeum könyvtárának duplumaiból, melyekre nézve a könyvtárnok Szabó Károly intézetünket kiváló figyelemben részesítette. A debreczeni és marosvásárhelyi collegiumok duplumaiból is szereztünk néhány hiányzó magyar nyomtatványt.

Azonban figyelmünket nem kizárólag a régi irodalom veszi igénybe; kiterjed az az újabb és legújabb irodalomra is. E tekintetben kiemelem, hogy az 1848—49-iki években megjelent magyarországi hirlapokból levő csekély készletünk kiegészítése czéljából, hirlapok útján felszólítást intéztem a hazai közönséghez, hogy a birtokában levő ily hirlapokat akár hazafias adományul, akár megvásárlás végett, intézetünknek ajánlja fel. Ezen felszólítás nem maradt

eredménytelen. Sok becses ajándékot nyertünk; sokat ajánlottak fel megvételtre. Bár a kitűzött cél elérésétől még távol vagyunk.

A hírlapokon kívül — egyéb jelentékeny adományokban is részesült a könyvtár. Különös elismeréssel meg kell neveznem özv. Jeszenák Jánosnét és gróf Berényi Ferenczet, kik intézetünket felhatalmazták, hogy könyvtárukból kiválasszunk mindazt, a mit bírni óhajtunk. A Jeszenák-féle pozsonyi könyvtárból 39 kötet régi nyomtatványt és 54 kötet kéziratot, a Berényi-féle bodoki könyvtárból 760 kötet könyvet választottunk ki, a mely utóbbinak azonban nálunk meglevő része, az adományozó gróf kívánsága szerint az egyetemi könyvtárnak fog átadatni.

A kézirat-gyűjtemény aránylag még tetemesebb gyarapodásnak örvendett, mint a könyvtár. Öt családi levéltár ajánlatott fel, mint örök letétemény: báró Jeszenák Lajosné, a Hanvai, a kövecsesi Dancs, a bodoki gróf Berényi és a báró Hellenbach-féle levéltárak. Habár az irományok legnagyobb része az újabb korból való, mégis a XIII-dik századtól kezdve, jelentékeny történeti anyagot is rejtenek.

Vásárlás útján a levéltár szerzett a Runy-család levéltárából 302 darab, a Kisfaludy levéltárból 53 darab XIII—XV. századbeli oklevelet és levelet; továbbá 48 darab XVI. századbeli török basák által írt magyar levelet; végre 24 kötet kéziratot, melyek hazánk legújabb történetére vonatkoznak.

A köteles példányok tekintetében minden alkalommal meg kell ujítanom azt a régi panaszt, hogy a nyomdászok hiányosan felelnek meg a törvény rendeletének, és abbeli meggyőződésem kifejezését, hogy egy újabb törvény alkotása nélkül adminisztratív intézkedésektől kielégítő siker nem várható.

És ehhez még azt kell csatolnom, hogy habár az 1848: XVIII. t. cz. 40. §-a a nyomdászokat is kötelezi termékeik beküldésére; évek óta semmit sem küldtek be.

Az egész gyarapodást 1876. július 1-étől 1877. június 30-ig, a következő számok tüntetik fel:

Vásárlás útján: 2281 nyomtatvány, 24 köt. kézirat, 659 oklevél.

Ajándék útján: 2151 nyomtatvány, 165 köt. kézirat, 3860 oklevél.

Köteles példány: 3786 nyomtatvány.

A vásárlásokra kiadatott 3281 frt 54 krt.

Bekötöttetett 1186 kötet, 3006 apró nyomtatvány.

3. Az olvasók száma 18057-re ment, kik 34813 nyomtatványt, 823 kéziratot és számos oklevelet használtak.

4. A palaeographiai és bibliographiai kiállítás, melynek tervét idézett jelentésemben vázolni szerencsém volt, immár rendezve van, és közelebb fog megnyitvatni.

Ennek rendezésében nem követtem más európai könyvtárak példáját, melyek a könyvtár legbecsesebb és legfeltűnőbb darabjait szokták kiállítani, úgy szólván csak a közönség kíváncsiságának ki-elégítése végett. A N. Múzeum könyvtárának kiállítása kizárólag instructiv, közművelődési czélt tűzött ki magának, és pedig a könyvtár feladatával összhangzásban, a hazánk multjára vonatkozó ismeretek terjesztését. Feladata: először a hazai történelemben szereplő kiváló egyéneket okleveleik, leveleik és arcképeikben a közönség elé állítani; másodsor a hazai tudományosság, irodalom és a magyar nyelv kifejlődését codexeink, nyelvemlékeink és a régi irodalom legjelentékenyebb termékeiben feltüntetni.

A nyomtatásban közrebocsátandó lajstrom a szükséges felvilágosítással fog szolgálni. Nem kétlem, hogy e kiállítás a nagy közönségben a hazai történelem és irodalom iránti érdeklődése ápolására, de különösen a főváros tanáraitra és főiskolánk tanulóira jó hatással fog lenni.

5. Az osztály irodalmi munkásságáról szólva, első helyen az 1876 elején megindított »Magyar Könyv-Szemle« czimű folyóítról kell szólnom, melynek, a rendelkezésre álló anyag gazdagsága miatt, ívszámát a második évben 20-ról 24-re kellett emelni.

Midőn bibliographiai és irodalomtörténeti gazdag tartalma által a hazai tudományosságnak szolgál, különösen a Múzeum könyvtárának is hasznos szolgálatokat tesz, tért nyitva tisztviselőinek az irodalmi tevékenységre, és a könyvtárban hiányzó munkák hirdetése által a könyvtár kiegészítése érdekében sikerrel működve. . . .

Végre megemlítem, hogy a könyvtár-őr az összes hazai könyvtárak történetét és jelen állapotát ismertető nagy munkának kiadására tette meg az előkészületeket, a nm. vallás- és közoktatási ministerium útján az összes hatóságok közreműködését kikérve. Már is számos könyvtár ismertetése érkezett be.

A magyar irodalom 1877-ben.

Negyedik közlemény.

Összeállítja: **Tipray Tivadar.**

(Ezen jegyzékbe mindazon nyomtatványok vétettek fel, melyek az 1877-iki évszámmal vannak jelezve. — Hol a nyomtatás helye nincs kitéve, Budapest értendő. — A nyomdász vagy a nyomdaintézet csak oly nyomtatványoknál van megnevezve, a melyeknek kiadója nem ismeretes. — Hogy ezen jegyzéket lehetőleg teljesen és pontosan lehessen összeállítani, felkéretnek a szerzők és kiadók, hogy kiadványaiknak egy példányát az ár megjelölése mellett, a Nemzeti Múzeum könyvtárához beküldeni szíveskedjenek.)

- Akadémia,** A m. t., évkönyvei. XV. köt. 3. darab. A magy. tud. akadémia által MDCCCLXXVII. január XVIII. Deák Ferencz igazgató és tiszteletbeli tagja emlékeztetőre tartott ünnepélyes közülés tárgyai. (Akadémia. n. 4-r. 88 l. ára 1 forint.)
- Áldor Imre.** Augustus római császár története. (Tört. könyvtár. 37. füz. Franklin-t. 8-r. 112 l. ára 40 kr.)
- Áldor Imre.** Erdély aranykora. (Tört. könyvtár. 34. füzet. Franklin-társ. 8-r. 112 l. ára 40 kr.)
- Áldor Imre.** Kereszt és félhold vagy a mórok Spanyolországban. (Tört. könyvtár. 36. füz. Franklin-társ. 8-r. 120 l. ára 40 kr.)
- Áldor Imre.** Nagy Constantin császár. (Tört. könyvtár. 35. füz. Franklin-társ. 8-r. 110 l. ára 40 kr.)
- Áldor Imre.** Róma alapítása és hőskora. (Tört. könyvtár. 39. füz. Franklin-társ. 8-r. 120 l. ára 40 kr.)
- Arányi Béla.** Elemi mértan a középtanodák felsőbb osztályai számára. IV. rész: Elemző mértan a síkban. (Zilahy Sámuel. IV, 72 l. ára 50 kr.)
- Baintner János.** A bírósági szervezet és peres eljárás köztörvényi polgári ügyekben. (M. k. egyetemi nyomda. 8-r. 80 l.)
- Balfour Stewart.** Természettan. Ford. Müller József. (Eggenberger. 8-r. 111 l. 58 fametsz. ábrával.)
- Ballagi Károly.** Német olvasókönyv közép- és alreáliskolák számára. 6. kiadás. (Franklin-társ. 8-r. VIII, 128 l. ára 50 kr.)
- Ballagi Károly és Nagy László.** Magyarország története, kapcsolatban az általános történelem legfőbb vonásaival. Népiskolák számára. 15. kiadás. (Franklin-társ. k. 8-r. 95 l. ára 30 kr.)

- Ballagi Mór.** A héber nyelv elemi tankönyve. 2. átdolg. kiadását eszközölte Goldziher Ignác. (Kókai Lajos. 8-r. VIII, 264 l. ára 1 frt 80 kr.)
- Baltzer Richard.** A determinánsok elmélete. Bevezetőül Baltzer művébe, közléstesi Farkas Gyula. (Kilián Frigyes. 8-r. 116 l. ára 1 frt 25 kr.)
- Barakonyi Kristóf.** Biblia-magyarázatok a szöszéken s függelékül néhány egyházi beszéd. I. füzet. (Miskolcz. Fraenkel. 8-r. 201 l. ára 1 frt 60 kr.)
- Barbier Gy. és Carré M. Pál és Virginia.** Dalmű 3 felvonásban és 6 képben. Ford. Ábrányi Kornél. Zenéjét írta Massé Victor. (A nemz. színház könyvtára. 112. füz. Pfeifer Ferd. 8-r. 53 l. ára 40 kr.)
- Barna Ferdinánd.** Egy szavazat a nyelvújítás ügyében. (L. Értekezések a Nyelv- és Széptudom. köréből. VII. köt. 1. szám. Akadémia, 8-r. 88 l. ára 50 kr.)
- Bartók Lajos.** Örtüzek. Költemények. (Zilahy Sámuel. 8-r. 112 l. ára 1 frt.)
- Batizfalvi István.** Vezérfonal a világtörténet első oktatásánál. 3. kiadás. 3 rész. (Kókai L. 8-r. 198, 193 és 197 l. ára részenként 60 kr.)
- Bátorfi Lajos.** Adatok Zalamegye történetéhez. 3. kötet. 6. füz. 4. köt. 1, 2, 3. füz. (N.-Kanizsa. Szerző. 8-r. 321—384., tartalom. 1—192 l. Egy füzetnek ára 50 kr.)
- Bellaagh Aladár.** A magyar hirlapirodalom története. (Könyomat. Szerző. 4-r. 56 l.)
- Berényi Salamon.** A népiskola földrajzi kézikönyve, mely Budapestről kiindulva, utazási modorban közli a haza és a föld ismertetését, I. rész. 3. kiad. (Kókai Lajos. k. 8-r. VI, 58 l. ára 36 kr.)
- Berkovits György.** Birálati tanulmány a telekkönyvi törvényjavaslatról. (Nagy-Várad. Hollósy Lajos. n. 8-r. IV, 89 l. ára 60 kr.)
- Bernát Gáspár** adomái, élezei, apró freskóképei és gazdasái. Összegyűjté hátrahagyott özvegye: a szamarkandi püspök. (Franklin-társ. nyomdaja. 8-r. 208 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Bernáth I.** A budai Kinizsi-forrásviznek vegyelemzése. (Math. s természettud. közlemények. XIV. köt. 3. sz. Akadémia. 8-r. 27—31 l. ára 10 kr.)
- Beszédek,** Protestans egyházi — gyűjteménye. (L. Kulifay Zs.)
- Bocsor Lajos.** Biblia-ismertetés. A gymnasium I. II. oszt. számára. 2. kiadás. (Kókai L. 8-r. 48 l. ára 50 kr.)
- Bodnár Zsigmond és Iványi István.** Magyar olvasókönyv a középiskolák I. II. oszt. számára. 5. jav. kiadás. (Aigner. 8-r. XII, 268 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Bonez Ferencz.** Magyar államjog. (Athenaeum. n. 8-r. XII, 423 l. ára 3 frt 50 kr.)
- Boross Mihály.** A lelkész leánya. Erkölcsi irányu regény. (Székesfehérvár. Klöckner Péter. 16-r. II, 231 l. ára 50 kr.)
- Böckh János.** Megjegyzések az »Uj adatok a déli Bakony föld- és őslénytani ismeretéhez« czinű munkához. (Különlenyomat a m. kir. földtani intézet évkönyve VI. köt. 1. füzetéből. Kilián Frigyes. 8-r. 20 l. ára 10 kr.)
- Brühl Gusztáv.** A gályarab, vagy a velencei rémes éj. Történeti regény. Ford. Ásványi Ferencz. II. köt. (Mehner Vilmos. 8-r. 730 l.)
- Cantu Caesar.** Kor- és betűrendi mutató — világtörténelméhez. (Eger. Sz. István-társ. n. 8-r. 404 l. ára 2 frt.)
- Collins Wilkie.** A két végzet. Regény. Ang. ford. Mudrony Pál (Athenaeum k. 8-r. 352 l. ára 1 frt 60 kr.)

- Csarnok, Új szépirodalmi.** Rendkívüli folyam. 1877. VI. füz. Szerk. és kiadja Milassin Vilmos. (L. Ponson.)
- Császár Károly.** Számtan, a középiskolák alsóbb osztályai számára. II. rész. 2-ik jav. kiadás. (Franklin-társ. 8-r. VIII, 88 l. ára 60 kr.)
- Csillag Gyula.** Telekkönyvi rendszerünk reformjáról. (Zilahy S. n. 8-r. IV, 95 l. ára 1 frt.)
- Csontos János.** A Konstantinápolyból érkezett Corvinák bibliographiai ismertetése. Különnyomat a »Magyar Könyvszemlé«-ből. (Szerző. 8-r. 64 l.)
- Csorba Géza.** A demokrácia mint a közjólét megvalósítója és biztosítója. I. füz. (Tetty N. és társa. 8-r. 112 l. ára 50 kr.)
- Czuczor Gergely.** Quintus Horatius Flaccus. A költészetről. Levél a Pisókhoz. (Olesó könyvtár. 37. sz. Franklin-társ. 16-r. 31 l. ára 20 kr.)
- Daempf Sándor.** A magánjog és tárgya, különös tekintettel a magyar általános magánjog codificációjára. (Pécs. Eggenberger. n. 8-r. VIII, 327 l. ára 2 frt.)
- Dálnoki.** Szerelem és házasság, vagy az emberi boldogság paradicsomába juthatás mestersége. (Bartalits Imre nyomdája. 8-r. 47 l.)
- Dely Mátyás.** A beteg-állat-gyógytan. Szülészet és hulla-vizsgálat. (Falusi könyvtár. 24. sz. Franklin-társ. 8-r. 112 l.)
- Deutsch Henrik.** Életforrás vagyis Mózesi Vallásban tanító-képezdek és közép-tanodák felsőbb oszt. számára. I. II. füz. (Zilahy S. IV, 110 l. ára 80 kr.)
- Dolinay Gyula.** Szünidőre. Emléklül jó tanuló fiúk és leányok számára. (Kókai Lajos. 8-r. 80 l. ára 40 kr.)
- Döntvények** gyűjteménye. A m. k. Curia semmitőszéki és legfőbb ítélőszéki osztályainak, az 1876. és 1877. évben hozott elvi jelentőségű határozatai. Szerk. Fayer L. Új folyam. III. köt. (Athenaeum. 8-r. XIX, 192 l. ára 1 frt.)
- Döntvénytár,** Közigazgatási. A kormány és kir. Curia elvi jelentőségű határozatai és szabályrendeletei. Szerk. Dárdai Sándor. I. folyam. (Franklin-társ. nyomdája. 8 r. 268 l. ára 2 frt.)
- Döntvénytár.** Magyar kir. Curia semmitőszéki és legfőbb ítélőszéki osztályának elvi jelentőségű határozatai. Gyűjtötték Dárday Sándor, Gallu József, Zlinszky Imre. XVI. folyam. (Franklin-társ. 8-r. IV, 64 és 192 l. ára 2 frt.)
- Döntvénytár.** Tárgymutató a döntvénytár I–XV. folyamához. Gyűjtötték: Dárday Sándor, Gallu József, Zlinszky Imre. (Franklin-társ. 8-r. 269, 177 l. ára 2 frt 80 kr. Angol vászonba kötve 3 frt 60 kr.)
- Ebenhöch Ferencz.** Győr vidékének kőkorszaki leletei. (Győr. Szerző. 4-r. 12 l.)
- Emericz Géza és Kárpáti Endre.** Gyakorlati mértan. Főleg tanító-képezdek és néptanítók számára. (Győr. Hennicke Rudolf. n. 8-r. 160 és 36 l. ára 1 frt 40 kr.)
- Emlékek,** Magyar történelmi. Kiadja a m. tud. akadémia történelmi bizottsága. IV. oszt. Magyar diplomáciai emlékek Mátyás király korából 1458–1490. A m. tud. akad. tört. bizotts. megbiz. szerk. Nagy Iván és b. Nyáry Albert. III. köt. (Monumenta Hungariae Historica. Akadémia. n. 8-r. XXVII, 447 l. ára 2 frt.)
- Endrődi Sándor.** Költemények. Kiadta a Petőfi-társaság (Aigner Lajos. k. 8-r. VIII, 214 l. ára 2 frt.)
- Erődi Béla.** Csok jasa. A török küldöttség látogatásának emlékkönyve. (Mehner Vilmos. 4-r. 72 l. ára füzve 1 frt 25 kr. Díszkötésben 2 frt 50 kr.)

- Értekezések a matematikai tudományok köréből.** Szerk. Szabó József. V. köt. 9–10 sz. (L. Konkoly.)
- Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből.** Szerk. Gyulai Pál. VI köt. 10., VII: 1. szám. (L. Joannovics György, Barna Ferdinánd.)
- Értekezések a társadalmi tudományok köréből.** Szerk. Fraknói Vilmos. IV. köt. 8. szám. (L. Tóth Lőrincz.)
- Évkönyv, Magyar statisztikai.** Szerk. és kiad. az orsz. magy. kir. statisztikai hivatal. III, V, VI, XI. füz. (Athenaeum. 4-r. 45, 163, 71, 62 l.)
- Évkönyv, Magyar statisztikai.** Statistisches Jahrbuch. V. Jahrgang. IV, VI, XI. H. (Orsz. m. k. statist. hivatal. 4-r. 91, 71, 62 l.)
- Évlapjai, A Kisfaludy-társaság.** Új folyam. XII. köt. (1876–7.) (Athenaeum. 8-r. IV, 274 l.)
- Fábián Dániel.** Népszerű egyházi beszédek egész évre. 2. kiad. (Kókai Lajos. 8-r. XV, 608 l. ára 3 frt.)
- Fábián Dániel.** Népszerű halotti beszédek. I. köt. (Petrik Géza. 8-r. VII, 166 l. ára 1 frt 40 kr.)
- Fábián János.** Constitutiones dogmaticae ss. concilii vaticani. A vatikáni szent zsinat által hozott határozatok. (Esztergom. Buzárovits Gusztáv. n. 8-r. 43 l. ára 40 kr.)
- Fábián János.** Isten ígéje szent beszédekben. I. évfolyam. (Esztergom. Buzárovits. 8-r. 572 l.)
- Faluvégi Albert és Borbély Sámuel.** A szilágymegyei tanító-testület első évkönyve 1873–6. év. (Marosvásárhely. A róm. kath. leányiskola nyomdája. 8-r. 70 l. ára 50 kr.)
- Farkas Antal.** A magyar mondattan példákban. A főbb szabályok vázlatos előadásával. (Szeged. Endrényi Lajos és társa. 8-r. 107 l. ára 60 kr.)
- Farkas Ödön.** Közügyeinkről. 2. kiadás. (Aigner Lajos. n. 8-r. 85 l. ára 60 kr.)
- Feuillet Oktav.** Fülöp szerelme Regény. Francziából ford. Ábrányi Emil. (Athenaeum. k. 8-r. 155 l. ára 80 kr.)
- Flegler Sándor.** A magyar történetírás történelme. Sayous E. d. u. a. r. d. A magyar történelem kútforrásai. Mindkettőt ford. ifj. Szinnyi József. (Olesó könyvtár. 38. sz. Franklin-társ. 16-r. VIII, 304 l. ára 60 kr.)
- Főrendiház Irományai.** (Az 1875. évi augusztus hó 28-ára hirdetett országgyűlés nyomtatványai. Pesti könyvnyomda-részvénytársaság. 4-r. V. kötet. 1–236 l.)
- Főrendiház Jegyzőkönyve.** (Az 1875. évi aug. hó 28-ára hirdetett országgyűlés nyomtatványai. Pesti könyvnyomda-r-társaság. I. köt. 273–304 l.)
- Főrendiház Naplója.** (Az 1875. aug. 28-ra hirdetett országgyűlés nyomtatványai. Pesti könyvnyomda-r-társaság. 4-r. II. köt. 201–232 l.)
- Freeskay János.** Találmányok könyve. Ismeretek a kézmű- és mű-ipar mezejéről. II. köt. (Franklin-társ. nyomdája. 8-r. 314 l. ára 4 frt.)
- Fuchs János.** A polgári jogok és köteleességek, vagy: rövid alkotmánytan. Népiskolák használatára. (Népiskolai ismerettár. VI. rész. Lauffer Vilmos. k. 8-r. 32 l. ára 10 kr.)
- Führer Ignác.** A természetrajz elemei, különös tekintettel az ipar- s kereskedeésre. 4. kiad. (Kókai L. 8-r. 67 l. ára 30 kr.)

- Führer Ignác.** Első oktatás a franczia nyelvben »magyar kiejtéssel«. Isk. és házi használatra. (Lauffer Vilmos. 8-r. 95 l. ára 30 kr.)
- Führer Ignác.** Kisebbszerű világtörténet jellemképek s életrajzokban. Felső nép-, ismétlő- és polg. iskolák számára. (Lauffer Vilmos. 8-r. 185 l. ára 60 kr.)
- Gáspár Imre.** Dalok az időnek. II. bőv. kiadás. (Aigner Lajos. 16-r. 100 l. ára 35 kr.)
- Gerevich Emil.** A házasságtartam. (Különlenyomat az alsó-lendvai polgári tanoda 1876 – 7. évi értesítőjéből. Nagy-Kanizsa. Wajdits József. 8-r. 27 l.)
- Gerlóczy Gyula.** Természetjogtan a vizsgálatra vagy szigorlatra készülők és a művelt rend számára. I. füz. (Szerző. 8-r. 92 l. ára 1 frt.)
- Goldberg Raphaël.** A zsidó nép és irodalom története a babyloni fogságtól kezdve a mai napig. (Aigner Lajos. 8-r. 101, III l. ára 80 kr.)
- Günther Antal.** Gyorsírási oktató-levelek. Olcsóbb kiadás. (Kókai Lajos. n. 8-r. 93 l. ára 1 frt.)
- Gyulai Béla.** Magyar olvasókönyv. Nyelv és írástani feladványokkal. I. II. rész. (Kókay L. 8-r. VIII, 120 és IV, 136 l. ára kötetenként 70 kr.)
- Gyulai István.** 50 válogatott mese. Az ifjúság számára. (S.-A.-Ujhely. Klein Alfréd. 8-r. 56 l. ára 40 kr.)
- Gyulai István.** Száz mese kép nélkül. Az ifjúság számára. (S.-A.-Ujhely. Klein Alfréd. 8-r. 115 l. ára 80 kr.)
- Haller Károly.** Gazdasági jogisme. A gazd. tanintézetek növendékei és a mezei gazdák szükségleteihez alkalmazva. (Franklin-társulat. n. 8-r. XVI, 191 l. ára 1 frt 60 kr.)
- Harsányi Pál.** Felfordított állami lét. (Harsányi Elek. 8-r. VIII, 394 l. ára 2 frt 80 kr.)
- Hátsek Ignác.** A magyar korona országainak térképe, az 1876. XXXIII. t. cz. alapján. (Zilahy S. ára 20 kr.)
- Haulleville.** A katolikus népek jövője. Magyaríták Varga József és Zibrinyi Gyula. (Esztergom. Buzárovits Gusztáv. 8-r. XIV, 186 l. ára 1 frt.)
- Heer Oszvald.** Pécs vidékén előforduló permi növényekről. Közli magyar nyelven Staub Mórész. 4 könyom. táblával. (Különlenyomat a m. k. földtani intézet évkönyvének V-dik kötetéből. Kilián Frigyes 8-r. II, 16 l. és IV tábla. ára 40 kr.)
- Heiszler József.** Egyházi munkálatok. 4. köt. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. n. 8-r. 273, II l. ára 2 frt.)
- Heller Ágost.** A természettan elemei. I. rész. A középtanodák alsó osztályai számára. (Középisk. tankönyvek tára. Eggenberger. 8-r. 191 l. számos fametszettel. ára 1 frt 40 kr.)
- Helyesírás.** A magyar, elvei és szabályai. Ujabbán átvizsgálva kiadta a m. tud. akadémia nyelvtudományi bizottsága. (Akadémia. 8-r. 30 l. ára 20 kr.)
- Hofer Károly.** A franczia nyelv módszeres tankönyve. Mager nyomán. III. rész. A reáliskolák IV. oszt. számára. (Aigner L. 8-r. 80 l. ára 60 kr.)
- Hofer Károly.** Franczia olvasókönyv középiskolai használatra. II. rész. A reáliskolák IV. és V. oszt. számára. (Aigner L. 8-r. 1–10 ív. ára 1 frt 60 kr.)
- Hoffer Endre.** Görög gyakorló olvasókönyv. Tanmódszeres rendszerben. (Aigner Lajos. n. 8-r. IV, 73 l. ára 80 kr.)

- Hoffmann Ferencz.** A jó fiú. Elbeszélés. Ford. Tóth Vinceze. (Laufer Vilmos. 8-r. 120 l. 4 képpel.)
- Hoffmann Ferencz.** A nemes és a pór. Beszély. Németből. (Pfeifer. 8-r. 87 l.)
- Hoffmann Ferencz.** A rozsz szellem. Elbesz. Ford. Tóth Vinceze. (Laufer. 8-r. 72 l. 4 képpel.)
- Hoffmann Ferencz.** Hol legnagyobb a veszély, ott legközelebb a segély. Elbesz. Ford. Tóth Vinceze. (Laufer V. 8-r. 93 l.)
- Hoffmann Ferencz.** Isten segélyével minden sikerül. Beszély. Németből. (Pfeifer. 8-r. 95 l.)
- Hoffmann Mór.** A nemzetiség és a nemzeti nyelv. Hazafias elmélkedések. (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 176 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Hollós László.** A szabadkőművesség története, különös tekintettel a magyar szabadkőművesség fejlődésére. 2. kiad. (Rosenberg testv. ára 1 frt.)
- Homolka József.** Az osztr.-magy. monarchia kézi térképe. (Eggenberger. ára 40 kr.)
- Honvédkönyvtár.** XV. havi füzet. VII. köt. Szerk. Kobilicz Lajos. (L. Tereptan.)
- Horatius Flaccus, Quintus.** A költészetről. Levél a Pisókhöz. Ford. Czuczor Gergely. (Olesó könyvtár. 37. sz. Franklin-t. 16-r. 31 l. ára 20 kr.)
- Hornig Károly.** Egyházi beszéd szent István király ünnepén 1877. aug. 20-án a budai es. k. várórség templomában. (Kocsi Sándor nyomdája. 8-r. 20 l.)
- Hunfalvy János.** A Duna budapesti szakaszának szabályozása. (Franklin-társ. 8-r. 170 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Igazságügyministerium,** A m. k., rendeleteinek gyűjteménye. 1867, 1868, 1871. évi folyam. (Ráth M. u. 8-r. 89, 72 s V, 134 l. ára 80 kr., 80 kr. s 1 frt.)
- Ihász Gábor.** Magyar nyelvtan az algymnasium I, II, III. osztálya és reáliskolák használatára. 18. kiadás. (Lampel. 8-r. 208 l. ára 1 frt.)
- Ismerettár,** Népiskolai. VI. rész. (L. Fuchs János.)
- Ivánfi Ede.** Titel mint prépostság, káptalan, hiteleshely és vár. Felolv. a »Dél-magyarországi történelmi és régészeti társ« 1877. május havi közgyűlésén. (Temesvár. Magyar-féle könyvnyomda. 8-r. 23 l. 12 rajzzal.)
- Joannovics György.** Az ikes igékről. (Értekez. a nyelv- és széptudom. köréből VI. köt. 10. sz. Akadémia n. 8-r. 63 l. ára 40 kr.)
- Jókai Mór.** Egy az Isten. Regény 6 köt. (Athenaeum. 8-r. 182, 183, 182, 171, 191 és 131 l. ára a 6 kötetnek 6 frt.)
- Jókai Mór.** Kárpáthy Zoltán. Regény. 5. kiad. 3 köt. (Népszerű kiadás. 32—37. Franklin-társ. 16-r. 189, 216 s 235 l. ára 2 frt 40 kr.)
- Jónás János.** Német nyelvi tan- és olvasókönyv. I. rész. A középtanodák I. osztálya számára. (Franklin-társ. 8-r. 96 l. ára 50 kr.)
- Jósika Miklós.** Akarat és hajlam. 2 köt. 2. kiad. (Új olesó kiadás. 60, 61. sz. Franklin-társ. 16-r. 191 s 200 l. ára kötetenként 50 kr.)
- Jósika Miklós.** Az első lépés veszélyei. 2. kiad. 2 köt. (Új olesó kiadás. 58, 59. sz. Franklin-t. 16-r. 204 s 208 l. ára kötetenként 50 kr.)
- Juhász Péter.** Írási mintalapok. Közép-, reál-, polgári- és felső népiskolák használatára. 1. (N.-Kanizsa. Wajdits József. 8-r. 15 l. ára 28 kr.)
- Kacziány Géza.** Szegedi igazságszolgáltatás. (Tettyey Nándor és társa. 8-r. 47 l. ára 40 kr.)

- Kakujay Károly.** Magyar nyelvgyak.- és olvasókönyv Magyarország német népeisk szám. I. II. évf. 4. kiad. (Aigner 8-r. IV, 36 s IV, 66 l. ára 20 s 30 kr.)
- Karner-Novák.** Az egyszerű és kettős könyvvitel tankönyve. Teljesen átdolgozta Novák Sándor. II. rész. (Franklin-t. 8-r. VIII, 199 l. ára 1 frt 40 kr.)
- Károli Gáspár.** Új testamentom azaz a mi urunk Jézus Kristusnak új szövetségét. (Hornvánszky V. 16-r. 509, 130 l.)
- Kassay Adolf.** A cégek berendezése, vezetése és a kereskedelmi ügyekbeni eljárás. (Tettey N. s társa. 8-r. 120 l. ára 80 kr.)
- Kassay Adolf.** Az 1876: XVI. t. cz. a végrendeletekről. A törvény eredeti szövegével, magyarázattal és iromány-példákkal. (Tettey s társa. 16-r. 96 l. ára 40 kr.)
- Kaszap Antal.** Földrajz a középiskolák használatára. Amerika, Ausztrália, Polynézia. Különös tekintettel a felfedezések és gyarmatosítások történelmére. II. köt. (Lampel R. 8-r. 115 l. ára 70 kr.)
- Kantz Gyula.** A fém pénz- és valutaügy a törvényhozás és a tudomány jelen állása szerint. (Különlenyomat a »Nemzetgazdasági Szemle« 1877. évi II. füzetéből. Pesti könyvnyomda-r. társ. 8-r. 48 l.)
- Kazaly Imre.** A kath. egyházjogtan kézikönyve, különös tekintettel Magyarországi jogi viszonyaira. 2 köt. (Esztergom. Buzárovits Gusztáv. n. 8-r. XVI, 1—366 s X, 367—767 l. ára 3 frt 20 kr.)
- Kelemen Kajetán.** A jász-kun redemptio története és fejlődése a jelenkorig. (Tettey Nándor s társa. 8-r. IV, 265 l. ára 1 frt 60 kr.)
- Képviselőházi Irományok.** (Az 1875. évi augusztus hó 28-ra hirdetett országgyűlés nyomtatványai. Schlesinger és Wohlaue nyomdaja. 4-r. IX. kötet. 105—399 l., tartalom, — XVI. köt. 201—388 l., tartalom, — XVII. köt. 113—207 l., tartalom. — XVIII. köt. 463 l., tartalom. — XIX. köt. 1—156 l.)
- Képviselőházi Jegyzőkönyv.** (Az 1875. augusztus hó 28-ra hirdetett országgyűlés nyomtatványai. Schlesinger és Wohlaue nyomdaja. 4-r. III. kötet. 1—60 l.)
- Képviselőházi Napló.** (Az 1875. évi augusztus hó 28-ra hirdetett országgyűlés nyomtatványai. Schlesinger és Wohlaue nyomdaja. 4-r. XI. kötet. 65—376 l., tartalom, név- és tárgymutató.)
- Kerékgyártó Elek és Kemenczky Károly.** Magyar olvasókönyv a polgári és egyéb felső leányiskolák számára. I. rész. 2. bőv. és jav. kiadás. (Eggenberger. 8-r. 141 l. ára 90 kr.)
- Király Sándor.** Tündérmesék. Külföldi és hazai művekből. (S.-A.-Ujhely. 8-r. 83 l. ára 60 kr.)
- Kiss Áron.** Nevelés- és oktatástörténet. 3. kiadás. I. füzet. (Rosenberg testv. n. 8-r. 1—4 iv. ára 1 frt 60 kr.)
- Kiss István.** Bevezetés a jog- és államtudományokba. — A jog- és államtudományi tanrendszerre s a jogi pályára általában vonatk. hazai szabályrendeletekkel és törvényekkel. (Eger. Szerző. 8-r. 255 l. ára 2 frt.)
- Kohn Sámuel.** A m. n. Múzeum könyvtárának héber kézíratai. (Különnyomat a »Magyar Könyvszemlé«-ből. Könyvtár. 8-r. 2, 26 l.)
- Kollerffy Mihály.** A magyar korona országainak helységnévtára 1877-re. (Földmív-, ipar- és keresk. m. k. ministerium. n. 8-r. 1359 l. bolti ára 7 frt 50 kr.)
- Komjáthy György.** 101 gyermekjáték leírását tartalmazó játékkönyv dalokkal. (Kókai L. 8-r. IV, 102 l. ára 1 frt.)

- Konkoly Miklós.** A napfoltok s a nap felületének kinézése 1876-ban. (Értekez. a mathemat. tudományok köréből. V. köt. 9. sz. Akadémia. 8-r. 41 l 3 képtáblával. ára 40 kr.)
- Konkoly Miklós.** 160 álló csillag színeképe. Megfigyeltetett az ó-gyallai csillag-dában 1876-ban. (Értek. a mathem. tudom. köréből. V. köt. 10. sz. Akadémia. 8-r. 34 l. ára 20 kr.)
- Koós Gábor.** A salicylsav tudományos tekintetben s alkalmazása a háztartásban stb. (Grill Károly. n. 8-r. 38 l. ára 1 frt.)
- Korény Ágoston.** Felsőbb kereskedelmi kettős számvitel és levelezés. Kereskedők, gyárosok, iparosok és pénzügyi hivatalnokok számára. 2. jav. kiad. (Athenaeum. n. 8-r. XVI, 561 l. ára 4 frt 50 kr.)
- Kosztány Tamás.** Magyarország jellemzőbb dohányainak chemiai és növény-életani vizsgálata. I. rész. (Kilián Frigyes. 4-r. VIII, 32 l. ára 1 frt.)
- Kosztika Victor.** A Perthes által javasolt tanmód szemléltetése egyes tanórák példáján, különös tekintettel az ifjabb tanárookra. (Kassa. Maurer Adolf. n. 8 r. 13 l. ára 12 kr.)
- Kovács Zsigmond.** Egyházi beszéd püspöki székének elfoglalásakor. (Rudnyánszky nyomdája. 4-r. 18 l.)
- Könyvesház,** Magyar. 41—43. V. foly. 1—3. sz. (L. Margitay Dezső.)
- Könyvtár,** Falusi. 24. (L. Dely Mátyás.)
- Könyvtár,** Házi. XXV. A szent István-társulat évkönyve. 1877. (Szent István-társulat. 8-r. 95 l.)
- Könyvtár,** Olesó. 36—39. (L. Zichy Antal elbeszélései, Q. Horatius Flaccus, Flegler Sándor, Sayous Eduard, Sand György.)
- Könyvtár,** Történelmi. 34—39. sz. (L. Áldor Imre, Toldy László.)
- Könyvtára,** A nemzeti színház. 112. füzet. (L. Barbier Gy. és Carré M.)
- Közegészségügy.** A m. kir. belügyministerium rendeletei és utasításai a közegészségügy rendezéséről szóló 1876: XIV. t. cz. végrehajtása tárgyában. (Ráth Mór. n. 8-r. 60 l. ára 40 kr.)
- Közleményei,** Budapest főváros statisztikai hivatalának. Szerk. Kőrösi József. XIII—XIV. füzet. (Város. 8-r. 57, 155 l. ára 80 kr., 2 frt.)
- Közlemények,** Archaeologiai. A hazai műemlékek ismeretének előmozdítására. Kiadja a m. t. akadémia archaeologiai bizottsága. XI. kötet. (Uj folyam, VIII. köt.) I. füzet. (Akadémia. 2-r. IV, 59 l. ára 80 kr.)
- Közlemények,** Matematikai és természettudományi. vonatkozólag a hazai viszonyokra. XIV. köt. 1876—7. 1—5. sz. (L. Staub M., Molnár J., Bernáth J., Nendtvich K., Mocsáry S.)
- Közlemények,** Nyelvtudományi. Kiadja a m. t. akadémia nyelvtudományi bizottsága. Szerk. Hunfalvy Pál. XIII. köt. II. füzet. (Akadémia. 8-r. 169—320 l. Egy füzet ára 75 kr.)
- Kreskay Antal.** Lelki rózsabimbók. Ina- és énekeskönyv, kath. népiskolák számára. (Győr. Klenka Ferencz. 24-r. 164 l. ára 20 kr.)
- Kriesch János.** A természetrajz vezérfonala. III. rész. Ásvány-földtan. 4-dik kiadás. Átdolgozta Koch Antal. (Nagel Bernát. n. 8-r. 1—7 ív, az egésznek ára 1 frt 40 kr.)

- Krisz Ferencz.** Ábrázoló mértan a reáliskolák felsőbb osztályai számára. I, II. füzet. (Franklin-társ. nyomdája. 8-r. VII, 112 l. 19 a szöveg közé nyomott fametsz. ábrával és X táblával; VIII, 331 l. egy a szöveg közé nyom. fametsz. ábrával és XXI táblával, ára 1 frt 60 kr. s 3 frt 20 kr.)
- Kubinyi Lajos.** A házi ipar könyve. III. füz. (M. kir. vallás- és közokt. minister. 8-r. 291—464 l. a szövegbe nyomott fametszvényekkel, ára 1 frt 20 kr.)
- Kubinyi Lajos.** Az okszerű gazdálkodás alapelvei. Kezdő- és kisbirtokosok számára. (Franklin-társ. nyomdája. 8-r. 232 l. ára 1 frt 60 kr.)
- Kulifay Zsigmond** egyházi beszédei. (Protestans egyházi beszédek gyűjteménye. Kókai L. 8-r. IV, 208 l. ára 1 frt.)
- Kuttner Sándor** kis általános földirata különös tekintettel a magyar királyságra. 18. átdolg. és bőv. kiadás. (Gyakorlati tankönyvek gyűjteménye. Lampel R. 8-r. 154 l. ára 48 kr.)
- Kuttner Sándor.** Kis világtörténet a magyar irodalomtörténet rövid vázlatával. 5. kiadás. (Lampel Róbert. 8-r. 160 l. ára 60 kr.)
- Lafontaine** meséi. (Szemelvények) a reáliskolák felsőbb osztályai számára. Irodalomtört. bevezetéssel, tárgyi- s nyelvtani magyarázatokkal s szótárral szerkeszté Palóczy Lipót. (Eggenberger. 8-r. IV, 148 s 35 l. ára 1 frt.)
- Lakits Vendel és Neiger Sándor.** Földrajz. Népiskolák közép oszt. számára. (Zilahy Sámuel. 8-r. VIII, 66 l. ára 30 kr.)
- Lázár Gyula.** Az oszmán birodalom története Európában. II. köt. (Franklin-társ. 8-r. VI, 339 l.)
- Lázár Mihály.** Mesék, kalandok és történetek. Az ifjúság számára. (S.-A.-Ujhely. Klein Alfréd. 8-r. 67 l. ára 40 kr.)
- Lentényi Márk.** A mennyiségtani földrajz alapvonalai. A főgymnasiumok VIII. oszt. számára. A szöveg közé nyomott 35 idommal. (Pécs és Arad. Szerző. n. 8-r. 192 l. ára 1 frt 60 kr.)
- Lorinser Frigyes Vilmos.** A legnevezetesebb ehető, gyanús és mérges gombák természetű képekkel 12 színnyomatú táblán. Ford. Renner Adolf. (Bécs. Zilahy S. n. 8-r. XII, 75 l. ára 5 frt 60 kr.)
- Lukács János.** Regék és elbeszélések. Mindkét nemű ifjúság számára. (S.-A.-Ujhely. Klein Alfréd. 8-r. 67 l. ára 40 kr.)
- Lukács Ödön.** Közönséges egyházi beszédek. (S.-A.-Ujhely. Klein Alfréd. n. 8-r. 171 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Lutter Nándor.** Közönséges számtan az új tanterv szerint a középtanodák használatára. 5. kiadás. 3 füzet. Az I, II. s III. osztály számára. (Franklin-társ. n. 8-r. 140 l.; II, 85, s II, 102 l. ára 80, 55 s 65 kr.)
- Lutter Nándor.** V számjegyű sorszámi és szögmértani táblák. 5. kiad. (Franklin-társ. nyomdája. 8-r. XXXI, 194 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Lutter Nándor.** Számtani példatár a népiskolák használatára. V. füzet. 3. a méterrendszer szerint átdolg. kiadás. (Franklin-társ. 8-r. 80 l. ára 25 kr.)
- Macaulay.** Anglia története II. Jakab trónralépte óta. Ford. Zichy Antal. V. köt. (Akadémia. 8-r. 615 l.)
- Madzsar János.** Számtani és gyakorlati példatár. I—IV. füzet. 2. jav. kiadás. (Zilahy S. 8-r. 26, 79, 64 s 65 l. ára 12, 20, 20 s 20 kr.)

- Madzsar János.** Vezérkönyv a számtanításban. Néptanítók számára. I. köt. 2. jav. kiadás. (Zilahy S. 8-r. 71 l. ára 60 kr.)
- Majláth Béla.** Liptómege östernelése, adó-, ipar- és keresk. viszonyai. (Aigner Lajos. n. 8-r. VIII, 122 l. ára 1 frt)
- Majtényi Flóra** újabb költeményei. (Tetty N. és társa. 16-r. 117, III l. ára 1 frt.)
- Malot Hector.** A világ szállodája. I. Chamberlain ezredes. II. Lucillière marquis. Regény. Ford. Sasvári Ármin. (Athenaeum. k. 8-r. 294, 358 l. ára 1 frt 40 kr.)
- Margitay Dezső.** Feltámadás után. Elbeszélés. (Magyar könyvesház. 41—43. sz. Aigner L. 16-r. 189 l. ára 60 kr.)
- Marikovszky Gábor.** Protestans halotti bucsúztatók. I. köt. 3. kiad. II. köt. 2. kiad. (Kókai L. k. 8-r. VIII, 160 s 144 l. ára kötetenként 60 kr.)
- Márki Sándor.** Sarkad története. (Kókai Lajos. 8-r. II, 189 l. s 2 térkép, ára 1 frt 50 kr.)
- Mártonffy Márton.** Magyar alkotmánytan s az abban foglalt polgári jogok és kötelességekről. 2. kiad. (Lauffer V. 8-r. IV, 96 l. ára 60 kr.)
- Mayer Miksa.** A magyarok történelme. (Zilahy Sámuel, ára 30 kr.)
- Meisermann Ignác.** Bakácskapolnai emlékkönyv, melyben az esztergomi főszékesegyházban létező s gyümölesoltó Boldogasszonyról nevezett Bakács-féle kápolna történelme foglaltatik dióhéjban. (Esztergom. Buzárovits nyomdája. 8-r. 96 l.)
- Mészáros Károly.** Egyházi beszéd a budapesti szűz Máriáról czimzett szent Ferencziek zárdájának felszentelése alkalmával 1877. aug. 2-án. (Athenaeum nyomdája. 8-r. 15 l.)
- Ministerium,** A m. kir., rendeleteinek gyűjteménye, 1876. évfolyam. VIII. (utolsó) füz. 1877. évfolyam. 1—3. füz. (Pozsony. Ráth. 8-r. XIV, 177—305, 1—176 l.)
- Mocsáry S.** Bihar- és Hajdumegyék hártya-, két-, reczés-, egyenes- és félröpüi. (Mathem. s természettud. közlemények. 5. szám. Akadémia. 8-r. 37—80 l. ára 20 kr.)
- Molnár I.** A »Budai Rákóczi keserűviznek« vegyelemzése. (Math. s természettud. közlem. 2. sz. Akadémia. 8-r. 17—25 l. ára 10 kr.)
- Mommсен Tivadar.** A rómaiak története. Ford. Toldy István. VIII. köt. (Franklin-társ. 8-r. VI, 385 l. s egy térkép, ára 2 frt.)
- Montépin Xavér.** A házasságtörés drámái. Legújabb társadalmi regény, 32 eredeti párisi képpel. Francziából ford. Mártonffy Frigyes. I. kötet. (Mehner Vilmos. 8-r. 515 l.)
- Monumenta Hungariae historica.** (L. Magyar történelmi Emlékek.)
- Múzeum,** A magyar nemzeti, képcsarnokának lajstroma. (Athenaeum nyomdája. 8-r. 32 l. ára 20 kr.)
- Múzeum,** A magyar nemzeti, könyvtárának magyar történeti és irodalomtörténeti kiállítása. (Különnyomat a »Magyar Könyv-Szemlé«-ből. Könyvtár. 8-r. 2, 60 l. ára 40 kr.)
- Nagy Iván és b. Nyáry Albert.** Magyar diplomaciai Emlékek Mátyás király korából. III. köt. (L. Magyar történelmi Emlékek.)
- Navratil Imre.** A fővárosi Baraque-kórház sebész osztályának 1874. decz. 1-től 1876. decz. 1-ig terjedő kimutatása. (Grill Károly. n. 8-r. 75 l. ára 60 kr.)

- Nemes Imre.** Az emberi test és szellem viszonyának bölesészete. (Aigner L. n. 8-r. 176 l. ára 2 frt.)
- Némethy Lajos.** A kath. egyház szertartásainak régészeti s magyarázati kézikönyve. (Lampel. 8-r. XVI, 207 l. ára 84 kr.)
- Nendtvich K.** A parádi enargit. (Math. s természettud. közlem. 4. sz. Akadémia. 8-r. 33–35 l. ára 10 kr.)
- Noszág János.** Kétszer ötvenkét bibliai történet, protestáns népiskolák számára. 3. kiad. (Kókai L. 8-r. IV, 115 l. ára 40 kr.)
- Nyelvemléktár.** Régi magyar codexek és nyomtatványok. Kiadja a m. t. akadémia nyelvtudom. bizottsága. Szerk. Budenz J., Szarvas G., Szilády Á. V. köt. Érdi codex. II. fele. — Közzéteszi Wolf György. (Akadémia. 8-r. 532 l. ára 2 frt.)
- Nyulassy Antal.** Legteljesebb új magyar köszöntő. Különféle alkalmi üdvözletek és szavalmányok tára. Mindkét nembeli ifjúság használatára. 3. jav. és bőv. kiadás. (Esztergom. Buzárovits Gusztáv. 8-r. 224 l. ára 50 kr.)
- Oldal János.** Az egyetemes földirat alapvonalai. Polgári iskolák számára. 14 ábrával. I. rész az I. osztály számára. (Szeged. Várnai L. n. 8-r. 62 l. ára 60 kr.)
- Ozoray Árpád.** Német-magyar és magyar-német műszótár, különös tekintettel a vasút-építés, üzlet, távirászat és gépészetre. Jutányos kiadás. (Kókai L. 16-r. IV, 176 l. ára 1 frt.)
- Öreg János.** Gondolkodástan az egyetemesítő (inductív) s lehozó (deductív) módszer alapján. (Nagykőrös. Pfeifer Ferd. 8-r. VIII, 150 l. ára 1 frt.)
- Örömmünnepély.** Templomi. Ferencz József unitárius püspök egyházyizsgálata alkalmával Torockón, 1877. jun. 17-én. (Kolozsvár. Gámán János örököseinek nyomdája. 8-r. 25 l.)
- Paulekovich Gyula.** Útmutatás a szabadalmnak elnyerése, meghosszabbítása és átruházása körül követendő eljárásról a m. korona területén lakó iparosok számára. (Franklin-társ. 8-r. 15 l. ára 20 kr.)
- Perthes Hermann.** Latin alaktan szószerinti beemlézésül. Magyarítá Kosztka Victor. A hosszú magánhangzókat megjelezte Löwe Gusztáv. (Kassa. Maurer Adolf. 8-r. V, 56 l. ára 40 kr.)
- Perthes Hermann.** Latin olvasókönyv a középtanodák I. és II. oszt. számára. Magyar középtanodák igényeihez alkalmazta Kosztka Victor. (Kassa. Maurer Adolf. 8 r. X, 129 l. ára 70 kr.)
- Perthes Hermann.** Nyelvtani szókönyv Perthes-Kosztka latin olvasókönyvéhez a középtanodák I. és II. oszt. számára. Magyarítá Kosztka Victor. A hosszú magánhangzókat megjelezte Löwe Gusztáv. I. évf. (Kassa. Maurer Adolf. 8-r. VIII, 142 l. ára 80 kr.)
- Péterfy Sándor.** Mutatványok a »Természetrajzi olvasókönyvből.« Természetrajzi olvasókönyv. A népiskola felső oszt. számára. I. rész. (Grimm és Horoviez. 8-r. 7 l.)
- Péterfy Sándor.** Természetrajzi olvasókönyv. A népiskola felsőbb oszt. számára. I. rész. (Grimm és Horoviez. 8-r. 143 l. ára kötve 50 kr.)
- Péterfy Sándor és Závodszy Károly.** Gyermekek öröme. Költemények gyermekek számára. 2. kiad. (Kókai Lajos. 16-r. VII, 214 l. ára 50 kr.)

- Pollák Káim.** Tér- és alaktan. alkalmas földadványokkal, a népiskola IV., V. és VI. oszt., valamint ismétlő iskolák számára, a szöveg közé nyomott 36 ábrával. Olcsóbb kiadás. (Kókai Lajos. 8-r. 34 l. ára 25 kr.)
- Ponson du Terrail.** Rocambole visszatérése. III. IV. kötet. (L. Új Szépirodalmi Csarnok. Rendkívüli folyam. VI. füz. Milassin. 8-r. 129—190, 1—16. Egy füz. ára 30 kr.)
- Rebbert.** A keresztények védelme nem zsidóhajs! A nép számára. A 3. kiadás után szabadon fordítva. (Esztergom. Buzárovits Gusztáv. 12-r. 29 l. ára 10 kr.)
- Reisz Heinrich.** Természetisme: Természetrájk és Természettan. A népiskolák felsőbb oszt. számára. Naturkunde etc. 8. verb. Auflage. (Lampel. 8-r. 132 l. ára 50 kr.)
- Rendeletek tára,** Magyarországi. XI. foly. 1877. Hiv. kiadás. 2, 3. s 4. füz. (Zilahy S. n. 8-r. 81—240, 241—320 l. ára 1 frt; 50 kr.)
- Rendszabályok,** Népiskolai, gyűjteménye. A magyar püspöki kar megbízásából kiadja a sz. István-társ. (Sz. István-társ. n. 4-r. IV, 160 l. ára 1 frt.)
- Rendtartás,** Magyarországi telekkönyvi. Az 1850—1877. évig megjelent összes idevonatkozó törvények és rendeletekkel. 2. kiad. (Pozsony. Ráth. 8-r. 196 l. ára 1 frt 80 kr.)
- Révész Imre.** Adalékok a magyar ref. egyház zsinat-tartási ügyének multjához. (Debreczen. Szerző. 8-r. IV, 44 l.)
- Ribáry Ferencz.** A magyar királyság földirata csillagászati és természett. földrajzi bevezetéssel. Az ország új területi beosztásának tekintetbevételével és a legújabb statist. adatokkal. 4. jav. kiad. (Eggenberger. 8-r. 140 l. ára 80 kr.)
- Ribáry Ferencz.** Egyetemes földirat. II. r. 3. jav. kiad. (Eggenberger. 8-r. 156 l. ára 80 kr.)
- Richmond L.** A tejárús leány. Igaz történet. (Hornyánszky nyomdája. 8-r. 38 l.)
- Rómer Flóris Ferencz.** Adalék a budai várnak a török foglalás előtti helyszínéhez. (Szerző. 2-r. 13 l.)
- Rómer Flóris Ferencz.** A győri káptalan antiphonaléja. (Szerző. 2-r. 16 l.)
- Rómer Flóris Ferencz.** Kiadatlan római feliratok. (Szerző. 2-r. 20 l.)
- Rómer Flóris Ferencz.** Kirándulás a kertzi apátságához Erdélyben. (Szerző. 2-r. 11 l.)
- Rónay István.** A nemzetek nagy egysége Krisztusban. Egyházi beszéd 1877. augusztus 20-án Szent István király ünnepén, Bécsben, a kapucinus atyák templomában. (Kaloosa. Malatin és Holmeyer nyomdája. 8-r. 14 l.)
- Rósty Kálmán.** Pius-émlék szentséges atyánk félszázados püspök-ünnepére. (Kaloosa. Malatin és Holmeyer nyomdája. 12-r. VIII, 82 l.)
- Ságh József.** Magyar zenészet Lexikon. I. füz. (Táborszky és Parsch. 8-r. IV, 72 l. ára 70 kr.)
- Salamon Ferencz.** A magyar hadi történethez. a vezérek korában. Javít. kiad. a »Századok«-ból. (Pfeifer Nándor. n. 8-r. IV, 270 l. ára 2 frt.)
- Sand György.** Az ördög-mocsár. Beszély. Francz. ford. Csukássy József. (Olcsó könyvtár. 39. sz. Franklin-társ. 16-r. 102 l. ára 30 kr.)
- Sayous Eduard.** A magyar történelem kútforrásai. (L. Flegler Sándor)
- Schlott Gyula.** Francia olvasókönyv gymn. és reáltanodai használatra. Jegyzetekkel ellátva. (Lauffer V. 8-r. VI, 213 l. ára 1 frt 20 kr.)

- Schön Bernát.** Alkotmánytan rövid vázlatban, népiskolák számára. (Győr. Klenka Ferencz. 8-r. 35 l. ára 25 kr.)
- Schubert G. H.** Hüllők, kétéletűek, halak, puhányok, rovarok, férgek és a sugár-állatok képes természetrajza. Szövegét a 9. kiadás tekintetbevételével írta Pap János. (Pfeifer. 2-r. 23 l.)
- Schubert Károly.** A természettan alapelemei. Az 5. kiadás után fordítva és a m. k. közokt. ministerium által ajánlott Popp-féle táblák magyarázatával ellátva. IV. jav. kiad. (Lampel. 8-r. 173 l. 68 fametszv.)
- Schubert Nándor és Károly.** Természetrajz különös tekintettel a mindennapi élet szükségleteire. 5. jav. s bőv. kiadás. 55 ábrával. (Lampel R. 8-r. 315 l. ára 1 frt.)
- Schwarz Károly.** Adalékok a legújabb theologia történelméhez. Ford. Kovács Albert. Olesó kiadás. (Kökai L. k. 8-r. XII, 694 l. ára 3 frt 50 kr.)
- Ségur.** Intelem a fiatal szabadelvű katolikusokhoz. Németből magyaríták Maráz István és Wayand Géza. (Esztergom. Buzárovits Gusztáv. 8-r. IV, 88 l. ára 30 kr.)
- Seidel Pál.** A magyarok története és a világtörténelem legfőbb mozzanatai. Népiskolák használatára. 5. jav. és képekkel bőv. kiad. (Eggenberger. 8-r. 48 l. ára 25 kr.)
- Seidel Pál.** A polgári jogok és kötelességek ismertetése. 4. kiad. (Aigner Lajos. 8-r. 26 l. ára 24 kr.)
- Seidel Pál.** Földrajz a népiskolák számára. 10. jav. kiad. (Székesfehérvár. Klöckner Péter. 8-r. 36 l. ára 30 kr.)
- Simay István.** Földirat. I—IV. füzet. (Arad. Gyulai István. 8-r. 142, 120, 104 s 169 l. I—III. füz. ára 50, IV. 70 kr.)
- Sólyom Jenő.** Buda déli környéke és keserűvíz-forrásai. Történeti, régészeti, helyíráti és természettudományi szempontból. (Aigner Lajos. k. 8-r. 68 l. ára 40 kr.)
- Sporzon Pál és Ébner Nándor.** Gazdasági olvasmányok minden rendű és tanuló gazdák számára. (Franklin-társ. 8-r. VIII, 229 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Staub M.** A vegetatio fejlődése Fiume környékén. (Math. s természettud. közlem. 1. sz. Akadémia. 8-r. 1—16 l. ára 20 kr.)
- Sudy K. János.** Természetrajz a népiskolák IV., V. s VI. oszt. használatára. (Lauffer V. 8-r. 94 l. ára 36 kr.)
- Suppan Vilmos.** Ábrázoló geometria. A középiskolák felsőbb oszt. számára. I. r. (L. Középiskolai tankönyvek tára. Eggenberger. 8-r. VII, 104 l. ára 1 frt 40 kr.)
- Szabó Alajos.** A házi állatok bönosztana tekintettel az élettanra. (Athenaeum. 8-r. XX, 573 l. a szöveg közé nyomott 197 rajzzal, ára 4 frt.)
- Szabóky Adolf.** Budapest iparosai 1877-ben. A budapesti kézműiparosok és gyárosok czégeinek jegyzéke. (Orsz. m. iparegyesület. 4-r. XXII, 94 l. ára 60 kr.)
- Szabóky Adolf.** Latin olvasókönyv. Lateinisches Lesebuch. X. kiad. (Franklin-t. nyomdája. 8-r. 79 l. ára 20 kr.)
- Szalay Imre.** Török vendégeink elé Rustsukig és velök vissza Pestre. (Kaposvár. Jeiteles Herman nyomdája. 8-r.)
- Szamosi János.** Szemelvény görög remekírókból. (Nagel Bernát. n. 8-r. 160 l. ára 1 frt 20 kr.)

- Szántay Aladár.** A romanismus. (Aigner L. 24-r. 38 l. ára 40 kr.)
- P. Szathmáry Károly.** Az Árpád- és vegyes-ház. A Habsburg, Lotharingen-ház. A Tudor-, Stuart- és Hannover-házak. A Bourbon-ház. A Bonaparte család. Leszármazási táblák. (Tetty Nándor s társa. V tábla, ára 2 frt.)
- P. Szathmáry Károly.** Az emberi művelődés története. 3 kötet egyben. (M. k. honvédelmi ministerium. 8-r. 698 l. több a szövegbe nyomott ábrával, család- és időszaki táblákkal s 8 lith. képpel, bolti ára 5 frt.)
- Székács József** összegyűjtött egyházi beszédei. Olcsóbb kiad. (Kókai L. k. 8-r. VIII, 431 l. ára 2 frt.)
- Szemák István.** Elméleti s gyakorlati német nyelvtan tanodai s magánhasználatra. I. évf. 4. kiad. (Kassa. Maurer Adolf. 8-r. 79 l. ára 50 kr.)
- Szente József.** Számvetési gyakorlókönyv a népiskolák II. oszt. számára. I. rész. (Pesti könyvnyomda-r.-társaság. 8-r. 77 l. ára keménykötésben 30 kr.)
- Szente József.** Természettan. Népiskolák számára. 2. bőv. s jav. kiad. (Aigner Lajos. 8-r. 84 l.)
- Szente József.** Útmutatás az elemi számvetés természetszerű tanításában népisk. tanítók s képezdei tanulók számára. I. r. 1—2. tanfolyam. (Rosenberg testv. n. 8-r. XXVIII, 243 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Szentimrei Elek.** A haza minden előtt. Polit. és nemzetgazd. röpirat. (Légrády testv. nyomdája. 8-r. 48 l.)
- Szinnyei József,** idősb. Hirlapirodalmunk 1848—49-ben. (Különnyomat a »Magyar Könyv-Szemlé«-ből. Szerző. 8-r. 2, 42 l.)
- Szinnyei József,** ifj. A magyar irodalomtörténetírás ismertetése. (Rudnyánszky A. 8-r. IV, 95 l.)
- Szombathy Ignác.** A magyarok történelme előzményei, vagyis a jász-kun-avar évezred. (Győr. Aigner L. 8-r. 52 l. ára 30 kr.)
- Szontagh Miklós.** Új-Tátrafüred. Climatologiai és gyógyismei tanulmány. (Fanda József. 8-r. IV, 62 l.)
- Szulik József.** Rövid világtörténelem. Tanítóképző-intézetek, polg. és felsőbb népiskolák használatára. (Kalocsa. Malatin és Holmeyer nyomdája. 8-r. 156 l.)
- Szvorényi József.** Fejlődési tünetmények a nyelvben, fővonatkozással a nyelvújításra. (Különnyomat az egri főgymnasiumi Értesítőből. Eger. Aigner L. 8-r. 53 l. ára 40 kr.)
- Tankönyvek,** gyakorlati, gyűjteménye. (L. Kuttner Sándor.)
- Tankönyvek,** középiskolai, tára. (L. Heller, Suppan.)
- Tárkányi B. József.** Szent ének-füzér. »Kath. egyházi Énektárból« kivonva, és néhány latin énekkel megtoldva kath. iskolák számára. VI. bőv. kiad. (Athenaeum. 16-r. 159 l.)
- Távirdák,** A magyar korona területén levő állami és vasuti, statistikája az 1876. évről. (Földmiv., ipar- és keresk. m. k. minist. 4-r. 129 l. 4 grafikai táblával.)
- Téglás Gábor.** A kőkorszaki ember nyomai Hunyadmegyében. (Tetty N. s társa. n. 8-r. 31 l. ára 30 kr.)
- Tereptan és Tereprajz.** IV. füz. (Pesti könyvnyomda-r.-társaság. 8-r. 161—224 l. egy füzet ára 40 kr.)
- Thanhoffer Lajos.** A földmiv., ipar- és keresk. ministerhez jelentése külföldi utazása alatt tett tapasztalatairól (Ministerium. 8-r. 68 l.)

- Toldy László.** Nagy Lajos király uralkodása. (Tört. könyvtár. 38. füz. Franklin-t. 8-r. 110 l. ára 40 kr.)
- Tormay Béla.** A szarvasmarha és annak tenyésztése. (Eggenberger. n. 8-r. XI. 284 l. ára 2 frt.)
- Tóth Lőrincz.** Bertha Sándor emlékezete. (L. Érték. a társad. tudom. köréből, IV. köt. 8. sz. Akadémia. 8-r. 30 l. ára 20 kr.)
- Tölgyi Gyula.** Francia nyelvten. A legújabb tanterv szerint. I. rész. (Zipser és König. 8-r. 1—48 l. ára 70 kr.)

Törvények.

- Törvényezikkek,** 1877. évi országgyűlési. I. füzet. 1—20. (Eggenberger. 8-r. 116 l. ára 70 kr.)
- Törvények,** Az 1877. évi, gyűjteménye. I. füz. I—XX. (Lampel Róbert. n. 8-r. 100 l. ára 60 kr.)
- Ugyanaz. (Lampel R. 16-r. 100 l. ára 60 kr.)
- Törvényezikkek,** 1877. évi országgyűlési. I. füzet. (Pfeifer. 8-r. 180 l.)
- Ugyanaz. (Pfeifer. 16-r. 180 l. ára 80 kr.)
- Törvényezikkek,** 1877. évi országgyűlési. I—II. füz. I—XX. (Pozsony. Ráth M. 8-r. 1—100 l.)
- Törvények,** Az 1877. évi, gyűjteménye. Hiv. kiadás. II. füzet. X—XX. (Zilahy Sámuel. n. 8-r. 25, 120 l. ára 60 kr.)
- Ugyanaz. (Zilahy Sámuel. 16-r. 33—196 l. ára 60 kr.)
- Törvényezikk,** a gyámság- és gondnokságról. Szentelést nyert 1877. jul. 4-én. Kihirdetett a képviselő- és a főrendiházban jul. 7-én. (Eggenberger. 8-r. 96 l. ára 60 kr.)
- Törvényezikk.** 1877. évi. A gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről. (Pfeifer. 8-r. 132 l.)
- Törvényezikk,** 1877: XX. A gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről. Hiv. kiadás. (Zilahy S. n. 8-r. 64 l. ára 60 kr.)
- Ugyanaz. (16-r. 142 l. ára 60 kr.)
- Törvények,** Igazságügyi, anyaggyűjteménnyel. I. füz. I. 1877. évi V. t. cz. az 1870. XVI. és 1871. XII. t. cz. módosításáról. II. 1877. évi XIII. t. cz. az 1868. évi XXI. t. cz. módosításáról. (Uzsora-törvény.) Hiv. források alapján szerk. Fayer László. (Athenaeum. 8-r. IV, 92 l. ára 50 kr.)
- Törvények,** Pénzügyi, és szabályok. V. pótfüzet. Függelék a bélyeg- és illeték-törvények és szabályokhoz. (Ráth. n. 8-r. 16 l. ára 20 kr.)
- Törvényezikkek,** Magyarország némely törvényhatóságainak szabályozása. 1876. XX—XXXIII. 1877. I—IV. (Ráth. n. 8-r. IV, 16 l. ára 40 kr.)
- Uzsora-törvények.** 1868: XXXI. törvényezikk az uzsora-törvények eltörléséről. 1877: VIII. t. cz. az uzsora korlátozásáról. (Ráth Mór. n. 8-r. 7 l. ára 15 kr.)
- Utasítás,** a földadó-szabályozási 1875: VII. t. cz. azon rendeleteinek végrehajtásához. melyek a minőségi osztályok és tisztajövedelmi fokozatok felállítására vonatkoznak. (Ráth M. n. 8-r. 35 l. ára 40 kr.)

- Utasítás.** Pénzügyministeri, a közadók kezeléséről szóló 1876: XV. t. cz. 49. §-ban felsorolt elemi csapások által okozott károk felvétele stb. tárgyában. (Ráth M. n. 8-r. 11 l. ára 25 kr.)
- Vámbéry Ármín.** Vázlatok Közép-Ázsiából. 2. kiadás. (Ráth Mór. n. 8-r. VIII, 385 l. ára 1 frt 60 kr.)
- Váradi Antal.** Költemények. Jutányos kiadás. (Kókai Lajos. k. 8-r. 108 l. ára 60 kr.)
- Váradi Antal.** Újabb költemények. (Franklin-társ. 8-r. 96 l.)
- Varga Ferencz.** Szeged város története. (Pályanyertes mű.) I. köt. A legrégebb időtől a török foglalásig. (Szeged. Szerző. 8-r. IV, 314 l. ára 2 frt 50 kr.)
- Varga János.** A babonák könyve. A magyar orvosok és természetvizsgálók által 300 forint díjjal jutalmazott pályamű. (Arad. Szerző. 8-r. 208 l. ára 60 kr.)
- Vargyas Endre.** Magyarok története. Tekintettel a művelődés fejlődésére. (Győr. Hennicke Rudolf. 8-r. 132 l. ára 48 kr.)
- Vaszary Kolos.** Világtörténelem. A középtanodák felsőbb oszt. számára. I—II. köt. 2. kiad. (Lampel R. 8-r. 120 l. ára 1 frt.)
- Verbőczy István.** Szónoklattan, iskolai s magánhasználatra. 2. kiad. (Aigner J. 8-r. XI, 189 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Vergilius Maró** Aeneisének I. és II. könyve. Magyarázta Szénássy Sándor. 2. kiadás. (Kókai Lajos. 8-r. XXII, 151 l. ára 80 kr.)
- Versényi György.** Havasi rózsák. Lyrail cycelus. (Zilahy Sámuel. 16-r. IV, 75 l. ára 1 frt.)
- Vértesi Arnold.** A fölkelő nap országa. Regényes utazás Japánban. (Franklin-t. 8-r. 279 l. ára 2 frt.)
- Vértesi Arnold.** Eltévesztett utak. Regény. (Athenaeum. k. 8-r. 311 l. ára 1 frt 40 kr.)
- Virgilius P. M.** Aeneisének IV első könyve. Dido királyné. Ford. s az ered. szöveg kíséretében ókori térképpel és jegyzetekkel ellátta Barna Ignác. (Pesti könyvnyomda-r.-társaság. 8-r. 213 l.)
- Visontay János.** Egyetemes földirat. Az újabb adatok nyomán bővítve és átdolgozva. I. rész. Európa. 9. kiadás. (Tettey Nándor és társa. 8-r. 153 l. ára 80 kr.)
- Visontay János.** Európa földirata a három déli félsziget és a magyar királyság kivételével. (Grill Károly. 8-r. 128 l. ára 72 kr.)
- Weber György.** A világtörténet tankönyve. Tekintettel a műveltségre, irodalomra és vallásra. A 14. kiadás után magyarítva. V. köt. Az egész műre vonatkozó tárgymutató. 2. kiadás. (Franklin-társ. 8-r. 120 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Wein János** vízvezeték igazgató jelentése a Dunafolyam és a balparti vízvezeték vizsgálata alkalmával 1874—5-ben szerzett adatokról. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 15 l. egy térképpel.)
- Weisz József.** A szellem hatalma az anyag felett. (Tettey Nándor. n. 8-r. 33 l. ára 48 kr.)
- Wenzel Gusztáv.** Az egyetemes európai jogtörténetnek rövid vázlata. (Pfeifer. 8-r. 218 l.)

- Welter T. B.** Világtörténelme. A 25. kiadást a magyar középtanodák használátára alkalmazta Füßy Tamás. 3. jav. a görög és római hitregetan vázlatával bőv. kiadás. II. füzet. Középkor. (Lampel R. 8-r. 108 l. ára 60 kr.)
- Wettstein H.** Vegytan, felső nép- és polg. iskolák számára. A 2. kiadás után ford. Pásthly Károly. (Kecskemét. Gallia E. k. 8-r. 72 l. ára 40 kr.)
- Wieser János.** Ember és állat. Népszerű tudom. előadások, tekintettel a Darwin-féle leszármazási elméletre. Ford. az esztergomi papnövelde magyar egyházi-irodalmi iskolája. (Esztergom. Buzárovits Gusztáv. 8-r. XVI, 169 l. ára 60 kr.)
- Wührl Jákó.** A viláfgorgalom eszközei a vasutak, posták és távirdák. 2 kötet. (Tetty Nándor. n. 8-r. IV, 180 s IV, 160 l. ára 3 frt.)
- Xántus János.** Nehány hét Ceylon szigetén. (Franklin-társ. 8-r. 154 l.)
- Zábrák Dénes.** Mit ígér híveinek a megdicsőült Krisztus? Beköszöntő egyházi beszéd a szombathelyi prot. imaházban 1877. évi áldozó esüörtökön. (Szombathely. Seiler Henrik. 8-r. 16 l.)
- Zelliger József.** Magyar alkotmány. vagyis a magyar honpolgár jogai s kötelességei. Magyarország népiskolái s polgárai számára. (Pozsony. Horovitz Adolf. 8-r. 46 l. ára 15 kr.)
- Zichy Antal** elbeszélései. (Olesó könyvtár. 36. sz. Franklin-társ. 16-r. 143 l. ára 30 kr.)
- Zichy Géza.** Költemények. Kiadta a Petöfi-társaság. (Aigner L. k. 8-r. 108 l. ára 1 frt.)
- Zlamál Vilmos.** Részletes állatkór- s gyógytan, különös tekintettel a járványos kórokra s az állatorvosi rendészetre. (Athenaeum. n. 8-r. XVI, 648 l. ára 5 frt 50 kr.)
- Zlinszky Imre.** A magyar váltó- és kereskedelmi eljárás, különös tekintettel a gyakorlat igényeire. (Pfeifer. n. 8-r. 248 l. ára 2 frt 40 kr.)
- Zollner-Talabér.** Egyházi beszédek. I. évf. IV. füzet. (Tetty Nándor. n. 8-r. 481–507 s 1–128 l. ára 1 frt.)

Hazai nem-magyar irodalom.

- Bestimmungen,** Leitende, für die Verwendung grösserer Artillerie-Körper. (Komárom. Siegler Károly. 8-r. 16 l.)
- Blochmann Ernst.** Predigt am 2. Pfingstfeiertage 1877. in der evang. Kirche zu Pinkafeld. (Pinkafő. Egyházközség. 8-r. 14 l. ára 10 kr.)
- Catalog** der Bildergallerie des National-Museum. (Athenaeum nyomdája. 8-r. 32 l. ára 20 kr.)
- Denkwürdigkeiten,** Zeidner, vom Jahre 1335 bis zum Jahre 1847. (Brassó. Gött János s fia. 8-r. IV, 88 l.)
- Deutsch Emanuel.** Rede von der Trauerandacht, mit besonderer Beziehung auf Albert Kohn. Gehalten am 5. April 1877. in der Synagoge zu Palanka. (Burián Mór nyomdája. 8-r. 13 l.)
- Ebenspanger Johannes.** Ungarnland, mein Vaterland! Patriotische Gedichte. 2. stark verm. Auflage. (Szombathely. Seiler nyomdája. 8-r. 65 l. ára 30 kr.)

- Felsmann Josef.** Deutsches Lesebuch für Mittelschulen mit deutschen und ungarischen Anmerkungen. I. Th. 6. Aufl. (Lampel R. 8-r. IV, 184 l.)
- Felsmann Josef.** Német olvasókönyv. Deutsches Lesebuch für Mittelschulen mit deutschen und ung. Anmerkungen. II. Theil. 3. Auflage. (Lampel. 8-r. 511 l.)
- Fuchs Johann.** Grundzüge der einfachen Buchführung. (Laufer Vilmos. 8-r. 52 l. ára 20 kr.)
- Führer Ignaz.** Prakt. Lehrmethode der französischen Sprache mit Bezeichnung der »Aussprache.« Für Volk- und Bürgerschulen. (Laufer Vilmos. 8-r. 96 l. ára 30 kr.)
- Führer Ignaz.** Prakt. Lehrmethode der ungarischen Sprache für Volk- und Bürgerschulen. (Laufer V. 8-r. 120 l. ára 36 kr.)
- Heinrich Gustav.** Deutsches Lehr- und Lesebuch für höhere Lehranstalten, insbesondere für Obergymnasien und Oberrealschulen. II. Bd. 2. Auflage. III. Bd. II. Hälfte. (Lampel. 8-r. VIII, 284, 209—348 l. ára a 2. kötetnek 1 frt 40 kr., a 3. köt. 1 frt 80 kr.)
- Jendrassik A. E.** Das neue physiologische Institut an der Universität zu Budapest. (M. k. egyet. nyomda. 4-r. 39 l. 10 táblával s egy fametszettel.)
- Karner.** Lehrbuch der einfachen und doppelten Buchführung. Vollständig umgearbeitet von Alexander Novak. I Theil. Einfache Buchführung. (Franklin-társ. 8-r. VIII, 251 l. ára 1 frt 60 kr.)
- Landesgesetze des Jahres 1876.** IV. (Schluss-) Heft. XXXVII—LI. (Pozsony Ráth. 8-r. 365—432 l.)
- Landesgesetze des Jahres 1877.** II. Heft. IX—XX. (Pozsony. Ráth. 8-r. 17—116 l.)
- Langraf Moritz.** Deutsche Sprachlehre mit 125 Übungsaufgaben. I Thl. 15. verm. und verbesserte Auflage. (Lampel R. 8-r. 120 l. ára 36 kr.)
- Liebleitner Johann.** Aufgabensammlung zum Unterrichte in der deutschen Sprachlehre. IV. Aufl. (Pozsony. Szerző. 8-r. 123 l.)
- Márgai Karl.** Aufgaben für den deutschen Unterricht auf Grundlage des neuen Lehrplanes für die oberen Klassen der Mittelschulen. (Franklin-társ. nyomdaja. 8-r. VIII, 84 l. ára 60 kr.)
- Montépin Xavér.** Die Dramen des Ehebruchs. Neuester Gesellschafts-Roman mit 32 pariser Orig. Illustrationen. Aus dem Französischen übersetzt von Hermann Scharz. I. Bd. (Mehner V. 8-r. 493 l.)
- Paulekovich Julius** Instruction für Staatsbürger der österreich-ungarischen Monarchie zur Erlangung eines Privilegiums für beide Reichs-Hälften. (Franklin-t. 8-r. 16 l. ára 20 kr.)
- Popp Anton.** Anfangsgründe der ungarischen Sprachlehre für die II. und III. Klasse der deutschen Volksschulen. 5. Aufl. (Pozsony. Stampel Károly. 8-r. 48 l.)
- Puscariu Johann.** Das Stereometer, priv. Körper-Messinstrument. (Kocsi Sándor nyomdaja. 8-r. 33 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Stifter Adalbert.** Der Hochwald (Pozsony. Heckenast Gusztáv. 8-r. 107 l.)
- Stifter Adalbert.** Der Nachsommer. Eine Erzählung. (Pozsony s Lipese. Heckenast. 8-r. VIII, 343 l. A szerző arcképével s 3 aczélmetszettel, ára 3 frt.)
- Unterrichtswesen,** Das ungarische, am Beginne des Jahres 1875. Bericht des k. ung. Ministers für Kultus und Unterricht an den Reichstag. (Egyet. könyv. nyomda. 4-r. XII, 467 l.)

- Vay Adelm.** Visionen im Wasserglase. (Szentkirályi és Treutner. 8-r. 109 l. ára 1 frt.)
- Victorin Josef.** Grammatik der slovakischen Sprache, mit einer Chrestomathie. Revidirt durch Josef Loos. 4. Auflage. (Lauffer Vilmos. 8-r. VIII, 280 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Vorschrift** betreffend den Beruf u. d. Wirkungskreis der k. Steuer-Inspectoren. (Lauffer V. 8-r. 31 l. ára 50 kr.)
- Weiss Wilhelm.** Der Hermannstädter Musikverein. Eine Skizze seiner Geschichte zur Feier der Grundsteinlegung des neuzuerbauenden Vereins-Hauses. September 1877. (Nagyszeben. Filtsch S. nyomdája. 8-r. 40 l. ára 30 kr.)
- Rosty Kálmán.** Augurium, quo Constantino Schuster Cassoviensi episcopo sedem episcopalem capessenti fausta quaeque ominatur collegium, gymnasium ephebeumque archiepiscopale Societatis Jesu. Colocae 10. octobr. 1877. (Kaloesa. Malatin és Holmeyer. 2-r. 12 l.)
- Rosty Kálmán.** Mitra jubilaris honoribus Ludovici Haynald, quum suae in episcopum consecrationis jam sextum lustrum auspicaretur, Collegium, Gymnasium Ephebeumque Colocense archiepiscopale Societatis Jesu 18. sept. 1877. (Kaloesa. Malatin és Holmeyer. 2-r. 13 l.)
- Roszival Stephanus.** Theses ex universa Theologia in Universitate hungarica pro obtinendo Doctoris in ss. Theologia gradu academico die 13. octobr. 1877. (Pozsony. Angermayer Károly betűivel. 8-r. 14 l.)
- Versus** memoriales de quantitate syllabarum. (Új lenyomás. Kókai L. 8-r. 14 l. ára 20 kr.)
- Abot Jovan.** Mati medju deczom evojom ili šta je dužnoct matere? (Hornýánszky nyomdája. 8-r. 110 l.)
- Baxter Richard.** Wěčné odpočinutí swatých. Prewědl Leopold Abaffy. (Hornýánszky nyomdája. 8-r. XI. 419 l.)
- Knižka Modlitebná,** Priručná, pre katolíckého krestana, zvláštne pre údov Bratrstva Striezlivosti pod ochranou Bl. Panny Marie Hromničnej od sv. Ote. Piusa IX. založeného. (Turócz-Szent-Márton. Könyvnyomda-részvénytársulata 12-r. 224 l.)
- Lutter Ferdinand.** Sbirka počlovedných příkladov pre národné školy. Preložil: František Lacko. Svázok I—IV. (Franklin-társ. 8-r. 60, 36, 34, 56 l. ára 20, 10, 10, 15 kr.)
- Matejka Josef.** Krátky životopis Pia IX. Na pamiatku jeho 50-ročného biskupského jubilea. (Szakoleza. Skarniel. 8-r. 87 l.)
- Richmond L.** Mlékarské díwče. Prawdiwá událost. (Hornýánszky nyomdája. 8-r. 35 l.)
- Glasnik H.** Odjeljenje. Knjiga VII. Domaći izvori za srpsku istoriju. Uredio Ivan Paulović. Deo I. Žitija kralj srbskijili. (Panesova. Jovanovich testv. 8-r. XXVIII s 292 l. ára 50 kr.)
- Beruta.** Moj rad na saboru hrvatskem u. god. 1875 i 1876. Posvéenje svojim izbornikom kotara koprivničkoga. (Zágráb. Močnjak és Senttleben. 16-r. 124 l. ára 40 kr.)
- Daničić Gj.** Korijeni s riječima od njih postali jem u hrvatskom ili srpskom jeziku. (Zágráb. Délszláv Akadémia. 8-r. IV, 369 l.)

- Filipović Ivan**, hrvatski i njemački rječnik, II. dio »hrvatsko-njemački« sv. 25 (Zágráb. Hartman Lipót. 1921—2000 l. ára 35 kr.)
- Rad jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti**. Knjiga 39—40. (Zágráb. Hartmann. 8-r. 251, 236 l. Egy kötet ára 1 frt 50 kr.)
- Službovník** za kr. ugarsko domobranstvo. Dio treći »konjaničstvo«. (Zágráb. Hartmann L. 8-r. 76 l. ára 20 kr.)
- Comsa D.** Pomaritul întocmit cu deosebită privire la grădina scolară. (Szeben Szerző. 8-r. VIII, 198 l.)
- Marculetiu I.** Manual de Aritmetica pentru gimnasiul inferioru dupa Fr. cav. de Mocnik. Partea II. (Balázsfalva. A gör. kath. papnövelde nyomdája. 8-r. 138 l. ára 1 frt.)
- Munteanu Solomonu.** Elementariu pentru clasa antania a scoleroi populari. Edit. IV. (Balázsfalva. A g. kath. papnövelde nyomdája. 8-r. 79 l. ára 23 kr.)
- Popu Nicolau.** Geografia Ungariei si Element din Geografia generala pentru scoolele populare. Ed. II. (Brassó. Gött J. nyomdája. 8-r. 72 l.)
- Vlassa Georgiu.** Geometria pentru Gimnasiale inferioi dupa Fr. cav. de Mocnik. Partea I. (Balázsfalva. A görög kath. papnövelde nyomdája. 8-r. 86 l. 124 ábrával.)
- Congrès international d'Anthropologie et d'Archéologie préhistoriques.** Comptendu de la VIII-me session, Budapest 1876. I. vol. (Franklin-t. nyomdája. 8-r. XL, 706 l.)

Hazánkat érdeklő külföldi munkák.

- Arneth Alfred.** Maria Theresia's letzte Regierungszeit 1763—1780. II. Bd. (Bécs. Braumüller Vilmos. 8-r. XIII. 634 l.)
- Asseline Louis.** Histoire de l'Autriche depuis la mort de Marie Thérèse jusqu'à nos jours. (Páris. Bailliére Germer és társa. 8-r. VIII, 360 l. egy térképpel. ára 3 frt 50 kr.)
- Barozzi Nicolo e Guglielmo Berchet.** Le relazioni della corte di Roma lette al senato dagli ambasciatori Veneti nel secolo decimosettimo Vol I. (Velence. Naratovich P. 8-r. 413 l.)
- Bedenken, Ernste,** gegen eine abermalige Uebertragung des Rechtes der Geldnoten-Erzeugung an eine Actien-Gesellschaft und Vorschläge zu einem staats- und volkswirthschaftlichen Geldbankwesen. (Bécs. Schönberger L. 8-r. 64 l.)
- Bonaparte Louis-Lucien.** Remarques sur certaines notes, certaines observations et certaines corrections, dont M. J. Vinson a accompagné l'essai sur la langue basque par F. Ribáry. Extrait des »Actes de la Société Philologique«. Tom VII, Nr. 2. Paris. (London. 8-r. 65 l.)
- Boné A.** Ueber die türkischen Eisenbahnen und ihre grosse volkswirthschaftl. Wichtigkeit, besonders Einiges für Oesterreich und Ungarn. (Bécs. Gerold K. s fia. 8-r. 10 l. ára 12 kr.)
- Campori Cesare.** Raimondo Montecuccoli la sua famiglia e i suoi tempi. (Florenz. Barbèra. 8-r. XI 569 l.)

- Collection philologique.** Recueil de travaux originaux ou traduits relatifs a la Philologie et a l'Histoire litteraire. VII. Fasc. (L. Ribary.)
- Demelić Fedor.** Le droit coutumier des Slaves meridionaux, d'après les recherches de V. Bogišić. (Paris. Thorin Ernest. 8-r. 156 l.)
- Deutsch G.** Die Lebensweise der Völker in Österreich-Ungarn. (Bécs. Hartleben A. 8-r. 56 l. ára 35 kr.)
- Dóczi Ludwig.** Der Kuss. Lustspiel in vier Aufzügen. Aus dem Ungarischen. Von der ungarischen Akademie der Wissenschaften mit dem Graf Teleki-Preise gekrönt. (Bécs. Rosner. 8-r. 111 l.)
- Falke Jacob.** Geschichte des fürstlichen Hauses Liechtenstein. II. Bd. (Bécs. Braumüller V. 8-r. VI, 480 l. két származási táblával.)
- Fessler Ignaz Aurelius.** Geschichte von Ungarn. 2. verm. und verb. Auflage, bearbeitet von Ernst Klein. Mit einem Vorwort von Michael Horváth. In 22—24 Lieferungen. 19. Lieferung. (Lipese. Brockhaus. 8-r. XVIII, 513—592. 1—32 l.)
- Frage,** Die ungarische, österreichisch gedacht. (Amberg s Lipese. Habbel J. nyomása. 8-r. IV, 109 l.)
- Goldziher Ignaz.** Mythology among the Hebrews and its Historical Development. Translated from the german, with additions by the author by Russel Martineau. (London. Longmans, Green és társa. 8-r. XXXV. 457 l.)
- Hauer Fr.** Die Geologie u. ihre Anwendung auf die Kenntniss der Bodenbeschaffenheit der öst.-ung. Monarchie. 2. verm. und verb. Aufl. 1. Lief. (Bécs. Hölder Alfréd. 8-r. 1—128 l. ára 1 frt 40 kr.)
- Helfert, Frh.** Die Wiener Journalistik im Jahre 1848. (Bécs. Manz. 8-r. IV, 384 l. ára 3 frt.)
- Janauschek Leopoldus.** Originum Cisterciensium Tomus I. (Bécs. Cs. k. Akadémia. 4-r. LXXXII, 394 l. Arbor genealogica abbatiarum Cisterciensium.)
- Janssen Johannes.** Geschichte des deutschen Volkes seit dem Ausgang des Mittelalters. I. Band. 4. 5. Liefg. (Freiburg Breisgau. Herder. 8-r. 266—344; 345—424 l.)
- Johann,** Erzherzog, Geschichte d. k. k. Linien-Infanterie-Regiments Erzherzog Wilhelm Nr. 12. I. Thl. (Bécs. Seidel L. W. s fia. 8-r. X, 653 s IX l. ára 1 frt 50 kr.)
- Karadžić V. S. a A. Nikolić,** Srbské národní pohádky. Ze sbírek preložil J. Z. Veselý. Seš 2. (Prága. Mikulás és Knapp. n. 12-r. 81—160 l. ára 20 kr.)
- Kohn Ignaz.** Eisenbahn-Jahrbuch der öst.-ung. Monarchie. X. Jahrg. (Bécs. Lehmann és Wentzel. 8-r. XXIV s 679 l. ára 4 frt.)
- Kohn S.** Die hebräischen Handschriften des ungarischen National-Museums zu Budapest. (Berlin. Benzin Gyula. 8-r. 32 l.)
- Krones Franz.** Handbuch der Geschichte Oesterreichs von der ältesten bis zur neuesten Zeit, mit besonderer Rücksicht auf Länder-, Völkerkunde und Cultur-Geschichte. 13 15. Liefg. (Bibliothek für Wissenschaft und Literatur. Historische Abtheilung. Berlin. Grieben Theobald. 8-r. 481—659 l. s 3 tábla 1—96 l. Egy füzet ára 90 kr.)

- List Guido.** Die Burg der Markgrafen der Ostmark auf dem Leopoldsberge bei Wien. Nebst einem kurzen Abriss der Gründungsgeschichte Oesterreichs. (Bécs. Issler R. 8-r. 31 l. 3 ábrával.)
- Losert J.** Beiträge zur Geschichte der hussitischen Bewegung. (Bécs. Gerold K. s fia. 8-r. 136 l. ára 1 frt.)
- Mayer Franz Martin.** Über die Abdankung des Erzbischofs Bernhard von Salzburg und den Ausbruch des dritten Krieges zwischen Kaiser Friedrich und König Mathias von Ungarn. (1477—1481.) (Bécs. Gerold K. s fia. 8-r. 78 l. ára 50 kr.)
- Movimento commerciale di Trieste nel 1876.** (Triest. Kereskedelmi és iparkamara. 4-r. 159 l.)
- Nascher S. Franz Deák.** Gedächtnissrede, gehalten am 28. Januar 1877 im Berliner Ungar-Verein. (Separat-Abzug aus der »Nordd. Allg. Zeitung« vom 18 Februar d. J. Berlin. Weber W. 8-r. 12 l.)
- Neumann Léopold et De Plason Adolphe.** Recueil des traités et conventions, conclus par l'Autriche avec les Puissances étrangères, depuis 1763 jusqu'à nos jours. Nouvelle suite. Tome II. (Bécs. Udvari- és állami nyomda. 8-r. 556 lap.)
- Obermüller Wilh.** Die Abstammung der Magyaren nebst einem Anhang über die Herkunft der Zigeuner. 2-te verm. Auflage. (Bécs. Eurich Sándor. 8-r. 55 l. ára 30 kr.)
- D'Ormeville Carlo.** Mattia Corvino. Dramma lirico in un Prologo e 3 atti. Musica di Ciro Pinsuti. (Milano. 8-r. 63 l.)
- Parčić A.** Grammaire de la langue serbo-croate. Traduction à l'usage des Français, contenant des améliorations suggérées par l'auteur. Avec une introduction par J. B. Feuvrier. (Paris. Vieweg F. 8-r. XVII, 228 l.)
- Podhorszky Ludwig.** Etymologisches Wörterbuch der magyarischen Sprache genetisch aus chinesischen Wurzeln und Stämmen erklärt. (Páris. Tettey N. s társa. 8-r. 344 l.)
- Ribary Fr.** Essai sur la langue basque, traduit du Hongrois par J. Vinson. (Collection philologique. VII. Fascicule. Paris. Vieweg F. 8-r. XVIII, 158 l. ára 5 frank.)
- Rohde Theodor.** Die Münzstätte Munkács unter Franz Rákóczy II. (1703—1711.) (Separatabdruck aus dem IX. Bande der »Numismatischen Zeitschrift«. Bécs. Éremtani-társaság. 8-r. 19 l.)
- Romer F. F.** The prehistoric Antiquities of Hungary. An Address at the opening of the international anthropological congress, held at Budapest, sept. 1876. Translated for the Smithsonian Institution by Charles Rau. From the Smithsonian Report for 1876. (Washington. Smithsonian Inst. 8-r. 394—401 l.)
- Ruthner Anton.** Das Kaiserthum Oesterreich und Königreich Ungarn in malerischen Originalansichten seiner reizendsten Landschaften und grossartigsten Naturschönheiten, seiner bedeutendsten Städte und ausgezeichnetsten Bauwerke in Stahlstichen. Liefg. 62—65. (Bécs. Perles. 4-r. 336—416 l. Díszkiad. Egy-egy füzet ára 1 frt 70 kr.)
- Ruthrich Ladislaus.** Sacrae supellectilis materia, mensura propria et nitor, appositae nova mensura metrica cum notis. (Bécs. Szerző. 8-r. 20 l.)

- Schatzmeyer E.** Dalmatien. Geographisch-historisch-statistische Beschreibung aus authentischen Quellen. (Triest. Schimpff. 8-r. 84 l. ára 1 frt.)
- Schematismus** des k. k. Heeres, S. M. Kriegsmarine, d. k. k. Landwehr u. der k. ung. Landwehr. (Bécs. Seidel L. W. s fia. 16-r. 160 l. ára 50 kr.)
- Schlosser Karl.** Neuester Geschichtskalender. VIII. Jahrgang. Ereignisse von 1876. (Frankfurt a. M. Rommel Vilmos. 8-r. 308 l.)
- Schulthess H.** Europäischer Geschichtskalender. XVII. Jahrg. 1876. (Nördlingen. Beck-féle könyvkereskedés. 8-r. 626 l.)
- Smets Moriz.** Geschichte der österreichisch-ungarischen Monarchie. Ein Volksbuch mit 12 Illustrationen. Vollständig in 16 bis 17 Lieferungen à 30 kr. 3 13. Lfg. (Bécs, Pest s Lipese. Hartleben. 8-r. 97—24 l.)
- Sutoviez Julian,** Walka Kazimierza Jagielloneczyka z Maciejem Korwinem o Korone czeska. (Osobne odbicie z »Przeglądu Polskiego«. Krakó. Gebethner G. és társa. n. 8-r. 165 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Tadra Ferd.** Beiträge zur Geschichte des Feldzuges Bethlen Gabors gegen Kaiser Ferdinand II. im Jahre 1623. (Bécs. Gerold Károly. 8-r. 64 l. ára 45 kr.)
- Teuffenbach Albin** (Reichsfreiherr). Vaterländisches Ehrenbuch. Geschichtliche Denkwürdigkeiten aus allen Ländern der öst.-ung. Monarchie. (Teschen. Prochaska Károly. 8-r. XVI, 994 l. ára 3 frt 60 kr.)
- Thun Leo.** Zur Revision des ungarischen Ausgleiches. (Bécs. Mayer és társa. 8-r. 17 l. ára 10 kr.)
- Toula Franz.** Die sarmatischen Ablagerungen zwischen Donau und Timok. Mit 1 Tafel und 4 Holzsehn. (Bécs. Gerold Károly s fia. 8-r. 33 l. ára 35 kr.)
- Zavjet,** Novi, gospoda našega Isukrsta. (Bécs. Reichard. 8-r. 377 l. — Psalmi Davidovi. 101 l.)
- Zavjet,** Novi, gospoda nasega Isusa Christa. Preveo V. St. Karadžits. (Belgrad. Britt bibliai társulat. 8-r. 411 l. — Hozzákötvé Dávid zsoltárai Danicsits György fordításában 107 l.)
- Zichy Géza** comte. Six études pour la main gauche seule. (Páris. Ménéstrel, Heugel s társa. 4-r. 41 l. ára 10 frank.)
- Zichy Géza** comte. Valse d'Adèle. Transcription a 2 mains par Fr. Liszt. (Páris. Ménéstrel, Heugel s társa. 4-r. 9 l. ára 6 frank.)

Vegyes közlemények.

A Magy. Nemz. Múzeum könyvtárának magyar történeti és irodalomtörténeti állandó kiállítása, melynek célja egyrésről a hazai történelem kiváló alakjait oklevelek-, levelek- és arczképekben a közönség elé állítani, másrésről a hazai irodalom kifejlődését feltüntetni — és melynek tüzetes ismertetését a jelen füzet tartalmazza. október 2-án nm. Trefort Ágoston vallás- és közoktatási miniszter úr jelenlétében, nyitattott meg; azóta minden kedden és csütörtökön van nyitva, és nagyszámú közönség által látogattatik.

A M. N. Múzeum könyvtárában elhelyezett családi levéltárak száma ismét egygyel szaporodott: gróf Eszterházy Dánielnek ekkorig Pozsonyban őrzött levéltárával, mely az Eszterházy-család, Miklós nádor testvérétől Dánieltől, leszármazó ágának irományait tartalmazza. Ezek a család pozsony-, bars-, nógrád-, komárom-, tolna- és zólyommegyei birtokaira vonatkoznak. Ezekhez járul nagymennyiségű magánlevelezés a XVII. és XVIII. századból.

A gróf Berényi Ferencz által a M. N. Múzeum könyvtárának adományozott könyvek között, melyekről az e füzetben közlött hivatalos jelentés szól, egy igen ritka régi hirlap több évfolyamával szaporodott a könyvtár. Ez a Kölnben megjelenő »*Relationes ordinariae et extraordinariae*« czimű, hetenként kétszer megjelenő latin hirlap, mely a magyarországi hadi eseményekről is közöl kimerítő tudósításokat. Az 1696, 1697, 1698, 1700, 1701, 1702, 1704, 1705, 1706, 1707, (hiányosan) 1708, 1716, 1717. évi folyamokat bírja a könyvtár. Felhívjuk a hazai közönséget, hogy a kik a hiányzó évfolyamokat bírják, akár ajándékol, akár megvásárlás végett, felajánlani szíveskedjenek.

1848—49-iki hirlapokat a M. N. könyvtárának újabban a következők ajándékoztak: Nagy Imre legfőbb ítélőszéki bíró úr Budapestről, Székely József mérnök úr Deésről, Gyárfás István kir. táblabíró úr Budapestről, dr. Pauler Tivadar úr Budapestről, Lehoezky Tivadar úr Munkácsról, dr. Löwengard Bertalan orvos úr Nagy-Szent-Miklósról (Torontálm.), Halhegyi úr Szegedről, Czéh Sándor úr Magyar-Óvárról, Csatlós Gyula úr Miskolczról, Pollák Mór úr Budapestről, Horváth Kálmán gyógyszerész úr Kabáról, báró Gerliczi úrhölgy Budáról, Nagy József tanító úr Tácztól, Szűcs Sámuel árvaszéki ülnök úr Miskolczról, a m. kir. egyetemi nyomda Balogh István úr közvetítésével Budapestről és Juhász Ferencz plebános úr Nemes-Ladányról.

A Corvinák. Londonból Káldy Lajos úrtól a következő közleményt veszszük: »Csak nem rég jutottam dr. Rómer Flórisnak »Mátyás király budai könyvtáráról« szóló értekezéséhez, s e körülmény szolgáljon mentiségemül, hogy csak elkésve közölhetem az alábbi adatokat. Pirkheimer könyvtárát Thomas Howard, Earl of Arundel (szül. 1592-ben, meghalt 1646-ban Paduában) vette meg 1636-ban Nürnbergben az örökösöktől. A tudományszomjas és művészetpártoló nemes gróf halála után becses gyűjteményei szanaszét hurezoltattak. A nyomtatványok a Royal Society birtokába jutottak, 1687-ben

míg a gazdag kézirat-gyűjteményt az imént említett társaság és a College of Arms osztották föl maguk között. A Royal Society igazgató-választmányával történt egyezés folytán, ennek kézirat-gyűjteménye 1831-ben átment a British Museum birtokába, hol e gyűjtemény »The Arundel Manuscripts« cím alatt külön őriztetik. Legyen szabad aggályomat kifejeznem azíránt, mit dr. Rómer, érdemdús tudósunk, e kézirat-gyűjtemény átkutatásától remél, hogy t. i. talán sikerülni fog közöttük Corvin-codexre akadni. Mr. J. Forshall, ki e gyűjteményt rendezte és a Múzeum megbízásából a kéziratok leíró jegyzékét 1834-ben közrebocsátotta, maga mondja: hogy egyetlen egy kéziratról sem lehet biztosan bímutatni, hogy az valamikor Mátyás király könyvtárához tartozott.«

A Párisban megjelenő »L' Art« czimű illusztrált folyóirat folyó évi július 8-án kiadott füzetének élén **Rómer Flórisnak** ily czimű értekezését közli: »Les Manuscripts et Miniatures de la Bibliothèque Corvinienne.« A cikk első sorának kezdőbetűje gyanánt egy bécsi Corvin-cedex díszes initialéje szolgál. Ugyanezen codexnek (Philostrati Lemni Sophistarum Vitae) Attavante által festett címlapja sikerült fametszetben mellékelve van.

A **Drezdában dr. Petzholdt** által kiadott »Neuer Anzeiger für Bibliographie und Bibliothekenwissenschaft« czimű szaklap az oktoberi füzetben Csontos Jánosnak a konstantinápolyi Corvinákról írt latin közleményét hozza, s a »Könyvszemle« megjelent hasontartalmú értekezés különlenyomatáról elismerő szavakkal tesz említést.

»**A magyar nyomdászat történelmi fejlődése 1472—1877**« czimű munka fog közelebb megjelenni, szorgalmas fiatal írónk Ballagi Aladártól. Ballagi munkája az első mű, mely a magyar műipar egyik, és pedig kultúr-történeti szempontból, legfontosabb, ágának teljes történelmét tartalmazza, egyúttal hírnöke annak, hogy történetészeink az iparélet mindedig bűváratlan maradt terén is kezdenek munkálkodni. E hézagpótló munkáról közelebbi füzetünkben bővebben fogunk megemlékezni.

Előfizetésre való felhívás

a következő

Tudományos folyóiratokra:

Archaeologiai Értesítő. A M. T. Akadémia Archaeologiai Bizottság közlönye. Szerkesztik *Dr. Henszlmann és Br. Nyári Albert*. XII. kötet. 1878. folyam. Megjelenik augusztus és szeptember kivételével — minden hó utolsó napján. Előfizetési ára a folyamnak (bérmentes szétküldéssel) 3 frt. — Egyes számok bolti ára 40 kr.

Értesítője. (A M. Tud. Akadémia). Az Akadémia rendeletéből szerkeszti a *főtájkár*. XII. évfolyam 1878. Megjelenik évenként 12—20 számban. Előfizetési ára az évfolyamnak bérmentes szétküldéssel 2 frt. — Egyes számok bolti ára 20 kr.

Az Akadémia ezen hivatalos közlönye az ülésein történt előadásokat s tárgyalásokat hozza, amazokat kivonatban, ezeket a jegyzőkönyv szerint.

Nyelvtudományi közlemények. Kiadja a M. T. Akadémia nyelvtudományi bizottsága. Szerkeszti *Hunfalvy Pál*. XIV. kötet. (1878.) Megjelenik évenként 3 füzetben. Előfizetési ára a kötetnek bérmentes szétküldéssel 3 frt. — Az előbbi 13 kötet együtt 21 frton kapható.

Nemzetgazdasági szemle. A M. T. Akad. nemzetgazdasági és statisztikai állandó bizottságának megbízásából szerkeszti *György Endre*. I. évfolyam (1877). Megjelenik minden évben négyszer 10 ivnyi füzetekben. Előfizetési ára az évfolyamnak bérmentes szétküldéssel 5 frt. Egyes füzetek 1 frt 60 kron kaphatók.

Literarische Berichte aus Ungarn über die Thätigkeit der ungarischen Akademie der Wissenschaften und anderer gelehrten Gesellschaften und Anstalten. Herausgegeben von *Paul Hunfalvy*. I. évfolyam 1877. Megjelenik évenként négyszer 8 ivnyi füzetekben. Előfizetési ára az évfolyamnak bérmentes szétküldéssel 4 frt. — Egyes füzetek ára 1 frt.

Magyar Könyv-Szemle. A magyarországi könyvészet és a hazai könyvtárak közlönye. Közrebocsátja a *Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtára*. III. évfolyam (1878). Megjelenik évenként hatszor. Előfizetési ára az évfolyamnak, bérmentes szétküldéssel 2 frt 40 kr.

Magyar Nyelvőr. A M. T. Akadémia Nyelvtudományi Bizottságának megbízásából szerkeszti *Szarvas Gábor*. VII. évfolyam. (1877). Megjelenik minden hó 15-én 3 ivnyi tartalommal. Előfizetési ára az évfolyamnak, bérmentes szétküldéssel 5 frt. — A II—VI. évfolyam együtt véve 20 frt. kedvezményi áron kapható.

Századok. A Magyar Történelmi Társulat közlönye. Szerkeszti *Szilágyi Sándor*. 1878. évfolyam. Megjelenik évenként 10 füzetben. Előfizetési ára bérmentes szétküldéssel 5 frt.

Egyetemes Philologiai Közlöny. A budapesti M. K. Tud. Egyetem tanári karának több tagja megbízásából szerkesztik *Dr. Heinrich Gusztáv* és *Dr. Theurewk Emil* egyetemi tanárok. I. évfolyam 1877. Megjelenik évenként tízszer. Előfizetési ára az évfolyamnak bérmentes szétküldéssel 5 frt.

A M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ VÁLLALATA
az 1875—1877-iki folyamában megjelent munkák
névsora:

I-ső vagy történelmi sorozat. Nyolcz kötet. Ára 15 frt. 20 kr.

Macaulay. Anglia története II. Jakab trónralépte óta. Fordította Csengery Antal. Második, átnézett kiadás I. II. és III. kötet, Angol díszkötésben. A harmadik kötettől kezdve fordítja Zichy Antal.

Carlyle T. A francia forradalom. Fordította Baráth Ferencz. I. és II. kötet. Angol díszkötésben.

Curtius E. A görögök története. Fordította Fröhlich Robert. I. és II. kötet. Angol díszkötésben.

Hunfalvy Pál. Magyarország ethnografiája. Egy kötet. Angol díszkötésben. (Teljes.)

II-ik vagy irodalmi sorozat. Hat kötet. Ára 11 frt 40 kr.

Göthe lyrai költeményei. Fordította Szász Károly. Két kötet együtt kötve. Angol díszkötésben. (Teljes.) Elfogyott.

Nisard D. Tanulmányok a renaissance és a reformatió korából. (Erasmus Rotterodamus. — Morus Tamás. — Melanchton.) Fordította Vajda János. Egy kötet. Angol díszkötésben. (Teljes.) Elfogyott.

Müller M. Újabb felolvasásai a nyelvtudományról. Fordította Simonyi Zsigmond. Egy kötet. Angol díszkötésben.

Boissier. Cicero és barátjai. Fordította dr. Csiky Kálmán. Egy kötet. Angol díszkötésben. (Teljes.)

Lewes. A philosophia története. Thalestől Comteig. Fordította dr. Bánóczy József. I. és II. kötet. Angol díszkötésben.

III-ik vagy jog- és államtudományi sorozat. Hét köt. Ára 11 frt 80 kr.

Bluntschli J. C. Az általános államjog és a politika története a tizenhatodik század óta a jelenkorig. Fordította dr. Acsádi Ignác. Két kötetben. Angol díszkötésben. (Teljes.) Elfogyott.

Gneist R. A jogi állam. Fordította dr. Takács Lajos. Egy kötet. Angol díszkötésben. (Teljes.)

Maine Sumner H. A jog őskora, összeköttetése a társadalom alakulásának történetével, s viszonya az ujkori eszmékhez. Fordította, bevezette és jegyzetekkel kísérte Pulszky Ágost. Egy kötet. Angol díszkötésben. (Teljes.)

Todd. Az angol parlamenti kormányrendszer fejlődése és állása. Fordította Dapczy László. Három kötetben. Angol díszkötésben. (Teljes.)

Mind a három sorozat 21 kötetben diszesen kötve 38 frt 40 kr.

A jelen vállalatban megjelent munkák egyenként nem kaphatók, s csak előfizetés útján az aláírók, mint a M. T. Akadémia könyvkiadó vállalatának pártoló tagjai által szerezhetők meg.

 Aláírások még folyvást, kívánatra részletfizetésre is elfogadtnak.